

Ὁ διασημότερος κυνηγὸς τοῦ κόσμου Αὐστραλιανὸς Μπέκιμαν

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἡμέραι 30-Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην

N.	Π.	Ἡμ. ἔβδ.	Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10, ἢ νύξ 14.
14	1	Κυριακή	Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν θαυματ.
15	2	Δευτέρα	Ἀκινδύνου μάρ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
16	3	Τρίτη	Ἀκωψιμᾶ, Ἰωσήφ καὶ Ἀϊθαλᾶ
17	4	Τετάρτη	Ἰωαννικίου τοῦ μεγ.
18	5	Πέμπτη	Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης τῶν μαρ.
19	6	Παρασκ.	Παύλου ἀρχιεπισκόπ. Κων/πόλεως
20	7	Σάββατ.	Τῶν ἐν Μελιτηνῇ 33 μαρτ.
21	8	Κυριακή	Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ
22	9	Δευτέρα	Ὀνησιφόρου καὶ Πορφυρίου μαρτ.
23	10	Τρίτη	Ἐράστου, Ὀλυμπᾶ καὶ τῶν λοιπῶν
24	11	Τετάρτη	Μητᾶ, Βίκτωρος, Βικεντίου μαρτ.
25	12	Πέμπτη	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Νεῖλου
26	13	Παρασκ.	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου
27	14	Σάββατ.	Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου
28	15	Κυριακή	Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβιβου τῶν μαρ.
29	16	Δευτέρα	Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ
30	17	Τρίτη	Γρηγορίου ἐπισκόπου
1	18	Τετάρτη	Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ μαρτ.
2	19	Πέμπτη	Ἀβδίου τοῦ προφήτου καὶ Βαρνάμ μ.
3	20	Παρασκ.	Προεόρτια τῶν εἰσοδίων, Πρόκλου ἀρ.
4	21	Σάββατ.	Τὰ εἰσόδια τῆς Θ οἰκῆς
5	22	Κυριακή	Φιλήμονος, Ἀπφίας, Ἀρχίπου
6	23	Δευτέρα	Γρηγορίου ἐπισκόπου
7	24	Τρίτη	Κλήμεντος πάπα Ρώμης
8	25	Τετάρτη	Αἰκατερίνης μεγαλομάρτυρος
9	26	Πέμπτη	Ἀλυπίου, Κιονίου, Νίκωνος
10	27	Παρασκ.	Ἰακώβου μεγαλομάρτυρος
11	28	Σάββατ.	Στεφάνου ἱερομ.
12	29	Κυριακή	Παραμόνου καὶ Φιλουμένου μαρτ.
13	30	Δευτέρα	Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

6	9)βρίου	Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρα 7 λεπ. 3 μ.μ.
13	»	Πα. σέληνος ὥρα 10 λεπ. 26 π. μ.
20	»	Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρα 5 λεπ. 47 μ.μ.
28	»	Νέα Σελήνη ὥρα 9, λεπ. 33 μ. μ.

ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

Α'	Κυριακή 4	8)βρίου Μάρκ. η' 34—θ ι
Β'	Κυριακή 11	» Ματθ. ε' 14—19
Γ'	Κυριακή 18	» Λουκ. ι' 16—21
Δ'	Κυριακή 25	» Ἰωά. ιε' 17—ις' 2

ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

1	9)βρίου	Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ
8	»	Ἡ σύναξις τοῦ ἀρχ. Μιχαὴλ
13	»	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου
14	»	Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου
21	»	Τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου
25	»	Αἰκατερίνης τῆς μεγαλομ.
30	»	Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΚΕΡΚΥΡΑ—ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

[1871—1872]

[Ἐπὶ τριακονταπέντε συνεχῆ ἔτη ὑπηρετήσας, ὡς Πρωτοδίκης καὶ ὡς Ἐφέτης, εἰς διαφόρους τῆς Ἑλλάδος πόλεις,—Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ἀθήναι, Χαλκίς, Σῦρος, Τρίπολις, Ναύπλιον, Βῶλος, Λάρισα, Πάτραι—ἔσχον τὴν εὐτυχῆ εὐκαιρίαν, ἵνα μελετήσω τῶν κατοίκων τῶν τόπων αὐτῶν τὰ ἦθη, τὰς ἔξεις τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν εἰς τὸ ἀδίκημα ῥοπήν καὶ ἐκ τῶν μελετῶν αὐτῶν νὰ ἐξαγάγω πορίσματα ὡς ἔνεστι πλήρη καὶ ἀληθινά, ἅτινα φρονῶ ὅτι εἰσὶν ἐπαρκῆ, ὅπως ἀποβῶσιν ὠφέλιμα καὶ ἄξια δημοσιεύσεως εἰς τὸ ἀξιόλογον «Μηνιαῖον παράρτημα τῆς ἐφημερίδος αἱ «Ἀθήναι».

[Σημείωσις τοῦ συγγραφέως]

Κατὰ τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰουλίου μνηνὸς τοῦ ἔτους 1871 ἀπεβιβαζόμεν ἐκ τῆς νῆσον Κέρκυραν. Ἀκόμη δὲ δὲν εἶχε φανῆ ἡ Ἥως καὶ ὠδηγούμεν ὑπὸ τινος λεμβούχου εἰς τὴν τῶν Ξενοδοχείων τῆς Κερκύρας. Ἡ ἀπὸ Κεφαλληνίας εἰς Κερκύρας θαλασσοπορία εἶχε πολὺν καὶ τραχὺν κλύδωνα καὶ ἐκαρθεύον ὡς ἐκ τοῦ σάλου. Ἀμα τῇ ἡμέρᾳ ὁ κλητὴρ τῆς Εἰσαγγελίας τῶν Πρωτοδικῶν—ὁ ἀνεξκλείπτου μνημῆς Γεράσιμος—μοὶ προσέφερε τὴν ἱπηρεσίαν του, παρηγγελέμενος ὑπὸ τῆς προϊσταμένης αὐτῷ ἀρχῆς νὰ με ὠδηγήσῃ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Εἰσαγγελέως. Ὁ δὲ προϊστάμενος Εἰσαγγελεὺς τῶν πρωτοδικῶν, ὁ πρεσβύτερος ἦδη **Γ. Μπ.** με ὑποδέχεται φιλοφρόνως καὶ εὐτραπέλως μοὶ εἰκονίζει τὸν βίον ὃν διάγει ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Φαιάκων, τὴν ἀνεσιν ἣν ἔχει ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐργασίας ἐπιπόνου, τὴν ὠραιότητα τῆς νήσου. Δὲν παρέλιπε δὲ νὰ με βεβαιώσῃ ὅτι οἱ κάτοικοι διακρίνονται διὰ τε τὴν ἀβρότητα τοῦ ἥθους καὶ τὴν φιλονομίαν, ὣν κατόπιν ἐγενήθη μάρτυς. Αἱ πρῶται τῶν ἐντυπώσεών μου ἦσαν εὐάρεστοι. Ἡ τερπνοτάτη Πλατεία, ἡ περιώνυμος Irianada θάλλει ἐκ τῆς χλωρότητος τῶν περιοριζόντων αὐτὴν δένδρων, ἐπ' ἴσης τὸ περιεκλλῆς ἄλσος (to loschetto) εἰς τὸ ἄ-

κρον τῆς Πλατείας. Ἡ δὲ τελεία ὑπὸ φρουρᾶς μουσικῆ, ἡ ὑπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν καὶ μουσοληπτον διεύθυνσιν τοῦ ἀρχιμουσικοῦ Σάτιερ ἀνακρούουσα μελωδία τερπνοτάτης, θέλγει τὴν ἀκοήν. Ὁ λαὸς εἰς κύκλους συγκεντρικὸς συνωστιζόμενος πέριξ τῆς πιανιζούσης μουσικῆς ἐταστικῶς ἀκροᾶται τῶν ἤχων αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην μὲν παρὰ φωνίαν τῶν ὀργάνων ἀποδοκιμάζει δι' ἐλαφροῦ συριγμοῦ καὶ κροτοῦ τοῦ παρὰ φωνοῦντος ὄργανου, ἐνῶ εἰς τὰς ἐπιτυχεῖς μουσικὰς ἐκτελέσεις ἐπιδοκιμάζει. Οἱ Κερκυραῖοι ἔχουσιν ἔμφυτον, ὡς εἶπεν, τὴν πρὸς τὴν ὀργανικὴν καὶ ὠδίκην μουσικὴν κλίσιν. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἔθλεπον τὰ χαμίνια—οἵτινες ἐν Κερκύρᾳ ὀνομάζονται πινατόροι—νὰ προβαδίζωσι τῆς μουσικῆς, ἥτις μετακτίνει πρὸς ἀλλαγὴν τῆς φρουρᾶς τοῦ φρουρίου, ἀρχομένω, συρίζοντα, ἄδοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸν ἦχον τῆς μουσικῆς. Πολλοὶ αὐτῶν τῶν πινατόρων ποιῶσιν ἄλματα καὶ σκιρτήματα καὶ ἡ εὐθυμία αὐτῆ καὶ φαιδρότης ἐκπυξάνει τὴν ἠδύτητα τῶν μουσικῶν ἤχων. Οἱ Κερκυραῖοι ἐπιδίδουσι εἰς τὴν ὀρχησιν, εἰς τὸ ἔσμη καὶ αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ εἰσὶ πανάρχαια ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ νόστῳ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ πολὺμητις καὶ πολὺπλαγκτος ἦρωσ νευκλήσας εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιά-

κων ἐδεξιώθη ὑπὸ τοῦ Ἀλκινόου, τοῦ βασιλέως τῆς νήσου, ὅστις μεταξύ πολλῶν περιποιήσεων ἕως τινὰς ἐπεδαψίλευσε τῷ ξένῳ ἐκάλεσεν ὀρχηστάς, αἰοδοὺς καὶ κιθαριστάς, οἵτινες ἐχόρευσαν, ἦσαν καὶ ἐτόνισαν τὴν φόρμιγγα ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσεως, ἡ δὲ περικαλλῆς τοῦ Ἀλκινόου θυγάτηρ, ἡ Νκυσιὰκ ἠράσθη τοῦ Ὀδυσσεως, ἀλλὰ ὁ ἦρωσ ἐκώφευσε ἐἰς τὰ θελήγητρα τῆς κόρης εἶτε σεβασθεῖς τὴν φιλοξενίαν εἶτε καὶ ἐκ μνήμης πρὸς τὴν σύνευνον Πηνελόπην.

Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἀφίξεως εἰς Κέρκυραν δίδω τὸν ὄρκον τῆς ὑπηρεσίας ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τῶν Ἐφετῶν δημοσίᾳ συνεδριάζοντος καὶ οὕτως ἀναλαμβάνω τὰ ἀνατεθειμένα ἐμοὶ καθήκοντα τοῦ Ἀντισαγγελέως παρὰ Πρωτοδίκου. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦν γηθόσυνος ὡς καὶ ἡ ἐπιούσα καὶ ἦν κατέλαβον τὴν ἔδραν τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸ Δικαστήριον τῶν Πλημμελειοδικῶν, ὅπως ὑποστηρίξω τὰ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τούτου εἰσαγόμενα πρὸς ἐκδίκασιν πλημμελήματα. Ἦσαν δὲ δεκατέσσαρα ἐν συνῶλφ καὶ οἱ συνήγοροι τῶν κατηγορουμένων ἐν χαρκατηριστικῇ εὐλαβείᾳ καὶ πρὸς τὸ Δικαστήριον καὶ πρὸς τὸ ἔργον ὁ ἀσκαῦσις ὑπερησιάζοντο τοὺς πελάτας τῶν κατηγορουμένων. Ἐν πάσῃ δὲ εὐθύτητι καὶ ἀξιοπρεπείᾳ διεξήχθη ἡ συνεδρίασις τοῦ Δικαστηρίου. Ἦσαν δὲ οἱ συνήγοροι οἱ Τιμόθεος Τυπάλδος Φορέστης, ὁ Α. Λαζαράκης, ὁ Νικόλαος Κουαρτάνος.

Τὸ κλίμα τῆς Κερκύρας εἶναι εὐκρατον, καὶ βρέχει μὲν ἀφθόνως, ἀλλ' ἡ βροχὴ αὕτη οὐκ ἔστιν ὑγροτόκος ἐνεκὰ τοῦ ἀργιλώδους τῆς γῆς ἀπορροφώσης εἰς ἐλάχιστον χρόνον διάστημα τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ ὑετοῦ ἐπ' αὐτὴν καταφερόμενον. Τὰ ὄρη Ἀκροκεράυνια (Ἀλβανία) συναγεῖρουσι τὰς ὑετοφόρους νεφέλας καὶ ὀδηγοῦσιν αὐτάς πρὸς τὸ Ἴόνιον πέλαγος ἄχρι τῶν ὄρεων τῆς Κερκύρας, ἐκεῖθεν δὲ, ὅταν αὐτὰ συναθροισθῶσιν ἐν διαστήματι βραχυτάτῳ καλύπτουσι τὸν οὐρανὸν καὶ σχηματίζουσι νέφους ἐκρήγματα δηλαδὴ τὴν ἐκ νέφους αἰφνιδίως πυκνωθέντος πύταμηδόν, οὕτως εἰπεῖν, καταπίπτουσιν βροχὴν, ἣτις πολλάκις διαρκεῖ ἐπὶ ὀλόκληρα νυχθήμερα καταφερομένη ἐπὶ τὴν ἐρατεινὴν ταύτην νῆσον, ἣτις ἐγγιστά μὲν τῆς Ἰταλίας κείνται χωρίζεται δὲ ἀπὸ τῆς ἀντικρῦ ταύτης κει-

μένης. Ἡπεῖρου διὰ στενοῦ πορθμοῦ. Ἡ δρόσος ἣτις ἐπικαθίεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅταν μάλιστα εἶναι νημερῆ καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρὸς, εἶνε ὑπερμετρος ἐν Κερκύρᾳ, ἀλλὰ παντάπασιν δὲν εἶναι βλαπτικὴ. Διηγοῦνται οἱ Κερκυραῖοι ὅτι πάλαι ποτὲ ναυτικός τις ἐμπορευόμενος ἐξ Ἰταλίας μεταβὰς ἐν Κερκύρᾳ ἐμπορτῶνων καὶ φορτῶνων ἐμπορευόμενα ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα δὲ παρεμείνας, καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν χρόνον ἐβλεπε νὰ βρέχῃ: «Ὅτε μετὰ παρέλευσιν ἕνα χρόνου μακροῦ ὁ αὐτὸς ναυτικός μετὰ τινος Κερκυραίου συννητήθη ἐν Γενεύῃ, ἠρώτη, αὐτὸν ἂν ἀκούη βρέχῃ εἰς Κέρκυραν: «Piove ancora in Corfu?» Ἡ εὐφορία τῆς Κερκύρας εἶναι τῶν σπανίων. Παρεμείνας ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ μῆνας ὅλους δέκα, ἐπεσκέσθη καὶ χωρὶς αὐτῆς καὶ ἐξοχὰς πανταχοῦ δὲ εὖρον καλλιέργειαν μαργώσων καὶ ἄκρον ὑγείαν. Ἡ νῆσος εἶνε ἀναπεπταμένη εἰς πάντας τοὺς ἀνέμους καὶ ἐξοχὰς καὶ τὰ τοπία εἶναι θεσπέσια μὲ τὴν ἡμερότητα τῶν κατοικούντων καὶ τὴν γλυκῆτητα τοῦ ἡθους. Οἱ Κερκυραῖοι ἄστοι ὀμιλοῦσι πάντες τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν ἐν τινι ἰδιώματι ὅπως πρωτοτύπῳ, συμφύρουσι δὲ ὀμιλοῦντες πρὸς ἀλλήλους καὶ τινὰς χυδαίας λέξεις ἑλληνικάς, ὡς λ. χ. τὸ «μωρὸ». Ἐκ τούτων οἱ ἀγρόται ὀμιλοῦσι γλῶσσαν Ἑλληνικὴν ἀρκούντως καθάραν, ἀφοῦ ἐπὶ παραδείγματι ποιοῦνται χρῆσιν τῶν λέξεων, στέγη, σῖτος, κριθή, κοιλόρροπος καὶ ἄλλων ὧν ἡ μνήμη διαφεύγει νῦν.

Ὅταν κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτασίμους ἡμέρας ὁ λαὸς ἐξέρχεται εἰς τοὺς περιπάτους πρὸς διασκεδᾶσιν καὶ εἰς τὴν περικαλλῆ Spiada τὸ θέαμα τῶν παρελαυνόντων δίδωσιν ἀφορμὴν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἡθους τοῦ λαοῦ, εἶνε εὐάγωγος, εὐγενής, φιλότιμος, αὐτάρακτος. Εἶνε δὲ καὶ τὰ μάλιστα φιλοθεάμων. Ὁ χαριετιμὸς τοῦ λαοῦ εἶνε χαριέστατος. Τὸ «καλημέρ' ἀφέντη» τὸ «καλησπερ' ἀφέντη» πανταχοῦ ἠδέως ἀκούεται. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Κερκύρας οὐκ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ λατινικὸν δόγμα καὶ πολυπληθεῖς Ἰουδαῖοι, ὧν τινῶν αἱ γυναῖκες ἀξιοπαρατήρητοι τυγχάνουσιν ἐν τῇ δυσμορφίᾳ. Ἀνεξήγητος δὲ ἡ δυσμορφία αὕτη, διότι αἱ Ἰουδαῖαι πανταχοῦ

ἄλλοθι θκυμάζονται ἐπὶ τῇ καλλονῇ, ἣν ἔχουσιν.

Ὁ πολιούχος τῆς Κερκύρας εἶναι ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, οὗτινος ὁ περικαλλῆς νὰς διαφυλάττει τὸ ἱερόν λείψνον τοῦ φερωνύμου Ἁγίου. Τὸ ἱερόν αὐτὸ λείψνον εἶναι ἡ λατρεία τῶν κατοίκων, εἰς αὐτὸν ἀφιερῶσι τὸ πᾶν, αὐτὸς τοὺς προστατεύει, τὸ ἱερόν δὲ αὐτὸ λείψνον θεωρεῖται ὅτι ἔσωσε τὴν πόλιν ἀπὸ νόσου βροταλοιογῶ. Τοιαῦτη δὲ εἶναι ἡ πίστις, ἣτις ἀποδίδεται εἰς τὸ ἱερόν λείψνον, ὥστε ὁ συνήθης ὄρκος «μὰ τὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα». Τοῦ λόγου δὲ ὄντος περὶ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος νομίζω ὅτι δὲν δύναμι νὰ παραλίπω τὸ ἀκόλουθον συμβεβηκὸς, οὗτινος ἐγενόμην αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς. Ἐνήργουν ἐξέτασιν μαρτύρων πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν τε ἐνόχων καὶ τῶν αἰτίων ἐγκλήματος στυγεροῦ, φόνου γυναικὸς τινος μεταξὺ δὲ τῶν ἐξεταστέων μαρτύρων ἦσαν καὶ γυναῖκες Ἰσραηλιτίδες. Προκειμένου δὲ νὰ βεβιωσωσιν τὴν κατάθεσιν τῶν κατὰ τὸν εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν παραδεδειγμένον ὄρκον ἐπεκλοῦντο τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου ἔλεγον «Μὰ τὸν Ἅγιο θὰ πῶ τὴν ἀλήθειαν». Μία δὲ τῶν ἐξετασθεισῶν μαρτύρων ἐκκλεῖτο, ὡς κατέθετε, «Ἄλφα τοῦ Βῆτα».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν διέτριβον ἐν Κερκύρᾳ ἔχων ἐν αὐτῇ ὁ πολὺς Ναπολέων Ζαμπέλης, ὁ ριζοσπάτης Πολυλάς, ὁ Α. Λαζαράκης. Πρὸ αὐτοῦ ἀναστρεφόμενος εὗρισκον μεγάλην ὠφέλειαν καὶ ἠκούον ὑποθήκας σοφὰς περὶ πολλῶν. Τοῦ Ναπολέοντος Ζαμπέλη τὴν βραθεῖαν σοφίαν καὶ τὴν ἔμπειρον φρένα ἔτυχε μοι πολλάκις ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ θυμάσθω, ὅτε κατὰ τὰ ἔτη 1865-1867 ἐτύγγανον ὑπογραμμικτεὺς τῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἐπιτροπῆς, ἣς τινος μέλη ἦσαν κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου οἱ Πέτρος Παπαρηγόπουλος, Παῦλος Καλλιγῆς, Βασίλειος Τ. Οἰκονομίδης, Γεώργιος Δ. Ράλλης, Ναπολέων Ζαμπέλης, Α. Λαζαράκης καὶ πρόεδρος ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργὸς Τιμόθεος Τυπάλδος Φορέστης. Διηρημένη δὲ ἦν ἡ ὕλη τοῦ κώδικος εἰς τμήματα, ὧν τὸ περὶ κληρονομιῶν συνέταπτεν ὁ βαθυγνώμων Ν. Ζαμπέλης. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι τὰ δοκίμια συνέτασεν ὁ Ζαμπέλης Γαλλιστί, διότι ἦν τῆς γλώσσης

ταύτης ἐγκρατέστατος, ἐνῶ ἐπ' ἴσης ἐγίνωσκεν ἄριστα καὶ τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μακαρίτης, ἔπασχεν ἐκ νοσήματος τοῦ φάρυγγος καὶ τῷ ἦτο ἐπιβεβλημένον νὰ μὴν ὀμιλῇ ὑπεχρεῶτο νὰ πέμπῃ τῇ ἐπιτροπῇ τὰ δοκίμια, ἥτινα ἐνθυμοῦμαι ἄριστα, σχεδὸν ἄνευ παρατηρήσεως εἶτε διορθώσεως ἐνεκρίνοντο καὶ ἀντεγράφοντο παρ' ἐμοῦ. Τοῦ Ἀστικοῦ τούτου Κώδικος τὸ σύνολον ἀποτελεῖται ἐκ δισχιλίων ἄρθρων καὶ εὗρηται ἐκτετυπωμένον μετὰ τῆς δικιολογητικῆς ἐκθέσεως εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τύχη κακῇ μὴ ἐπιτευθείσης μέχρι σήμερον τῆς ψηφίσεώς του, ἵνα γένηται νόμος τοῦ Κράτους ἐνῶ ἡ Ἐπτάνησος κέκτηται Ἴόνιον Κώδικα, καθ' ὃν πολιτεύεται. Ἄλλ' οὐ τοῦ παρόντος ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν λόγων, ὧν ἕνεκα τὸ σοφὸν τοῦτο ἔργον ἔμεινε νεκρὸν καὶ καταδεδεικασμένον εἰς τὴν λήθην.

Αἱ φυσικαὶ τῆς Κερκύρας καλλοναὶ εἶναι θεσπέσiai καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ ἀτυχὴς τῷ ὄντι Αὐτοκρατεῖρα τῆς Αὐστρίας, ἡ Ἐλισάβετ, ἐξελέξατο ἐν τῶν τοπίων τῆς Κερκύρας, τὸ ποιητικὸν «Γαστούρι», ὡς διατριβὴν ρευμῶδη ὅπου ἀνήγειρεν ἀνάκτορον, ὃ ὠνόμασεν «Ἀχιλλεῖον», καλλωπίσασα αὐτὸ καὶ τὸν περὶ αὐτὸ χωρὸν μέχρι τοῦ αἰγιαλοῦ δι' ἔργων καλλιτεχνίας ἐξαιρέτου. Ἐντὸς αὐτοῦ δὲ διήλθεν, ἡ λάτρις ἐκεῖνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου, ἡμέρας ὀνειρωδῶν φυσικῶν ἀπολαύσεων ταῦν δὲ ὁ μετὰ γαλοφύης Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἠγόρασε τὸ ἀνάκτορον αὐτὸ καὶ προσπαθεῖ ὁσημέραι νὰ τὸ καταστήσῃ τελειότερον σταθμὸν ἀναπαύσεως καὶ θυμηθίας, ἀπομακρυνόμενος ἐπὶ βραχὺ χρόνον κατὰ τὸ ἔαρ τῶν πολλῶν καὶ σχολιῶν του ἔργων. Ἀλλὰ τὴν ἄλλαν ἔχει ἡ Κέρκυρα μαγικὰς τοποθεσίας, ὥστε ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν αὐτάς ἀρκούμεθα δὲ νὰ μεταγλωττίσωμεν ἐκ τῆς Γαλλικῆς μίαν τῆς Κερκύρας μικρὰν περιγραφὴν, ἣν χαράσσει ὁ λογοτέχνης Γαλάτης Paul Bourget εἰς ἐν τῶν ἐν πρὸ πολλῶν ἐτῶν δημοσιευθέντων ἔργων του, ἐπιγεγραμμένον αἰ Περιηγήτρια: «les Voyageuses». Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης περιγραφῆς δύναται νὰ κρίνῃ ἀσφκλῶς ὁ μὴ ἰδὼν τὴν Κέρκυραν πόσον

ή νῆσος αὐτὴ εἶνε θελακτική. Ἴδου πῶς ἐκφράζεται ὁ Paul Bourget...

«Καὶ σταματῶ ἐπὶ τοῦ μέλανος αὐτοῦ μακροῦ σημείου, ὃ παριστᾷ τὴν ἐρατεινὴν νῆσον Κέρκυραν... Κέρκυρα! Τίς περιγηγῆς δύναται νὰ ἐκφέρῃ τὸ ὄνομά της χωρὶς νὰ ἐκβάλλῃ στεναγμὸν καὶ ἂν μόνον ἄπαξ ἐπάτησεν ἐπὶ τὴν ἱερὰν γλῶσιν τῶν παμμεγίστων ἐλαιοδένδρων της, ὧν τινῶν οἱ κλάδοι οὐδέποτε ἐκλαδευθῆσαν, κατέναντι τῆς ἀγρίας παραλίας τῆς Ἡπείρου, ἣτις ὑψώνει τὰ ὄρη της τὰ λευκὰ ἐκ χιόνων πέραν τοῦ πορθμοῦ τοῦ τόσον μὲν ἐντόνως κυανοχρούου ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας, τόσον δὲ ὠχροῦ λειριόχρου κατὰ τὴν ἑσπέραν; ... Κέρκυρα! τίς ποιητὴς δὲν ὄνειροπόλησεν ἀπέναντι τῶν μαγικῶν συλλαβῶν τέρψεις βραδείας καὶ νοθράς; Τίς ἐρωτόληπτος δὲν ἐφαντάσθη παράδεισον ἀρώματος καὶ μονώσεων πέραν πάθους εὐτυχοῦς καὶ πλήρους.

«Παρετήρουν τὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς Κερκύρας ἀνυψουμένην ἐκ τῶν κυμάτων! Τὸ ἀτμόπλοιο ἐπροχώρει καὶ διέσχισε δι' ἠδείας κινήσεως θάλασσαν μόλις κυματίζουσαν, κυανῆν με κυανοῦν χροῶμα σαυφείρου ἢ κυανολίδου. Μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης ἀνεκάλυπτον τὰς ἀπαραμίλλους λεπτομερείας τοῦ προσφιλοῦς τοπίου. Ἐνταῦθα μὲν ὁ Παντοκράτωρ, τὸ ὑπερύψηλον βωμοειδὲς ὄρος, — οἱ Ἀλβανικοὶ βράχοι ἀπιστράπτοντες ἐκ τῶν χιόνων — καὶ ἀπωτέρω, ἐγγὺς ἐμοῦ, τὸ νησιδίον τοῦ Βίδου (Icoglio di Vido, ἢ Πτυχία) ὃ προκαλύπτει εἰς δύο τὸν λιμένα. Καὶ ἐφ' ἅπασαν τὴν παραλίαν τῆς νήσου ἐχαράσσοντο αἱ περιφέρειαι αἱ ἐκ βράχων κυκλούμεναι, εἰς ἅς τινες τελευτᾷ ἢ δροσερὰ καὶ μακρὰ κλιτὺς τῶν ἐπιχαρίτων κατασκίων πρηνῶν. Οὔτε ἐν τειχίον περιφράσσον τὰς ὁάσεις αὐτὰς φράτται μόνον ἐκ ῥόδων, ἐκ κάκτων περιορίζουσιν αὐτὰς, τὰ ἐλαιόδενδρα, τὰ πορτοκαλεόδενδρα, τὰς καλάμους».

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Paul Bourget, ἡμεῖς δὲ καταλαμβάνομεθα ὑπὸ ἡδίστης ψυχικῆς εὐχαριστήσεως ὅταν πορευώμεθα πρὸς τὸν περίπλεκτον τὸ «Κανόνι», πρὸς τὸ στάδιον «Ποντικονῆσι», πρὸς τὸν «Πέλεκαν». Ὁλόκληρος ἡ νῆσος συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν, οὗς ἐχάραξαν οἱ Ἄγγλοι, ὅτε κατεῖχον τὴν νῆσον. Κέκτηται δὲ

ἡ νῆσος καὶ φυλακὰς ὑποδικουκαταδικῶν, αἰτίνας ἐπ' ἴσης ἀνήγειραν οἱ Ἄγγλοι. Ὀνομαζοῦνται αἱ φυλακαὶ Σωφρονιστήριον καὶ ἄνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου αὐτῶν ἐστὶ γεγλυμμένη ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς διὰ στοιχείων κεφαλαιωδῶν ἡδὲ ἡ ἐπιγραφὴ:

«Οὐ γὰρ ἐθέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ζῆν αὐτόν». Ὑπάρχει δ' ἐν τῇ πόλει καὶ Φρενοκομεῖον καλὸν καὶ εὐρύχωρον.

Τὰ ἐπιπολάζοντα ἀνὰ τὴν νῆσον ἀδικήματα εἰσὶ πλημμελήματα κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀλίγιστα δὲ κακουργήματα διαπράττονται καὶ μηδαμινὰ πταίσματα. Ὁ λαὸς τῆς Κερκύρας ἀνετράφη καὶ ἐξακολουθεῖ ἀντρεφόμενος ἐπιμελῶς. Ἡ κυρίως πόλις περιβάλλεται ὑπὸ τείχους, ὃ καλεῖται «Μουράγια». Τὸ μικρὸν τῆς πόλεως θέατρον καλεῖ θίασον ἐκλεκτὸν καὶ δίδονται ἐν αὐτῷ πάντοτε μελοδράματα τῶν Ἰταλῶν μουσουργῶν. Αἱ κρίσεις, ὡς προεῖπον τοῦ κοινῶ τῆς Κερκύρας αἱ μουσικαὶ εἰσὶν ἀνεπίληπτοι καὶ ἀξιοθαύμαστοι. Ἐκεῖ, κατὰ παλαιὰν συνήθειαν, ἡ κοινὸν τοῦ θεάτρου καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπερῶν ἀνήκει εἰς τὴν Νεολαίαν. Ἐκ τῆς κοινῆς ἐξέρχονται πάντοτε αἱ ἀμεμπτοὶ κρίσεις περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἢ οὐ, τῆς ἐκτελέσεως τῶν μελοδραμάτων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1871 ἔζη ἔτι ἐν Κερκύρῃ εἰς γῆρας βαθὺ ὁ διάσημος Κερκυραῖος μουσουργὸς Νικόλαος Μάντζαρος, αὐτὸς ὅστις ἐτόνισεν εἰς μουσικὴν ἐνθουσιώδη τὸν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν ὕμνον τὸν ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ, τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Τοῦ ὕμνου αὐτοῦ τὴν μουσικὴν ἐκτέλεσιν τῆ συνοδείᾳ κλειδοκυμβάλου ἠτύχησεν νὰ ἀκούσω ὀλοκλήρου, διευθυνομένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μουσουργοῦ εἰς τετραφωνίαν. Εἶναι δὲ ὁ ὕμνος ἀφιερωμένος τῷ αἰοδίμῳ βρασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος Ὁθωνι τῷ Α'. Τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτοῦ, χρυσόδετον καὶ πολυτελέστατον τὸ ἀποσταλὲν τῷ Ὁθωνι εὐρητῆ ἡδὴ ἐν χερσὶ Κυρίας τινὸς ἐν Ἀθήναις κατοικοῦσης, διαφυλαττόμενον ὑπ' αὐτῆς, καθύσων μάλιστα εἶναι γεγραμμένον ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ τονίσαντος μουσουργοῦ. Ὁ πολὺς γέρον συνεδέθη ἐν τῇ νεαρῇ ἡλικίᾳ μετὰ τῶν διασήμων Ἰταλῶν μουσουργῶν τοῦ Bellini, τοῦ Rossini, τοῦ

Mercadante. Ἐτιμᾶτο δ' ὑπ' αὐτῶν καὶ ἔμαθον — ἀνευθύνως δὲ τοῦτο σημειῶ — ὅτι ὁ Bellini εἰς τοσοῦτον ὑπολήψεως καὶ ἐκτιμήσεως εἶχε τὸν Μάντζαρον ὥστε τὸν συνεβουλεύθη εἰς τὸ ἕτερον τῶν μουσικῶν ἀριστοτεχνημάτων του, τὴν «Norma», ὅτε ἐτόνισεν αὐτήν.

Ὁ Μάντζαρος ἐγένετο ὁ ἰσόβιος πρόεδρος τῆς Φιλαρμονικῆς Ἐταιρείας, ἣτις ἔφερε τόσους καρποὺς, ἐκ τῆς δεξιᾶς διευθύνσεως καὶ τῆς σοφῆς διδασκαλίας του. Πανταχοῦ οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Φιλαρμονικῆς τῆς Κερκύρας διεκρίθησαν καὶ διακρίνονται. Πρῶτος εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἐξόχου μουσουργοῦ Μαντζάρου καὶ ἀντελήφθη τοῦ ἀληθινοῦ πένθους καὶ τῆς βραδείας θλίψεως, ἣν ἠσθάνθησαν οἱ συμπολιταὶ του, διότι ὁ Ν. Μάντζαρος ἦν ἀληθινὴ μουσικὴ δόξα, ἀπειρομένη φεῦ! ἐν πενίᾳ σχεδόν, διότι ὁ μουσουργὸς ἔσχε τὸ ἐλάττωμα νὰ δισπαθίσῃ μεγάλην περιουσίαν, ἣν ἐκτήσαστο ὡς πρῶτα ὑπὸ τῆς πολυφρονου γυναικὸς του, τὸ γένος Ἰουστινιάνη.

Ὅτε διηρχόμην τὰς σκολιάς τῆς πόλεως τῆς Κερκύρας ὁδοῦ κατὰ ὄρας νυκτίους πολὺ συχνὰ ἤκουον ἐντὸς καπηλείων μουσικῆς ὠδικῆς συμφωνίας καὶ συχνὰ συνήντων νέους κωμάζοντας πολὺ εὐπρεπῶς καὶ φωνᾶς διέκρινον τελείας καὶ ἐρρυθμούς καὶ μονωδίας ὑψιφῶνων καὶ βραχυφῶνων ἐθιμάζον, διότι, ὡς προεῖπα, τὸ μουσικὸν τάλκνον τῶν Κερκυραίων εἶναι ἐκτακτον, ὡς καὶ τὸ τῶν Κεφαλλήνων, ὅσον ἐγὼ γινώσκω καὶ δύναμαι νὰ κρίνω.

Αἱ κατ' ἔτος ἐν Κερκύρῃ καὶ Κεφαλληνίᾳ συγκαλούμεναι τοῦ Κεκοινοδικεῖου Σύνδοχοι ἤσαν καὶ ὀλίγαι τότε καὶ βραχυχρόνιοι, διότι ὁ ἀριθμὸς, τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ Ἐφεταίου τῆς Κερκύρας ποινικῶν ὑποθέσεων — κακουργήματα — ἦτο ἐλάχιστος. Καὶ ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ἐδικάσθη ἐν Κερκύρῃ ὁ λήστροχος Λάμπρος καὶ κατόπιν εἰς Μαρῆς τὸ ὄνομα, ὅστις ἐτέλεσε δύο φόνους καὶ κλοπὰς ὑπὸ τῆς ἐξῆς περιστάσεως. Εἶς τι χωρίον «Ἁγιοὶ Δέκκ» πτωχὸς χωρικός διετήρει μικρὸν παντοπωλεῖον, οὗτινος τὸ ὄλον τῶν ἐμπορευμάτων δὲν ἦτο μετίζον τῆς ἀξίας τῶν δραχμῶν ἑκατόν. Ὁ δράστης τῶν μνησθέντων ἐγκληματικῶν πράξεων ἀπεφάσισε νὰ κλέπτῃ ἐν καιρῷ νυκτὸς τὸ παντο-

πωλικὸν κατάστημα καὶ τοῦτο ἐπραξε δις ἢ τρίς. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ παντοπωλείου ἀγαθὸς ἰσραηλίτης, ἐδιενοήθη νὰ συλλάβῃ ἐπ' αὐτοφύρῳ τὸν γυμνοῦντα τὸ ἐμπορικὸν του κατάστημα καὶ πρὸς τοῦτο ἐκκίροφυλάκτησε μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἐντὸς τοῦ παντοπωλείου. Ἀλλὰ ὁ κλέπτης ἦν ὠπλισμένος διὰ μαχαίρας, ὅτε δὲ ὁ παθὼν ὤρμησε νὰ τὸν συλλάβῃ ἐντὸς τοῦ ἐμπορικοῦ, εἰσελθόντα, ἐδέχθη ἐπικνευμένως πλήγμα διὰ μαχαίρας, ὡς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἰδιοκτήτου, ὅστις ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν τοῦ φονευμένου πατρὸς καὶ ἀμφοτέροι οἱ δυττυχεῖς ἔμειναν νεκροὶ ἐκ τῶν πληγῶν τῆς φονικῆς μαχαίρας. Ἐνῶ δὲ ὁ κλέπτης καὶ φονεὺς συνάμα ἐτρέπετο εἰς φυγὴν συννητήθη μετὰ τοῦ ἑτέρου υἱοῦ τοῦ φονευθέντος πατρὸς καὶ αὐτὸν ἐτραυματίσεν, ἐλαφρῶς ὅμως, εἰς τὸν βραχίονα. Ὁ Μαρῆς μετὰ τὴν τέλεσιν τῶν κακουργημάτων κατέφυγεν εἰς τὸν οἶκόν του ἀπέβλεπε τὰ αἵματόφυρτα ἐνδύματά του, ἔλαθε μεθ' αὐτοῦ βαλίτθάν καὶ τὴν κηνοσύρριγγά του καὶ ἀνεχώρησεν εἰς ἀγνωστον διεύθυνσιν. Ἀλλὰ αἱ ἀρχαὶ ἔλαβον ἐγκρίτως ἅπαντα τὰ μέτρα, ὅπως μὴ κατορθώσῃ νὰ ἀποδράσῃ ἐκ τῆς νήσου, οὕτω δὲ μετὰ πρέλευσιν οὐ πολλῶν ἡμερῶν ἐπετεύχθη ἡ σύλληψις του. Ἐδικάζετο μετ' οὐ πολλῶν κατεδικάσθη εἰς τὴν θανατικὴν ποινὴν, ἣτις ἐξετελέσθη διὰ τῆς λαμητόμου ἐν Κερκύρῃ. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα ἐν Κερκύρῃ εἰσὶ τῶν σπανίων.

Κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1872 ἐπροβιβαζόμην εἰς τὴν θέσιν τοῦ Πρωτοδικοῦ καὶ ἐτοποθετούμην εἰς Κεφαλληνίαν, εἰς ἣν μετέβην κατὰ τὸν ἐπόμενον μῆνα Μάιον. Ὁ ἀπὸ τῆς Κερκύρας χωρισμὸς ἦν πάνυ αἰσθητὸς εἰς ἐμὲ, διότι ἐθισθεὶς ἐν κοινωνίᾳ μεμορφωμένη, πεπολιτισμένη, ἐν τόπῳ ἔχοντι τόσας καλλονὰς καὶ τόσας τέρψεις, ἐσκαπετόμην ὅτι ἡ ἀλλοχίσις μετὰ βίας θὰ ἦτο καὶ ἀνικτὸν καὶ δυσχερὲς. Ἡ πείρα μὲ ἐδίδασκε κατόπιν ὅτι τὰ πάντα εἰσὶν ἕξις τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ τύπου καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν ἔξεων καὶ ἐπεισθῆν ἐκ τῆς μακρᾶς πείρας ὅτι ἐθίζεται τις εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸ κακόν, ὅταν ἔγῃ ὑπ' ὅψιν ὅτι πρέπει νὰ ἀτενίσῃ εἴτε εἰς τὸ ἐν, εἴτε εἰς τὸ ἕτερον χάριν τῆς προόδου. Μόνον εἰς τὰς ψυχικὰς δοκιμασίας

είναι δύσκολον νὰ ἐθισθῆ τις, διότι αὐταί τιτρώσκουσιν εἰς τὰ καίρια καὶ καταλείπουσιν ἀναφύρετα τὰ πλῆγμματα. Ἡ στέρησις προσφιλῶν ὄντων εἶναι ὀδυνηρὰ καὶ ἀνεξάλειπτος ἢ ἐξ αὐτῆς θλίψις. Ὅταν δὲ αὐταί συμβῶσι μακρὰν εὐρισκομένου τοῦ πληττομένου ἐκ τῆς ὀδύνης ἀπὸ τοῦ ἀποχομένου, τότε ἡ στέρησις εἶναι ὀδυνηροτάτη. Ἀλλὰ καὶ ἡ στέρησις φίλων εἶναι οὐχ' ἥττον θλιβερὰ καὶ τοικύτην στέρησιν ἐδοκίμασα ἀποχωριζόμενος τῆς ἐρατεινῆς Κερκύρας.

Εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ τῆς Κεφαλληνίας, εἰς τὸ Ἀργυστόλιον, εὐθὺς ὡς ἔφθασα διωρίσθην ἀνακριτῆς παρὰ Πλημμελειοδικαίαι καὶ μοὶ παρεδόθησαν πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων δικογραφῶν, ἀποβλεπουσῶν ἀνακίξ εἰς κακούργηματα καὶ πλημμελήματα, δύο δικογραφίαι τῶν ἢ μία εἶχε χαρκτηρισθῆ ὡς ληστεία, ἡ δὲ ἄλλη ὡς φόνος ἐκ προμελέτης. Τὰ νῆα αὐτὰ καθήκοντα, τοῦ ἀνακριτοῦ, ἦσαν πολὺ ὀχληρὰ, τόσον διότι ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον πολὺν κόπον καὶ ἔπειτα, διότι πόθον εἶχον νὰ καταγίνω εἰς τὴν πολιτικὴν δικαιοσύνην. Ἀλλ' ἡ Ἑλληνικὴ ὑπηρεσία δὲν μεριμνᾷ ποτε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ὑπάλληλον τοῦλάχιστον ἐξ ἀβρότητος, εἰς ποῖον ἔργον ἐπιθυμεῖ νὰ ἀσχοληθῆ. Συμβάίνει δὲ καὶ τι ὄλως ἐπιζήμιον εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ὑπηρεσίαν, ἐν ᾗ κατὰ κανόνα προτιμῶνται ὡς ἀνακριταὶ οἱ νεοδιοριζόμενοι τῶν δικαστῶν, πρῶτον τὸ ὅποιον συχνότατα ἀδικεῖ τὴν ὑπηρεσίαν, ὡς εὐκόλως δύναται τις νὰ νοήσῃ. Ὁ ἀνακριτῆς δέον νὰ ἔχη πείραν τῶν προσώπων, τῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ κατ' ἀκολουθίαν τρίτων τῆς ὑπηρεσίας, ιδιότητος ὧν εὐλόγως στερεῖται ὁ νεοδιοριζόμενος δικαστής. Ἀλλ' ἡ προϊσταμένη ὑπηρεσία περὶ παντὸς ἄλλου μεριμνᾷ ἢ περὶ ἐρεύνης τῶν καταλλήλων προσώπων πρὸς ἐκπεραίωσιν τῶν ἀνακρίσεων αἵτινες πλειστάκις ἀπαιτοῦσι καὶ πείραν πολλὴν τῶν πραγμάτων καὶ γνῶσιν τῶν προσώπων, Ἀλλὰ αἱ λέπτομέρειαι αὐταί τίθενται ἐν δευτέρᾳ μορᾷ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπιζητεῖται οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ νὰ κατορθώσῃ ὁ ἀνακριτῆς νὰ φέρῃ εἰς πέρας ὅσον τὸ δυνατόν μείζονα ἀριθμὸν ὑποθέσεων, ἀδικησάντων δὲ περὶ τοῦ ποιῶν τῆς ἐργασίας ἐκάστου. Πικροτάτη πείρα μοὶ ἐδίδαξεν

ὅτι ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπιζητεῖ ποσότητα δυστυχῶς ἐργασίας καὶ δὲν ἐξετάζει περὶ τῆς ποιότητος αὐτῆς.

Ὡς ἀνωτέρω ἔλεγον καὶ δύο ποινικαὶ δικογραφίαι περὶ ληστείας καὶ φόνου ἐκ προμελέτης περὶ τῆς ἐνισχύσεως καὶ πέρας τῶν ὁποίων ἔδει νὰ ἀσχοληθῶ ἀπέβλεπεν εἰς τρεῖς κατηγορουμένους οἵτινες ἔπραξαν ἀμφοτέρως τὰς πράξεις κατὰ διαφόρους τύπους καὶ χρόνους καὶ κατὰ διαφόρων προσώπων. Ἡ πρώτη διεπράχθη εἰς τὸ Μεγάλο Βουνὸ (Αἶνος) ἐναντίον τοῦ Προξένου τῆς Γερμανίας ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐναντίον τοῦ Βιβλιοθηκαρίου τῆς Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου τοῦ Α'. καὶ ἐναντίον τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀνδρέου Λασκαράτου, ἐναντίον τῶν ὁποίων οἱ λησταὶ ἐπιπεσόντες ἀφείλον βίᾳ ἀδίκως παρ' αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ πᾶν ἄλλο τιμωρὸς μεθ' ἐκτῶν ἔφερον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἕτερος τῶν ἡνιόχων, οἵτινες διὰ τῶν ὀχημάτων τῶν εἶχον μεταφέρει τοὺς ληστευθέντας εἰς τὸ Μεγάλο Βουνὸ, ἀνεγνώρισαν ἕνα τῶν ληστῶν καὶ ἔκαμιν αὐτῷ παρατηρήσεις, ἀπεφασίσθη ἡ θανάτωσις τοῦ ἡνιόχου, ἥτις καὶ ἐξετελέσθη μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γερασίμου εἰς τὸν Ἁγιὸν Γεράσιμον. Ἀλλ' ὁ θανατωθεὶς ἡνιόχος εἶχε ἤδη φανερώσει τὸ ὄνομα τοῦ ἐνὸς τῶν δραστῶν τῆς ληστείας καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἀνάκρισις εἶχε κατορθώσει καὶ ἀνεκάλυψε καὶ τοὺς δύο ἑτέρους δράστας τοῦ ἐγκλήματος τῆς ληστείας οἵτινες, κατόπιν τῶν ἐγκλημάτων διεπεραιώθησαν κρύφα ὁ μὲν εἰς Πύργον τῆς Ἡλείας, ὁ δὲ εἰς Ζάκυνθον, ὁ δὲ τρίτος δὲν ἀνεκαλύφθη ποῦ κατέφυγεν ἵνα κρυφθῆ. Κατόπιν πολλῶν κόπων καὶ ἐρευνῶν ἐπὶ τέλει ἐπετεύχθη ἀλλεπαλλήλως ἡ σύλληψις τῶν κατηγορουμένων καὶ ἡ ἐνώπιον τῆς ἀνακρίσεως προσαγωγή αὐτῶν. Ἀπαισία ἢ μορφή τοῦ ἑτέρου τῶν συλληφθέντων κακούργων εἶχε ὄψλην τὴν κόμην, ἦν ἀναστήματος πολὺ ὑψηλοῦ, ρωμαλέος, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραπτον καὶ ἦν κατὰστατος εἰς ὀλόκληρον τὸ στήθος καὶ εἰς ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας μετὰ τὰς εἰδεχθεῖς μορφὰς τὰς τερατώδεις καὶ ὀφιοπλοκάμους τῶν Γοργόνων. Ἡ ἰταμότης τοῦ κακούργου ὑπερέ-

βαινε πᾶν ὄριον καὶ ἠπέιλει ἐναντίον ἐμοῦ θάνατον, ἂν εὐρεθῆ ποτε ἐλεύθερος. Εὐτυχῶς μέχρι τῆς σήμερον δὲν εὐρεν εὐκαιρίαν νὰ με στερήσῃ τῆς ζωῆς, ζῶ δὲ καὶ ἀναπνέω ἀκόμη, ἵνα καὶ δημοσιωτέραν καταστήσω τὴν δρασιν τοῦ ἀπιστοῦ ἐκείνου κακούργου, οὕτινος τὸ ἐπίθετον διαφεύγει τῆς μνήμης. Μετατεθεὶς ἐκ Κεφαλληνίας εἰς ἄλλο Δικαστήριον δὲν δύναμαι νὰ φανερώσω πῶς ἀπέβη ἡ δίκη τῶν κακούργων αὐτῶν καὶ δὴ παραδίδωμι αὐτοὺς εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα.

Ἡ Κεφαλληνία εἶναι νῆσος ὄρεινὴ καὶ συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν σχεδὸν ὀλόκληρος, οἵτινες κατεσκευάσθησαν ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας. Εἶναι εὐσειστος καὶ πολλάκις ὑπέστη καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν. Ὁ τόπος δὲν εἶναι ἐπιτήδειος εἰς εὐρεῖαν καλλιέργειαν καὶ οἱ κάτοικοι ἐκπατρίζονται εἴτε εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, εἴτε εἰς ἄλλας χώρας τοῦ τόπου πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας καὶ πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἐπειδὴ δὲ εἶνε φιλόπονοι καὶ πνευματικῆς ὀξύτητος πεπρωκισμένοι εὐδοκίμοισι εἴτε εἰς τὰς χειρονακτικὰς ἐργασίας εἰς ἂν ἀσχολοῦνται ἢ εἰς τὰς ἐπιστήμης, εἰς ἃς ἐγκύπτουσι. Πόσοι τῶν παρ' ἡμῖν Κεφαλλήνων δὲν διακρίνονται ἐπὶ πνευματικῆ ὑπεροχῇ καὶ εὐδοκίμῃσει ὠφελίμῳ εἰς ἡν ἐπιστήμην ἕκαστος ἠσχολήθη! Αὐτὴ ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου ἐπιδεικνύει τοιούτους ἀρετοὺς, ὄντας σεμνώματα εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀρετῶν οἱ Κεφαλλῆνες ἐν γένει εἰσὶν οἰκονόμοι καὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ ἀποταμιεύουσι τὰ κέρδη τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἐργασίας καὶ κέκτηνται τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν θέλησιν τοῦ διατηρεῖν αὐτά. Οἱ Κεφαλλῆνες οἱ πλείότεροι εἰσὶν αὐτοχειροποίητοι καὶ συντρέχοντες ἀμοιβαίως εἰς βαθμὸν ἀξιοπαρητήρητον καὶ ὑπεράγαν ἀξίεπαινον. Κέκτηνται κρίσιν βαθεῖαν καὶ ἐργατικότητα ἀπαράμιλλον. Πολλὰ μὲν σκέπτονται, ὀλίγα ὀμιλοῦσι καὶ πολλὰ πράττουσι.

Πολλάκις οἱ Κεφαλλῆνες εἶνε φιλοπαίγμονες, δικαιοῖ, ἀλλὰ καὶ φιλεύθερα αἰσθημάτων ἐμφωλεύουσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν καὶ ψυχικὴ ρώμη τοὺς χαρκτηρίζει. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεὸς Ὁμηρος ἀποδίδει αὐτοῖς τὸ ἐπίθετον «με-

γάθυμοι», ὃ ἐννοεῖ ὅτι εἶνε γενναῖοκαρδοι. Ὁ μέγας σατυρικὸς ποιητῆς τῆς Κεφαλληνίας, ὅστις ἐξέλιπε πρὸ δέκα μόνον ἐτῶν ἐσατύρισε τὰ πάντα ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ἄτινα, ὑπὸ τὸν τίτλον «Διάφορα στιχοურγήματα» ἐδημοσιεύθησαν καὶ προκαλοῦσιν ἀναγινωσκόμενα τὸν θυμωσμὸν διὰ τε τὴν αὐστηρότητα καὶ τὸ νημάρτες τῶν κρίσεων καὶ διὰ τὸ εὐτράπελον τῶν στίχων, ὃ ἐνίοτε ἀμιλλᾶται πρὸς ἐκεῖνον τῆς Ἀριστοφάνους μούσης καὶ συχνότατα εἰς τὸ ἀνεμῆνον συμβαδίζει. Ἐστῶσαν μάρτυρες τοῦ λόγου τὰ στιχοურγήματα «Ἡ γέννησί μου» ἢ «Βάρκα—Κανονιέρα» καὶ ἱκανὰ ἄλλα. Ὁ Ἀνδρέας Λασκαράτος ἀπέθανεν εἰς γῆρας βαθὺ καὶ μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς συνέτασσε στίχους σατυρικοὺς ἐν τῇ δημοτικῇ γλώσσῃ τῇ καθαρῶς λαλουμένῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Συνέγραψε δὲ καὶ πλεῖστα ἄλλα εὐθυμα ἔργα εἰς τὸ πεζὸν διδκτικὰ τῶν τε ἡθῶν καὶ τῶν προσώπων τοῦ τόπου του. Καὶ ὅτε ἡ τρομοκρατία ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὴν προστασίαν τῆν Ἀγγλικὴν τῆς νήσου ἐπέβαλλεν αὐστηρῶς τὴν σιγήν, ὁ Λ. Λασκαράτος ἔγραψε καὶ ἐσατύριζε τὰς ἐκτρεπομένους ἀρχὰς τοῦ τόπου, ἔτοιμος ὢν νὰ ὑποβληθῆ εἰς πᾶσαν θυσίαν, ἵνα δικασθῇ τὰ τε δικαίωματα τοῦ πολίτου καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, ὅπως διακηρύξῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων καὶ ἐπιφέρῃ τὴν διόρθωσιν αὐτῶν. Καὶ πραγματικῶς ἐπρωτοστάτησε διὰ τοῦ καλάμου εἰς τὸ ριζοσπαστικὸν ἔργον τῶν φιλελευθέρων Κεφαλλήνων πατριωτῶν καὶ εἶδε τὴν πατρίδα του μετ' ἐκείνων ἐλευθερὰν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἐπαχθοῦς Ἀγγλικῆς προστασίας.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς Κεφαλληνίας, τὸ Ἀργυστόλιον, εἶναι πόλις κανονικῶς οἰκοδομημένη, καὶ καὶ ὁδοὶ εἰσὶν εὐθεῖαι. Κέκτηται φυλακὰς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων κατασκευασθείσας. Αἱ ἐξοχαί τῆς Κεφαλληνίας εἶνε τερπνὰ καὶ σύδενδροι· παράγεται δ' αὐτόθι ἔλαιον καὶ οἶνος ἡδύτατος. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ Κεφαλληνία εἶναι νῆσος ὄρεινὴ, τὸ σημαντικώτατον δὲ τῶν ὄρεων τῆς Κεφαλληνίας εἶναι τὸ Μεγάλο βουνὸ, ὃ οἱ Ἑνετοὶ ἐκάλουν Monte Nero, ὑπὸ δὲ τῶν ἀρχαίων καλεῖται Αἶνος, ἔχων ὕψος 1620 μέτρων. Αἱ πλευραὶ τοῦ ὄρους τούτου εἶνε βραχώδεις καὶ καλύπτονται ὑπὸ δάσους ἀρχομένου ἐξ ὕψους

1000 μέτρων, αποτελουμένου δὲ ἐξ ἐλατῶν ἰδίου εἶδους, μὴ φουμένου ἀλλοχου, καλουμένου δὲ ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ γλώσσῃ *Abies Cephalonica Loud.* Τὸ δάσος τοῦτο καλύπτει σήμερον μόνον τὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους, αἰτίνες φκίνονται μακρόθεν μέλαινα, ἐξ οὗ καὶ ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ὠνομάσθη Μέλαν Ὄρος. Λέγεται ὅτι αἱ κορυφαὶ τοῦ Αἴνου καλύπτονται τὸν χειμῶνα ὑπὸ χιόνων, αἰτίνες διατηροῦνται μέχρι τοῦ μηνὸς Μαΐου. Πρὸβουνος τοῦ Αἴνου δασώδης, προεκτείνόμενος εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ὀμβλῶν, ἐνθα ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, λέγεται Λόγγος τοῦ Πιτρῆ καὶ τοῦ Λουκίσσα. Ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου καὶ πλησίον ἐκκλησίας παρ' αὐτῇ κειμένης φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ὁποίου τελεῖται λιτανεὶα κατ' ἔτος.

Παρατηροῦνται ἐν Κεφκλληνίᾳ δύο περιεργα φαινόμενα. Τὸ πρῶτον αὐτῶν συμβαίνει ἐκ τῆς χερσοννήσου τοῦ Ἀργοστολίου, πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Ἁγ. Θεοδώρων. Εἶναι δὲ ἐξαίρετως παράδοξον. Πρὸς τὸ Β. Α. ἄκρον τῆς χερσοννήσου εἰς δύο θέσεις πλησίον ἀλλήλων κειμέναι καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἀπόστασιν, εἰσρέει ἀδιαλείπτως εἰς καταβόθρας ἢ θάλασσα καὶ ποτὲ αἱ καταβόθραι αὗται δὲν πληροῦνται μηδὲ φκίνεται οἰκδῆποτε διέξοδος τῶν ὑδάτων περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς χερσοννήσου ἢ περὶ τὰς λοιπὰς τῆς Κεφκλληνίαις. Κατὰ τὰς γενομένας ὑπὸ ἐπιστημόνων παρατηρήσεις ἐπὶ τόπου ἢ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τούτου ἀποβάνει δύσκολος πολλὰ δ' ἐξηγήθησαν πρὸς ἐπίλυσιν τούτου ἐξηγήσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πιθανὰ, στηριζόμενα ἐπὶ θεωριῶν φυσικῶν. Τὸ ρεῦμα τοῦτο τῆς θαλάσσης εὐθὺς ὡς ἀνεκκλύθη τῷ 1835 ἐρησιμοποιήθη εἰς ἴδρυσιν δύο ὑδρομύλων. Τὸ δεύτερον τῶν φυσικῶν φαινομένων εἶναι ἡ «Πέτρα ποῦ Κουνιέται», κειμένη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Κατωῆς. Αὐτόθι πρόκειται μονόλιθος βράχος περιφερείας εἴκοσι βημάτων μικρὸν ἐξέχων τῆς θαλάσσης, ἀδιαλείπτως δὲ καὶ ἡρέμα κινούμενος ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Ἡ ἡρεμία κινήσεως του εἶναι ὀρατὴ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὼν ἐπ' αὐτοῦ αἰσθάνεται τὴν πολεμικὴν κίνησιν τοῦ βράχου. Αἱ κινήσεις εἶναι εἴκοσι κατὰ λεπτόν. Πρὸ τοῦ ἰσχυροῦ

σεισμοῦ τοῦ 1867, ἤπτατο σχεδὸν τῆς ἀκτῆς καὶ οἱ ἐπισκεπτόμενοι ἔθετον μεταξὺ ἐκείνου καὶ τούτης μάχιον, ἧτις ἐσφίγγετο, ἀλλὰ μετὰ τὸν σεισμόν ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς βραχίονος ἀκτῆς ἐγένετο μεγαλύτερη. Ἡ κίνησις τοῦ βράχου διατελεῖ αἰετοεὶς ἢ αὐτῆ, εἴτε ἐπικρατοῦσι βίαιαι καὶ σφοδροὶ κυματισμοὶ τῆς θαλάσσης, εἴτε γαλήνης. Ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου φκίνεται διατομὴ γεγλυμμένη ἐπ' αὐτοῦ ἣν λέγεται ὅτι ἐξετέλεσαν Ἄγγλοι πλοίαρχοι, ὅπως δέσωσιν ἀλύσεις καὶ σύρσιν διὰ πλοίων τὸν βράχον, ὅστις ὅμως ἔμεινεν ἀδιάσειστος. Τὴν ἀνωτέρην περιγραφὴν τοῦ ὄρους Αἴνος ὡς καὶ τῶν δύο φαινομένων λαμβάνω ἐκ τῆς Γεωγραφικῆς πολιτικῆς νέας καὶ ἀρχαίας τοῦ Νομοῦ Κεφκλληνίαις ὑπὸ τοῦ μακρῆτος Ἀντωνίου Μηλιαράκη δημοσιευθείσης ἐν ἔτει 1890· ἀλλὰ τοὺς τόπους καὶ τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἐγὼ ἐπ' ἴσης ἐπεσκέφθην καὶ ἐξήτησα αὐτοπροσώπως. Πᾶς δὲ ὅστις θέλει ἐπισκεφθῆ τὴν νῆσον Κεφκλληνίαν δὲν δύναται ἢ νὰ ἰδῇ καὶ τὸ ὠραῖον ὄρος Αἴνος καὶ τὰ δύο αὐτὰ φαινόμενα.

Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1871 μετέβαινον ἐπιβάντων ἀτμοπλοίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοίας εἰς Κέρκυραν καὶ παρεπλέομεν τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Κεφκλληνίαις, τὸ δυτικώτατον παρακάμπτοντες ἀκρωτήριον τῆς νήσου, ὃ καλεῖται Γερωγόμπος ἢ κατ' αὐτὸ τὸ ἀκρωτήριον θάλασσα κατέστησε τὸ πέλαγος τρικυμῶδες καὶ ἐμορφώθη ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀληθινῇ πεντακυμῆ, ὡς καλεῖ ὁ χερσεὶς Λουκιανὸς τὴν σφοδρὰν τρικυμίαν. Οὐδέποτε θέλω λησμονήσαι ὅπως βράσανον ὑπέστην ἐκ τοῦ κλειδωτισμοῦ τοῦ σκάφους ὑπὸ δῶν κυμάτων, ὡς καὶ πῶποτε δὲν θὰ πύσω ἐνθυμούμενος τὴν ἀντοχὴν ἣν ἐπεδείξατο δύο τῶν ἐπιβατῶν, οἱ ἀποικύμενοι πρὸ ἐτῶν Παῦλος Λάμπρος καὶ Α. Παπαδικμαντόπουλος. Ἐν μέσῳ τῆς σφοδροτάτης τρικυμίας, τῆς ζοφώδους νυκτὸς τῶν ἀπαισιῶν συριγμῶν τῶν ἀνέμων ἐπὶ τῶν σχοινίων τῶν ἰστῶν καὶ τῶν ὀξυτάτων κρυγῶν τῶν ἐκ νυκτὸς προσβεβλημένων ἐπιβατῶν, ὧν εἶς τῶν τὰ μέγιστα προσβεβλημένων ἦμεν καὶ γὰρ, ἐν μέσῳ πάσης αὐτῶν τῆς ἀγωνιώδους κατὰστάσεως, οἱ δύο αὐτοὶ ἄνθρωποι ἀπαθῆστοι γελῶντες, φαιδρότατοι, εὐθυμότατοι, ἐθεῶντο πάντα τὰ πέ-

ριζ αὐτῶν λαμβάνοντα χώραν, καὶ ἐπὶ δίφρων καθήμενοι παρὰ τὴν τράπεζαν, ἀπέναντι ἀλλήλων ἔπινον κύπελλα ζύθου καὶ ἀπερρύφων μακρῶς τὰς καπνοσύριγγας, τὰς πλήρεις νικωτικῆς εὐόδου, ἧς τινος οἱ ἀναθρώσκοντες καπνοὶ ἐπλήρουν τὴν αἴθουσαν τοῦ σκάφους καὶ καθίστανον ἐτι ἀναρωτέρην τὴν σωματικὴν κατὰστασιν τῶν ἐπιβατῶν. Δὲν ἠδυνάμην νὰ κινήθω οὔτε πρὸς τὰ δεξιά οὔτε πρὸς τὰ ἀριστερά, ὑπτιάζων καὶ κακλεισμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμετρίάζων πῶς τὴν ἔφεσιν πρὸς νυκτὴν

Ἐστένάζον δὲ ἐνίοτε ἐκ τῶν δυσφορίας ὅτε ὁ ἀγχιώτατος Παῦλος Λάμπρος μὲ ἠρώτησε τί ἔχω; Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀποκριθῶ αὐτὸς δὲ προσέθηκε «ἔχεις κακὸ γούστο, φίλε μου,» Σιγῶν ἐνεθυμήθην τὸ τοῦ μύθου τοῦ Αἰσώπου «οὐ σὺ μὲ λουδοβοῖς, ἀλλ' ὁ τύπος» Καὶ ἡ τρικυμία τοῦ Γερωγόμπου καὶ ἡ ἐρωτικὴ φράσις τοῦ Παύλου Λάμπρου ἢ ρηθεῖσα κατὰπέναντι τῆς ἀπαισιῆς μνήμης ἀκρωτηρίου εἰσιν αἱ μόναι κακὰ ἀνυμνήσεις, ἧς ἐκ Κεφκλληνίαις ἀποκομίζω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

A. N. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΤΙ ΤΡΩΓΟΥΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Τὰ μέσα τῆς ὑλικῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, προηγήθησαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ὑπάρξεώς του. Ἡ αὐξήσις τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ, ἀμα δὲν ὑπάρχει πρόσκομα τι βάνει κατὰ γεωμετρικὴν πρόσδοον διπλασιαζομένη κατ' ἐκάστην εἰκοσιπενταετίαν τὰ ὑλικὰ ὅμως μέσα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου μεθ' ὅλας τὰς ἐκάστη ἀνάγκην τελευτούμενας διηνεκεῖς προόδους, δὲν βάνουσιν ἀνυλόγως, ἢ ἐκ παραλλήλου, διὸ καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐσκέφθη πάντοτε πῶς νὰ κατωρθώσῃ ὥστε νὰ συμβαδίξωσιν οἱ δύο οὗτοι ὄροι. Οἱ εἰς τὴν πολιτικ. οἰκονομίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν πολιτικὴν κατὰγινόμενοι Ἕλληνας, ἐμελέτησαν σπουδαίως καὶ εἰδικῶς πῶς νὰ ὀρίσωσιν τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτῶν, ὃν ἐκάστη πολιτεία ἔπρεπε νὰ ἔχη. Ὁ Πλάτων λέγει ὅτι ὁ πληθυσμὸς πρέπει νὰ περιορίζηται ἢν αὐξάνη, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης διὰ τῶν τιμῶν, τοῦ αἵσους καὶ τῶν συμβουλῶν τῶν γερόντων· προτείνει μάλιστα νὰ κανονίζηται ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων ὥστε νὰ μὴν ἐπιβαρύνηται ἡ δημοκρατία, (*) ὁ Ἀριστοτέλης (**) λέγει ὅτι ὅταν ὁ νόμος ἀπαγορεύῃ τὴν ἔκθεσιν τῶν παιδίων πρέπει νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ὃν ἕκαστος πρέπει νὰ γεννᾷ. Ἐὰν δὲ πρόκηται ν' ἀποκτήσῃ περισσώτερὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένων τέκνα, ἢ γυνὴ πρέπει ν' ἀποβάλλῃ

πρὶν τὸ ἐμβρυον ἔχει ζῶν (*) καταδικαζόμενων φυσικῶ τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἀτελῶν καὶ μὴ ἀρτιμελῶν ὡς καὶ τὰ τέκνα τῶν ἡλιμιωμένων

(*) Οἱ ἀρχαῖοι ἔκαμον διάγνωσιν τῆς ἐγκυμονούσης γυναίκης ἀπὸ τοῦ πρώτου μηνὸς ἐνῶ σήμερον ἡ διάγνωσις αὕτη δὲν δύναται νὰ γείνη πρὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου μηνὸς τῆς ἐγκυμονούσης δηλ. πρὸ τῆς σαρκήσεως τοῦ βρέφους ἢν αἰσθάνεται ἡ μήτηρ καὶ τῶν παλμῶν τοῦ ἐμβρύου διὰ τῆς ὠσκοπίαις. Οἱ ἀρχαῖοι ἔκαμον διάγνωσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ φύλλου τοῦ κυοφορούμενου ἐμβρύου· ἐνῶ σήμερον ἡ ἰατρικὴ μ' ὅλα τὰ μέσα καὶ τὰς προόδους ἐν γένει τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν λοιπῶν βιηθητικῶν ἐπιστημῶν καθυστερεῖ εἰς πολλὰ ἐκτὸς τῆς χειρογυκῆς. Ἄν καὶ αὕτη ἀπιστεύσῃ τις περιηγητὰς τινεα, καθυστεροῖ ἀπέσαι: πολλῶν βερβέρων καὶ ἀγρίων οἱ ἄποιοι κάμου, ἐνίοτε παραδόξως ἐγχερίσεις π. γ. εἰς πληγὰς τοῦ ἐγκεφάλου ἀντικαθιῶσι μέρος αὐτοῦ δι' ἀναλόγων μερῶν ὑπὸ τοῦ ἐγχεφάλου. Αἱ διὰ τρεπάνου δὲ διατρύπει τοῦ κρανίου ἰπαντῶνται ἡτὶ εἰς προῖστορ καὶ κρῆναι. Οἱ ὑλόβοι ἀνατῆται δὲ καὶ πολυγόνους ποιεῖν καὶ ἀρρενογόνους καὶ θηλυγόνους διὰ φαρμακευτικῆς» (Στράβ. 191). Ὁ Δημόκριτος μόνον ἐκ τῆς θείας γυναίκης τινος διεγίνωσκεν ἂν αὕτη ἦτο κόρη ἢ γυνὴ ὡς ἀπέδειξεν εἰς τὸν Ἱπποκράτην διὰ τὴν ὑπερέριάν του, ἢ ἡποία ἐνῶ τὸ ἐσπέριε ἦτο κόρη τὴν ἐπομένην πρῶταν ἦτο γυνὴ. Εἰς τὴν θεία γάλακτος διεγίνωσκε ἂν τοῦτο ἦτο αἴγας μύρης καὶ πρωτοτόκου!

Τέλος ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀρχαίων ἱατρῶν οὐ μόνον εἶναι ἐντελῶς ἐγκαταλειμμένη ἀλλὰ τοὐλάχιστον δὲν λαμβάνει χώραν οὔτε διὰ τοὺς ὄρους τῆς ἐπιστήμης· τούναντιον δὲ οἱ ξένοι ἱατροὶ ἀναγκαζόμενοι συνήθως νὰ σληματίζωσιν ἐπιστημονικοὺς ὄρους χάριν τῶν ἀ-

(*) Νῆμ. Ε', Πόλ. 2 Ε' 8.

(**) Πόλ. II'. 16. Αὐτόθ. β:βλ. Β' κ. 10, Στρ. β:βλ. Β' i. 21, Πόλου. Σόλ. 1.

γονέων, χωρίς ν' αναφέρωμεν άλλας ἀνηθικότητες (*) ὡς καὶ τὰ ἄλλα μέσα, ἅτινα μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται οἱ ἄγριοι καὶ οἱ ἡμιἄγριοι καὶ σήμερον ἔτι διὰ τὰ περιορίσασιν τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐνεκὰ δὲ ἀπάντων τῶν λόγων τούτων δὲν εἶχον καὶ φιλανθρωπικὰ κατχστήματα.

Παρ' Ἑλλήσιν δὲ ὁ λαὸς περιβεβλημένος τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἀπετέλει ἀληθῆ εὐγένειαν, ἐκτεταμένην ὀλιγαρχίαν· καὶ ἐν ταῖς τάξεσι ταύταις αἱ οἰκογένειαι ἔχουσι πάντοτε θέσιν νὰ περιορίζωνται, ἢ δὲ κληρονομικὴ ὀλιγαρχία τείνει πάντοτε εἰς περιορισμόν.

Οἱ μετέχοντες τῆς ἐξουσίας εἶναι ὠρισμένοι, ὡς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ πολιτῶν διὸ καὶ ἐπετρέπετο ἢ μᾶλλον ἐπεβάλλετο—ἐνεκὰ τῆς παραγωγῆς—ἢ ἐξάμβλωσις, ἢ παιδοκτονία ὡς καὶ ἡ ἔκθεσις τῶν παιδίων· ὁ πατήρ ἔχει ἀπεριόριστον δύναμιν. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά εἰς μικρὰν ἡλικίαν κατετάσσοντο ὅχι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προσώπων, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων· ἐκποιῶντες ταῦτα ὡς πᾶν ἄχρηστον ἔπιπλον. Ἡθῆ, ἔθιμα συμφέροντα, θεσμοὶ ἀστικαὶ τε καὶ πολιτικοὶ παρ' Ἑλλήσιν τε καὶ Ῥωμαίοις, τείνουσιν εἰς ἐξασθένησιν τοῦ πατρικοῦ καὶ μητρικοῦ φίλτρου καὶ εἰς καταστροφὴν τῶν φυσικῶν αἰσθημάτων τῆς τρυφερότητος ἅτινα ὁ Πλάτων ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ὡς τὴν ἀσφαλεστέραν ἐγγύησιν τῆς παραγωγῆς καὶ δικτηρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους. Ἴσως δὲ ὁ περιορισμὸς οὗτος εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν δικαιομένων πολιτῶν ἐπέφερε τὴν αὐξήσιν τῶν (πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν δικαιομένων πολιτῶν ἐπέφερε τὴν αὐξήσιν) τῶν ἐτχιῶν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν ἐν τε ταῖς Ἀθήναις καὶ τῇ Ῥώμῃ, οἱ ὅποιοι οὐ μόνον ἠνέχοντο ἀλλὰ καὶ ἠννούουν οὕτως εἰπεῖν διὰ τῶν νόμων τὴν κατάστασιν ταύτην. Τὸ βέβαιον δυστυχῶς εἶναι ὅτι ἔπικντες οἱ μεγάλοι

ναγκῶν των μεταχειρίζονται τὰς ἐλληνικὰς λέξεις καὶ ξένοι· τὰς δὲ ἡμιστὰ ἐλληνικὰς ταύτας λέξεις παραδεχόμενοι οἱ ἡμέτεροι ἰατροὶ ἢ καὶ μεταφράζοντες ταύτας συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν στρέβλωσιν τῆς γλώττης μας.

(*) Στράβ. 483 4.

τότε τῆς ἀρχαιότητος ὡς ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Κικέρων οἱ ὅποιοι ἐπεθύμουν νὰ ἀνέλθωσι διὰ παντὸς μέσου καὶ τρόπου εἰς τὴν ἰδανικὴν αὐτῶν πολιτείαν, ἐν ταῖς δημοπρασίαις προσεπάθουν διὰ παντὸς μέσου καὶ τρόπου νὰ περιορίσασιν τὸν πληθυσμὸν τῆς πολιτείας ἐνῶ ἡμεῖς ἀκριβῶς προσπαθοῦμεν ν' αὐξήσωμεν αὐτόν. Τὸ περιεργὸν δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις εἶναι ὅτι ἡ ἀρχαιότης παρουσιάζει σπανίως πολυκρίμους οἰκογενείας.

Ἡ αὐτὴ ἀρχὴ διεῖπε καὶ τοὺς δούλους μάλιστα μετὰ περισσοτέρως ἐπιμονῆς καὶ ἐνεργείας. Εἶναι γνωστὸς ὁ ὀρισμὸς τοῦ Οὐάρονος ὁ ὅποιος κατατάσσει τὸν δούλον μὲ τοὺς βόας, τὰ ἄροτρα καὶ τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα διακρίνει αὐτὸν ὡς φωνητικὸν ὄργανον, ὅπερ καὶ μόνον ἀποδεικνύει τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν ὄντων τούτων. Ἡ κατάστασις των δ' αὕτη ἦτο ἡμιστὰ κατάλληλος πρὸς αὐξήσιν αὐτῶν. Ἄλλως τε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν δουλείᾳ γυναικῶν ἦτο ἐλάχιστος· σπουδαῖος δ' ἀριθμὸς αὐτῶν καθιεροῦνται εἰς πορνείαν καὶ εἰς οἰκισίαν ἐντίμων ἀκόμη ἀνθρώπων ἐπάγγελμα ἡμιστὰ κατάλληλον πρὸς αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ (Ἀριστ. Πολ. Ζ. 4.5). Ὁ Πλάτων δὲν θέλει ἐν τῇ δημοκρατίᾳ του πλέον τῶν 5040 πολιτῶν. Αἱ δὲ Ἀθήναι ἡρίθμησαν ἐπὶ Σόλωνος 40,000 (Πολυδ. Ὀνομ. Η', 111) πολίτης· ὁ δ' ἀριθμὸς οὗτοι δὲν ὑπερέβη τὰς 20,000 κατ' ἀνώτατον ὄρον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους μέχρι τῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἐν Σπάρτῃ δὲ δὲν ὑπερέβη τὰς 7.000 ὥστε ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν ἦτο ἡ βάση τῶν ἐλληνικῶν κυβερνήσεων καὶ μάλιστα τῶν δημοκρατιῶν. Ὁ δὲ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἔθεσαν μόνον κατ' ἀρχὴν ἐν τῷ σχεδίῳ τῶν δημοκρατιῶν των, νόμον τὸν ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντα ἐν τοῖς κράτεσιν ὧν παρηκολούθουν τὴν πορείαν καὶ τοὺς θεσμούς.

Οἱ νόμοι λοιπὸν καὶ οἱ θεσμοὶ οὐ μόνον ἐπέτρεπον ἐνεκὰ τῶν ἀρχῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ διέτρεπον τὴν ἐξάμβλωσιν, τὴν παιδοκτονίαν καὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν παιδίων· γυναικῆς τε δὲ καὶ παιδίων κατετάσσοντο εἰς τὴν κλάσιν τῶν πραγμάτων καὶ ὅχι τὴν των προσώπων. Πρὸ τοῦ Σόλωνος οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀθηναίων ἐπώλουν τὰ τέκνα των διότι δὲν ὑπῆρχεν ἀπαγορευτικὸς

τούτου νόμου· ὁ Σόλων περιώρισε τούτο οὐχ ἡττον ἤμως ἐπέτρεπεν εἰς τὸν πατέρα νὰ πωλῇ τὴν θυγατέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν του ἐν περιπτώσει κακῆς διαγωγῆς. Ὁ Σ. Ἐμπερίκος καὶ ὁ Ἡλιόδωρος θεβζιώνουσι μάλιστα ὅτι ἐπετράπη εἰς τὸν πατέρα νὰ θανατώη τὰ τέκνα του. Ἀνάλογα ἐλάμβανον χώραν παρὰ Ῥωμαίους. Ὅσον διὰ τὸ δικαίωμα τοῦ πατρὸς ν' ἀποφασίζῃ διὰ τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον τῶν τέκνων του κατὰ τὴν γένησιν των ἢ καὶ μετὰ τρία ἔτη ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν φυλὴν του, ἔπαντα ταῦτα ἐπροτίθεντο τὸν περιορισμὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἧς βάσις ἦτο τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως, χωρὶς νὰ λεπτολογήσωμεν καὶ εἰς ἄλλα μέτρα· τέλος ὁ πατήρ ἀπεφασίζον ἀνεκκλήτως περὶ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου τῶν τέκνων του.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀττικῆς ἐκινεῖτο μετὰ 19—20000 πολιτῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Προδότου μέχρι τῆς τοῦ Δημοσθένους δηλ. πλέον τοῦ αἰῶνος χωρὶς νὰ εἶναι ὁμιως καὶ στάσιμοι ἀφοῦ διὰ τῆς συγχωνεύσεως τῶν μετοίκων καὶ τῆς παραδοχῆς νέων πολιτῶν ἐπληροῦτο πᾶν κενόν, ἅτινα αἱ ἐπιδημιαί, ὁ πόλεμος, αἱ ἀποικίαι ἐπέφερον.

Ὁ πόλεμος συνετέλει οὐ μικρὸν εἰς τὴν καταστροφὴν ἐν τῇ ἀρχαιότητι καταστρέφων σπαρτά τε καὶ δένδρα, ἐν δὲ ταῖς μάχασι ὀλίγοι ἡχμαλωτίζοντο· ἐν περιπτώσει δ' ἀλώσεως ὅλοι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν ὅπλα διήρχοντο ἐν στόματι μαχίρας· τοὺς δὲ γέροντας, τὰ παιδιά, τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς δούλους ἐπώλουν ἀγγελιδόν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀντίστασις ἦτο μακρὰ καὶ ἐπίμονος· ἢ μικρὰ δὲ τιμὴ τῶν δούλων καθίσταται τὴν αὐξήσιν αὐτῆν περιττήν. Ὁ δὲ τόκος 10—36 ο)ο τὸ ἔτος ὡς καὶ τὰ εἰσαγωγικὰ τέλη ἦσαν ὄροι ἡμιστὰ εὐνοικοὶ διὰ τὴν γεωργίαν.

Κατὰ τὸ 1803 ὁ Μάθθος ἐφημέριος Ἀγγλος καὶ οἰκονομοκόγος ἐξέδωκε δοκίμιον περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πληθυσμοῦ, δι' οὗ ἀποδεικνύει ὅτι ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἐμποδιὸν τι ὁ πληθυσμὸς δύναται ν' αὐξάνη, γεωμετρικὴν πρόσodon, ἦτοι νὰ διπλασιάζεταί καθ' ἑκάστην εἰκοσιπενταετίαν· διὰ τοῦ μέτρου δὲ τούτου ἡ ἀνθρωπότης μετὰ τινὰ ἔτη θὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀπροχώρητον· διότι ἡ παραγωγή, μὴ βαίνουσα ἀναλόγως τὸ πλεόν-

σμα τοῦ ἀνθρωπίνου τούτου πληθυσμοῦ, δὲν θὰ δύναται νὰ παρακαθίσῃ εἰς τὴν καθ' ἑκάστην παρακτιθεμένην τράπεζαν τοῦ φαγητοῦ κατεχομένην ὑπὸ τῶν προγενεστέρων αὐτοῦ· ἐκ τούτου δὲ θὰ ἐπέλθωσι τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κακὰ ὥστε ἡ ἀνθρωπότης πρέπει ἐγκρίτως νὰ λάβῃ τὰ μέτρα τῆς. Μεταξὺ δ' ἄλλων συμβουλεύει τὴν ἀναβολὴν τοῦ γάμου καὶ συνεπῶς τὸν περιορισμὸν τῆς παιδοποιίας καὶ τὰς συμβουλάς του ταῦτας ἐφήρμοσεν εἰς τὸν ἐκυτόν του νυμφευθεὶς εἰς ἡλικίαν 38 ἐτῶν καὶ ἀποκτήσας μόνον τρία τέκνα· ἄλλοι δὲ συνεβούλευσαν τὴν ἀποφυγὴν παιδοποιίας δηλ. τὸν ἠθικὸν περιορισμὸν, ὡς λέγουσι καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄλλ' ἅπαντα ταῦτα εἰσὶν οὐ μόνον φυσιολογικῶς δύσκολα, διὰ τὸν ἄνδρα μάλιστα καὶ ἀδύνατα, ἀλλὰ καὶ ἀνθυγεινότατα καὶ μάλιστα κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῆς γενικῆς νευροπαθείας.

Ἀφοῦ ἀνεφέρωμεν ἀπλῶς μόνον καὶ χάριν περιεργείας ταῦτα προσθέτομεν διὰ τοὺς ἀρχαίους ὅτι ἐνεκὰ τῶν τότε ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν των αἱ ἰδέαι των δὲν ἦσαν λίαν ὀρθαί. Πρῶτον ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἠδύναντο νὰ σκεφθῶσι πολιτείας ἄνευ δούλων—ἄλλως τε ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς στηρίζεται ἐπὶ τῆς δουλείας.—ὁ Πλάτων δὲ δὲν γράφει περὶ πραγματικῆς τινοῦ ὑπαρξάσης, ἢ ὑπαρχούσης πολιτείας, χάριν τῆς θεωρίας του, ἧς βάσις ἄλλως τε ἦτο ἐπίσις ἢ δουλεία. Ἡ ἀρχὴ των δὲ ἐν γένει εἰς πολλὰ πράγματα, ὡς καὶ εἰς τοῦτο ἦτο: αὐτὸ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ». Διότι δὲν ἠθελον πολίτας ἐξ ὄχλου καὶ συρφετοῦ, ἀλλ' ὀλίγους καὶ καλοὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἰδανικὴ πολιτεία τοῦ Πλάτωνος δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ πλέον τῶν 5000 πολιτῶν· ἐντεῦθεν λοιπὸν αἱ περιορισμέναι αὐτῶν ἰδέαι ὡς πρὸς τοῦτο.

Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς κατὰ τὸ 1803 (ἐποχὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τοῦ Μάθθου) ἦτο 500 ἑκατομμύρια ἢ δ' ἕκτοτε αὐξήσας αὐτοῦ ἔβκινε γεωμετρικῶς, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς θὰ ἦτο σήμερον (1908) 9, 600 ἑκατομμύρια. Κατὰ τὴν θεωρίαν δὲ ταύτην ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὑπολογίσωμεν ὅχι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρωτοπλάστων ἀνθρώπων τοῦ πλανήτου μας, ἢ ἀπὸ κτίσεως κόσμου κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὰ ἀριθμητικὰ ἀποτελέσματα

θά ἦσαν ἡμῖν ἀκκτάληπτα· μόνον πρὸ 1200 ἐ-
τῶν δι' ἐν ζεῦγος ἀνθρώπων οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν
εἰς 557,442,262 σήμερον θά ἦσαν ἑκατομμύ-
ρια! Ἐπειδὴ δὲ ἡ ξηρὰ τῆς ὑδρογείου σφαίρας
ἀποτελεῖται ἐξ 135,800,000 τετραγωνικῶν χι-
λιόμετρων ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἅπασα εἶναι ὁ-
μαλὴ καὶ ἐπίπεδος καὶ τέσσαρας ἀνθρώπους ὀρ-
θοὺς ἀν τοποθετήσωμεν ἐντὸς ἐκάστου μέτρου θά
περισεύσωσιν ἀκόμη καὶ 14,242,252,514,432
ἀνθρώποι!

Ὅταν ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἀνεξερευνητοῖς αὐτοῦ
βουλαῖς ἔπλασε τὸν κόσμον, ὁ ὅποιος εἶναι κόκ-
κος ἄμμου ἀπέναντι τοῦ σύμπαντος, τὸν δὲ κά-
τοικον αὐτοῦ μετὰ πολλὰ ἑκατομμύρια ἔτη,
εἶχε τὸ σχέδιον καὶ τὴν σκοπὸν του. Ἐὰν λοι-
πὸν ἡμεῖς τὰ μικρόβια τοῦ σύμπαντος, μὲ τὰς
πεπερασμένους ιδέας καὶ αἰσθήσεις μας, ἕνεκα
τῶν ὁποίων ἐλάχιστα βλέπομεν, ἀκούομεν καὶ
αἰσθανόμεθα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων καὶ μόνον διὰ
τῆς ἀγαλιωτοῦ καὶ ἀπείρου φαντασίας μας ἀ-
ξιοῦμεν καὶ ἀπαιτοῦμεν νὰ μάθομεν καὶ γνωρί-
σωμεν τὰ πάντα, ἕνεκα τοῦ ἐγωισμοῦ μας καὶ
ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῶν ὀλίγων ἡμῶν γνώ-
σεων, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ τὰ πάντα εἶναι καὶ
πρέπει νὰ ἔχωσιν οὕτως. Ὁ πλανήτης μας μεθ'
ἀπάντων τῶν ἐν αὐτῇ καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀπο-
τελεῖ βεβχίως μέρος τοῦ συνόλου τοῦ σύμπαντος
ἀγνώστου καὶ ἀκατάληπτου ἡμῖν μὴ μίαν μικρὰ
ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι ἅπαντες οἱ ὑπολογι-
σμοὶ μας—ἐν οἷς καὶ ὁ περὶ αὐξήσεως πληθυσ-
μοῦ—ἀποδεικνύονται πάντοτε ἐσφαλμένοι ὑπὸ
τῶν πρᾶγματων. Ἰπολογίζομεν τὸν πληθυσμὸν
τῆς γῆς διὰ τινὰ περίοδον ἐτῶν, χωρὶς νὰ λάβω-
μεν ὑπ' ὄψει τοὺς λιμοὺς καὶ λοιμοὺς, τὰς θεο-
μηνίας, τοὺς σεισμοὺς, τοὺς καταποντισμοὺς,
τὰς πυρκαϊκὰς, τὸν ἀλκολισμὸν, τὸν κοινωνι-
σμὸν, τὰς μολυσματικὰς ἀσθενείας, τὰς ἐπιδη-
μίας, τὸν πόλεμον καὶ μάλιστα τὴν ἔνοπλον εἰ-
ρήνην καὶ πάντα τὰ κακὰ ἅτινα δύνανται νὰ
προέλθωσιν ἐκ τοῦ πλανήτου μας καὶ ἐξ ἄλλων
οὐρανίων σωμάτων. Ἡ μεταφορὰ π. χ. κατ' ἀρ-
χὰς ἐξετελεῖτο μόνον διὰ τοῦ ἀνθρώπου—καὶ
σήμερον ἔτι εἰς τινὰ μέρη—ἀλλ' αὕτη ἀντεκα-
τεστάθη διὰ τῶν ζώων, τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἡ-
λεκτρισμοῦ. Ἄλλοτε ὁ βίος ὀλόκληρος ἐνὸς ἀν-
θρώπου δὲν ἦρκει πρὸς κατασκευὴν μιᾶς καὶ μύ-

νης βελώνης· σήμερον διὰ τῆς μηχανικῆς τρεῖς
ἀνθρώποι κατασκευάζουσιν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας
ἀνέτως 7,500,000 καρφίδων. Ὁ δυνάμενος νὰ
προῖδῃ ἢ νὰ προσίπῃ εἰς τοὺς συγχρόνους του,
ὄχι εἰς τοὺς ὀμηρικούς χρόνους, ἀλλὰ πρὸ δια-
κοσίων ἔτι ἐτῶν τὰ θαύματα τοῦ ἀτμοῦ, τοῦ ἡ-
λεκτρισμοῦ καὶ τῆς μηχανικῆς, βεβχίως θά ἐθε-
ωρεῖτο φρενοβλαβής. Ἄπαξ διὰ παντός λοιπὸν
ἂς ἐνθυμούμεθα πάντοτε ὅτι εἴμεθα μικρόβια τοῦ
σύμπαντος πεπερασμένων αἰσθήσεων· ἀνευ δὲ
ἐγωισμοῦ καὶ ἀπαιτήσεων προσπαθῶμεν ἀε-
νάως νὰ εἰξεύρωμεν τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς ὅμως
καὶ νὰ ἐπαυρώμεθα διὰ τὰς ἀσημάντους γνώσεις
μας, ἀνκαρῶζοντες: Μέγας εἰ Κύριε καὶ θαυμα-
στὰ τὰ ἔργα σου καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσῃ πρὸς
ἕμουν τῶν θαυμασίων σου.

Ἐν τούτοις ὁ ἀνθρώπος ἀνέκαθεν καὶ μέχρι
σήμερον ἐν πάσῃ χώρῃ καὶ ἐν οἰαδῆποτε κοι-
νωνικῇ βελτιοῦσιν καὶ ἐν ἴσταντιο κατενόησεν ἐν-
τελῶς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ὑλικῶν μέσων τῆς
διατροφῆς του προσπαθῶν ἀδικόπως διὰ πάν-
των νὰ κατασταθῇ ἐπαρκής.

Εἶδομεν ἤδη ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἀνέκαθεν οὐδε-
νὸς μέσου ἢ τρόπου ἐφείσθη διὰ νὰ στραφῇ καὶ
ὑπάρξῃ οὔτε τοῦ φυσικοῦ οὔτε τοῦ ζωικοῦ βα-
σιλείου (ἐνὸς τε καὶ μὴ) καταφεύγων ἐν ἀ-
νάγκῃ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ χόρτα, τὰς ρίζας, τὰ
θηνησιμακὰ καὶ ἀποσυντεθειμένα ζῶα, τὰ δερ-
μακτα, τὰ κήτη, τοὺς σκώληκας, τὰς ἀκρίδας,
τὰς ἀκαθαρσίας τῆς ρινός του, εἰς τὴν ἐν τῇ
στομάχῳ ἡμιχώνεντον τροφήν ζῶων τινῶν, τὰς
λειχεῖνας τῶν βράχων, τὸ μάντα, τὸ χῶμα,
τοὺς καρπούς, τοὺς σπόρους καὶ τέλος εἰς τοὺς
ὁμοίους του μὴ ἐξαιρουμένην οὐδ' αὐτὴν τὴν
τέχνην του, ὅπερ βδελυρὸν καὶ ἀποτρόπαιον,
τὸ ὅποῦν ὅμως οὐχ ἤττον εἰς τινὰς ἐξαιρετικὰς
περιστάσεις λαμβάνει χώραν καὶ σήμερον ἔτι
παρ' ἡμῖν τοῖς πεπολιτισμένοις. Ὁ ἀνθρώπος
λοιπὸν κατὰ τὸ μακρὸν χρονικὸν διάστημα τοῦτο
τῆς ἐξελιξέως του ἐδοκίμασε τὰ πάντα χρησι-
μοποιῶν πάντοτε τὰ καταλληλότερα καὶ εὐχκα-
ριστότερα διὰ τὴν τροφήν του. Ἡ διηλεκτὴς ὅμως
αὕτη ἀνάγκη ἐξηνάγκασεν ἀνέκαθεν τὸν ἀνθρώ-
πον νὰ ἐφευρίσκῃ τὰ ἐπινοῆ καὶ τοιοῦτοτρόπως
ἤρχισε νὰ χρησιμοποιοῖ ἐντελῶς τὰ δέρμακτα τῶν
ζῶων ὀπλιζόμενος, ἐνδυόμενος καὶ στεγαζόμενος

δι' αὐτῶν κατασκευάζων ἅμα ἐξ αὐτῶν ἀγγεῖα
καὶ σκευῆ, ἐν οἷς ἐναπεθήκευε πολλὰ προϊόντα,
τὰ ὅποια ἐφύλαττε καὶ ἐχρησιμοποιοῖ εἰς κα-
ταλληλότερας περιστάσεις πρὸς συντήρησιν του
ἢτοι κατ' ἐποχὰς καθ' ἃς τὰ διατηρούμενα
ταῦτα ἐσπάνιζον, ἢ ἔλειπον. Διὰ τῶν δερμάτων
τούτων, ὅταν ἐφευρέθη τὸ πῦρ κατάρθρωσε νὰ
ψῆνῃ καὶ τὴν τροφήν του, ὡς εἶδομεν, νὰ μετα-
φέρῃ καὶ ἀποθηκεύῃ τὸ ὕδωρ καὶ ὄχι ἐλλείψει
ἀγγείων νὰ μεταβιβάσῃ εἰς μακρὰς ἀποστάσεις
νὰ πῖνῃ δίκην ζῶου· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἦτο ἀδύ-
νακτον νὰ πράττῃ ὁσάκις ἐδίψῃ ἠναγκάζετο νὰ
ὑποφέρῃ καὶ νὰ μεταβιβάσῃ καθ' ἐκάστην πέμ-
πτῃν ἡμέραν ὡς οἱ Ἰχθυοφάγοι, εἰς τινὰ μα-
κρὰν κείμενα ὕδρευα καὶ νὰ πῖνῃ δίκην ζῶων
μέχρι τυμπανισμοῦ. Βραδύτερον μάλιστα ἤρχι-
σε νὰ χρησιμοποιοῖ τὰς τρίχας καὶ τὰ ἔρινα τῶν
δερμάτων οὐχ ἤττον καὶ τινὰς φλοιούς καὶ ἔναι
δένδρων καὶ φυτειῶν τινῶν πρὸς κατασκευὴν
ἰφασμάτων, δι' ὧν συνεπλήρωσε τὴν ἀμφίεσιν
του, τὴν σεμνὴν καὶ ἐπίπλωσιν τῆς κατοικίας
του καὶ αὐτὰς τὰς κλινωστρωμάδας του.

Διὰ τῆς ἐκτιμῆσεως δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν τού-
των οὐχ ἤττον καὶ τοῦ κρέατος τῶν ζῶων κα-
τάρθρωσε νὰ ἐξημερώσῃ πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Ἐκ
τῶν γαλακτοφῶρων οὐ μόνον μετεχειρίζοντο τὰ
μικρὰ αὐτῶν καὶ μάλιστα τὰ ἄρρενα πρὸς τρο-
φήν του, ὅταν ἐξηναγκάζετο, ἀλλὰ καὶ ἐχρησι-
μοποιοῖ τὸ γάλα τῶν μητέρων των μεταποιῶν
αὐτῆς διὰ τοῦ χρόνου εἰς ὄξυ γάλα, τυρὸν, βού-
τυρον καὶ ἄλλα παραπλήσια. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ
ἐτελειοποιήθη εἰς ποιμῆνα.

Ἀνάλογα τούτων ἐπράξαν οἱ καρποφόροι καὶ
οἱ σπερματοφάφοι ξηραίνοντες καὶ διατηροῦντες
ὑπὸ τῆς τε καρπῶν καὶ σπόρων μεταβληθέντες
διὰ τοῦ χρόνου εἰς γεωργούς. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπρα-
ξεν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ὀχθῶν καὶ παραλίων ξη-
ραίνοντες, ταριχεύοντες καὶ κκνίζοντες τὰ πε-
ρισεύοντα προϊόντα τοῦ ἐνὸς βρασιλείου καὶ
μεταβληθέντες διὰ τοῦ χρόνου εἰς ἀλιεῖς, ὡς καὶ
οἱ κυνηγοὶ διὰ τῶν σχετικῶν αὐτῶν προϊόντων.

Ἄπαντες δὲ οὗτοι ἤρχισαν τὴν ἀνταλλαγὴν
τῶν προϊόντων αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ ἐμπορίου ἠ-
ξήσαν τὴν εὐημερίαν αὐτῶν ἅπαντες.

Ἐκτὸς τούτου ἐκ πολλῶν φύλλων, σπόρων,
ὄσπριων καρπῶν καὶ ὀπωρῶν ἐκθλίβοντες τὸν

ὄπὸν αὐτῶν κατεσκευάζον τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶ-
νον ἢ καὶ διὰ τῶν ἐκχυλισμάτων αὐτῶν] κατε-
σκευάζον διάφορα δροιστικά ποτὰ.

Διὰ τοῦ ἄλατος, τοῦ μέλιτος καὶ τῶν λοιπῶν
ἀρτυσμάτων καὶ καρυκευμάτων κατέστησαν τὴν
τροφὴν καὶ τὰ ποτὰ αὐτῶν εὐκρεστότερα καὶ
εὐπεπτότερα.

Διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν μαγειρικῶν σκευῶν
ἐτελειοποίησαν τὴν τε τροφήν καὶ τὰ ποτὰ
αὐτῶν.

Ὁ ἀνθρώπος πάντοτε καὶ μάλιστα εἰς πα-
λαιότερας ἐποχὰς ἐστερήθη, ἐπεινάκε καὶ ἐλη-
σμώνησεν ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὁσάκις ἀνεπίστωτος
εὐρίσκετο ἐνώπιον οἰκιστῆποτε τροφῆς ἐπιπτε
κατ' αὐτῆς μετὰ πολλῆς λαμπυρίας καὶ ἀθη-
φγίας, ὡς οἱ σημερινοὶ ἄγριοι, οἱ ὅποιοι τρώ-
γοντες μέχρι κόρου κατὰκείνται ἀκολούθως ἐπὶ
πολλὰς ὥρας μέχρις ὅτου χωνεύουσι ταύτην.
Οἱ πρωτογενεῖς ἀνθρώποι ὑπέπιπτον συχνότατα
εἰς τὰς ὑπερβολὰς ταύτας—ὁμολογητέον δὲ ὅτι
τοῦτο συνέβηκε ὡς προχθὲς ἐνίοτε δὲ σήμερον
πανταχοῦ: νὰ φάγῃ τις καὶ νὰ πῖνῃ κατὰ κόρον
ἐθεωρεῖτο ἴδιον παντὸς γενναίου καὶ εὖ ἔχοντος
π. χ. ὁ Bismark εἰς τῶν μεγαλειτέρων ἀνδρῶν
τοῦ 19^{ου} αἰῶνος οὐ μόνον ἦτο δεινὸς φηγάς καὶ
πότης ἀλλὰ περιεφρόνει πολὺ πάντα μὴ τοιοῦ-
τον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ τροφή ἄλλοτε ἦτο συνή-
θως καὶ ἀκατάλληλος δηλ. ὠμὴ, ἀπαρκασκευα-
στος καὶ ἀκαρκεύτος ἐβλαπτε σπουδαίως καὶ
οἱ ἀνθρώποι θά προσεβόλλοντο ὑπὸ συχνῶν πα-
θήσεων τοῦ στομάχου καὶ μάλιστα εὐρύνησεως
αὐτοῦ δυσπεψίας κλπ.

Ὁ ἀνθρώπος σήμερον ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως
πάντων καὶ τῶν ἀφθόνων μέσων του δύναται
τοῦλάχιστον ὁ εὐπορῶν νὰ τρώγῃ ὅτι θέλει. Ἡ
ἐπιστήμη ἐξ ἄλλου καταγινόμενη σπουδαίως
εἰς τὰ τῆς τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου κατῆντησεν εἰς
συμπεράσματα οὐ μόνον περιέργα ἀλλὰ καὶ ἡ-
μιστὰ ἐποικοδομήματα διὰ τὴν δικαίαν μας κα-
ταντήσασα καὶ ἐπαναλαμβάνῃ συχνὰ οὐ μόνον
τοῦ Σενέκα:

Ὁ ἀνθρώπος δὲν ἀποθνήσκει ἀλλὰ φονεύεται.

Ἄλλὰ καὶ ὅτι διὰ τῶν ὀδόντων του σκάπτει
τὸν λάκκον του, ἕνεκα τῶν δηλητηριωδῶν οὐ-
σιῶν ἃς ἐμπεριέχει τὸ κρέας οὐτινος διαρκῶς
χρῆσιν κάμνομεν καὶ μάλιστα ἀφθονον. Πολλοὶ

δὲ συμβουλευούσι τὴν ἀποκλειστικὴν χορτοφαγίαν π. χ. Ὁ Ἀρμάνδος Γωτιέ λέγει ὅτι ἡ φυτικὴ δίαιτα μεταβάλλεται διὰ τῆς προσθήκης τοῦ γάλακτος, τοῦ στέατος, τοῦ βουτύρου, τῶν ὠν παρέχουσα σπουδαῖα πλεονεκτήματα· διότι καλυποποιεῖ τὸ αἷμα ἐπισπεύδει τὰς ὀξυδώσεις, ἐλαττώνει τὰς ὀργανικὰς φθορὰς καὶ τὰς τοξίνιας ὀλιγώτερον τῆς συνήθους δικίτης εἰς τὰς ἀσθενείας τοῦ δέρματος τὸν ἀρθρίτην καὶ τὰς δυσπεψίας· Ἡ δίαιτα αὕτη τείνει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς φρενικούς καὶ ὄχι ἐπιθετικούς καὶ βιαίους. Εἶναι δὲ πρακτικὴ ἢ λογικὴ.

Ἡ φυτοφαγία λέγεται, καθιστᾷ εὐνοικίαν τὴν μηχανικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ ἀνωτέρου ὁρίου αὐτῆς· ἢ κυστικὴ ὕλη τῆς χορτοφαγίας κατανακλίσσεται χωρὶς νὰ ἀφήσῃ λείψανα τοξικά, ἀληθεῖς σκευωρία ἐμποδίζουσι τὴν συνέχειαν τῆς ἐργασίας καὶ φθείρουσι προῶτως τὸν ὀργανισμόν. Οὐδὲν καταστροφικώτερον διὰ τὸν ὀργανισμόν ὅσον ἢ ἐξακουλούθησις τῆς ἐργασίας ὅταν οἱ μυῶνες ἤδη εἶναι κουρασμένοι· καὶ ὅμως τοῦτο κριτικῶς συμβαίνει διὰ τοὺς κρεωφάγους. Οἱ χορτοφάγοι κουράζονται βραδέως δυσκόλως, ἢ δὲ παρ' αὐτοῖς ἀνκλήρωσις τῆς κοπώσεως εἶναι τυχεῖα.

Ἐπανελήφθη πολλάκις ὑπὸ διακεκριμένων ἰατρῶν ὅτι ἡ ἀφθονωτέρα εἰς φώσφορον τροφή εἶναι λίαν βοηθητικὴ εἰς τοὺς διανοητικῶς ἐργαζομένους κεκοπιακότης κατὰ γράμμα δηλητηριασμένους ὑπὸ τροφῆς ἐξ ἀφθόπου ἄζωτου καὶ φωσφόρου εἶχον θαυμασίως ὑπὸ φυτικῆς διαίτης ἢ καὶ γλακτοδικίτης πολλῶν ἡμερῶν. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς πλύσεως τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐπιφέρει ἡ τοῦ γάλακτος δίαιτα, ἠσθάνοντο ἀναγεννωμένην τὴν δύναμιν τῆς σκέψεως καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς ἀπολεσθείσης ἐργασίας ἐπὶ ἑβδομάδας καὶ μῆνας.

Ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τὴν κρεωφαγίαν εἰς τὴν φυτοφαγίαν δὲν εἶναι εὐχερὴς καὶ πρέπει νὰ ἴναι βαθμιδιαία. Τοῦτο δ' ὀφείλεται ὄχι εἰς τὴν ἀδυναμίαν προερχομένην ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τοῦ κρέατος, ἀλλ' εἰς τὴν ἐξάλλειψιν τῶν ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν τοῦ κρέατος. Ἡ κρεατίνη μάλιστα ἔχει ἐρεθιστικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς καρδίας. Ἡ σκπρία (puritine) ἔχει ἐρεθιστικὴν ἐνέργειαν ὡς τὴν τοῦ οἰνοπνεύματος.

Κατὰ τὴν μεταβολὴν βραδύτερον, ἐν ὄχι ἀμέσως πρέπει ν' ἀποφεύγονται καὶ τὰ ὠὰ (τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχουσι ξανθίνην, χολίνην, νευρίνην) τὰ κακάον, οἱ μήκητες, τὰ σπαράγγια, τὰ λοβοφόρα ὄσπρια καὶ τὸ οἰνόπνευμα!

Ταῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια καὶ σχετικὰ ἐπέφερον ἀπὸ τινος τὴν κατὰ τῆς κρεωφαγίας σταυροφορίαν ὑπὸ τὴν σημερινὴν τῆς ὁποίας κατατάσσονται καὶ οὐκ ὀλίγοι ἰατροί· οἱ πλεῖστοι δὲ δικτείνονται ὅτι θὰ πολεμήσωσι πολλὰς χρονικὰς ἀσθενείας. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐν τῇ κρεωφαγίᾳ ἐμπεριέχεται σχεδὸν καὶ ἡ ἰχθυοφαγία ἢ ὁποῖα ὅμως εἶναι πολὺτιμος εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἐὰν οἱ ἰχθῦς τρέφουσιν ὀλιγώτερον τοῦ κρέατος εὐχαριστοῦσι περισσότερο τὴν γεῦσιν διεγείροντες τὴν ὄρεξιν τῶν δυσκόλων ἀτόμων καὶ τῶν ἀνεργωνόντων. Συνήθως καὶ ἐν γένει ἡ ἰχθῦς πέπεπται καλῶς. Ὁ Λουδοβίκος Agassiz ὁ ὁποῖος ἐμελέτησεν ἐπὶ εἰκοσθετίν τὸ ζήτημα τῆς ἰχθυοφαγίας ἀποδίδει πολλὰ πλεονεκτήματα εἰς αὐτήν. «Ὁ ἰχθῦς, λέγει, εἶναι τροφή, ἢ ὁποῖα ὀροσιζει τὸν διοργανισμόν καὶ μάλιστα μετὰ διανοητικὴν κόπωσιν. Οὐδεμίαν τροφήν ἐπαρκεῖ τόσον ἐντελῶς εἰς τοὺς διανοητικούς κόπους· βεβαίως ὁ ἰχθῦς δὲν δύναται νὰ μεταβάλλῃ τὸν βλάσκα εἰς σοφὸν ἢ πνευματώδη ἀνθρώπον ἀλλ' ἡ ἰχθυοφαγικὴ δίαιτα εἶναι λίαν εὐνοικὴ εἰς τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν.

Καὶ βεβαίως ἀφοῦ οἱ ἰχθῦς ἐμπεριέχουσι φώσφορον. Οἱ κάτοικοι μάλιστα τῶν παραλίων εἶναι γόνιμοι καὶ διὰ τοῦτο ἴσως οἱ ἰχθῦς ἀπηγορεύοντο εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ἱερεῖς, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Πλούταρχος.

Ἐν τούτοις φυτικὴ τροφή ἐξ ἧς πρέπει ν' ἀποκλεισθῶσι σχεδὸν οἱ ἰχθῦς, τὰ ὠὰ, οἱ μήκητες, τὰ λοβοφόρα ὄσπρια καὶ μάλιστα τὸ κρέας ἐν γένει ὡς καὶ τὰ κακάον δὲν εἶναι δυσχερὲς νὰ πεισθῇ τις πάραυτα ὅτι ἡ τροφή αὕτη μόνον ἕνεκα τοῦ ὄγκου αὐτῆς, δι' ὃν ὁ στόμαχος καὶ τὰ λοιπὰ σχετικὰ ὄργανα δὲν εἶναι κατασκευασμένα οὔτε νὰ τὴν δεχθῶσιν, οὔτε νὰ τὴν κατεργασθῶσιν πάραυτα θὰ κουρασθῶσιν καὶ θὰ ἀσθενήσωσιν, ἀφοῦ πρῶτος ὁ στόμαχος θὰ πάθῃ ἐξ εὐρύσεως ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ὄγκου τῶν τοιούτων τροφῶν, ἢ δὲ θρέψις τοῦ σώματος θὰ εἶναι λίαν προβληματικὴ. Ἀλλὰ καὶ

ἐπὶ τῆς συνθέσεως τοῦ αἵματος ἢ ἐνέργεια αὐτῆς θὰ εἶναι ἐπιβλαβὴς ἀφοῦ ἐξ ἀνάγκης θ' ὑπερκεντρήσῃ τὰ λευκοκυματοσφαίρια, ἅτινα πλεονάζουσι ἐλαττώνουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐρυθρῶν αἱματοσφαιρίων ὧν ὁ ἀριθμὸς οὐδέποτε ἀνέρχεται ἔνθα δεῖ.

Ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία ἀφθονοῦσα εὐτυχῶς καταλλήλων παρθευμάτων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο δύναται νὰ τὸ λύσῃ ὀριστικῶς, ὅπερ φέρ' ἰδωμεν παρθευμάτων τινὰ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ διαφωτίσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο οὐ μακρὰν.

Ἄλλως τε ὑπὸ τινων οὔτε τὸ γάλα θεωρεῖται ἀμεμπτος τροφή διότι ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας τῶν ὀδόντων καὶ τῶν πασχόντων ταῦτα γλακτοφόρων ζώων μεταδίδονται εἰς τὸ γάλα τούτων οὐκ ὀλίγα κακά, τὸ χεῖριστον δὲ πάντων εἶναι ὅτι δὲν ἐμπεριέχει σίδηρον.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ

Ἡ Ἑλλάς κατὰ τε τὴν ἀρχαιότητα, ὡς καὶ σήμερον διηρεῖτο εἰς πλῆθος μικρῶν ἰδιοκτησιῶν, ὧν ἡ καλλιέργεια διηρεῖτο εἰς τόσα εἶδη, ὅσα ἀπῆται ἢ κατανάλωσις. Ὁ μέγας διαμελισμὸς τῶν γαιῶν προήρκετο ἀπὸ τὸν γεωλογικὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐδάφους, δὲν παρῆχε μεγάλαις ἐκτάσεις ὡς καὶ ἀπὸ τὰς παναρχαίας συνηθείας, αἱ ὁποῖαι διένεμον τὰς γαίας ἐξ ἴσου μεταξὺ τῶν πολιτῶν καὶ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἠνέχετο τὴν συσσώρευσιν ἐδαφικοῦ πλούτου εἰς χεῖρας μιᾶς οἰκογενείας. Ἡ κτηματικὴ περιουσία τοῦ Ἀριστοφάνους, ὡς καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου δι' ἣν τόσον ἐπήρκετο συνέκειτο ἐκ 300 πλῆθρων, ἦτοι 1258 στρεμμάτων (*).

Ἡ ποικιλία τῆς παραγωγῆς ἐν ἐκάστη ἰδιοκτησίᾳ, ἦτο ἀναπόφευκτος ἀνάγκη ἐν χώρᾳ ὀρεινῇ, ἧς ἡ συγκοινωνία ἐξετελεῖτο μόνον διὰ τῶν μακρῶν ἀκτῶν τῶν κατὰ θάλασσαν καὶ διὰ τῶν φορτηγῶν ζώων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Οὕτω ἕκαστος ἐπήρκει εἰς τὰς ἀνάγκας του διὰ τῆς γεωργικῆς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ τῆς τῶν δούλων του· καὶ μόνον ὁ πληθυσμὸς τῶν μεγάλων πόλεων, ὡς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Κορίνθου, ἔζη διὰ τῶν ἔξωθεν εἰσχυομένων.

Ἡ παραγωγή ἐπρεπε νὰ εἶναι μεγάλη ἕνεκα τῆς μεγίστης καταναλώσεως καὶ ἀνωτέρα τῶν

σημερινῶν μεγαλοπόλεων τῆς Εὐρώπης σχετικῶς.

Γνωστὸν ὅτι οἱ Σπαρτιάται ἦσαν ὀλιγαρκεῖς καὶ συνεπῶς ἡ δίκαια τῶν παρουσιάζει τὸν ἐλάχιστον ὄρον τῶν ἀλλαχοῦ καταναλισκομένων. Ἐκαστοὶ αὐτῶν ἐπὶ 82 μεθίκων ἦτοι 37 ἑκατοντάλιτρων καὶ ἐν τρίτον, παραγομένων ἐτησίως ὑπὸ τῆς ἰδιοκτησίας του, ἐξ ὧν προσέφερον εἰς τὰ δημόσια συσσίτια 5 ἑκατοντάλιτρα καὶ 40)00 πρὸς 64 χιλιόγραμμα ἕκαστον ἰσοδυναμοῦν εἰς βάρους μὲ 352 χιλιόγραμμα εἰς κόκκους. Ἡ κριθὴ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀποδίδει εἰς ἄλευρον μόνον τὰ 2)3 τοῦ βάρους τῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἄλευρον τῆς κριθῆς ξηρότερον ὄλων τῶν ἄλλων ἀπορροφᾷ 1)8 ὕδατος ἐπὶ πλέον, ἢ ποσότης τοῦ ἄρτου εἶναι ἴση τῆς κριθῆς. Ἐκ ταύτης ἐξάγεται ὅτι ἕκαστος Σπαρτιάτης καταναλίσκεν ἐτησίως 352 χιλιόγραμμα ἄρτου. Ἐπειδὴ ἡ ἐν Εὐρώπῃ στρατιωτικὴ μερὶς εἶναι 267 χιλ. καὶ 75)00 συνεπῶς εἶναι κατὰ 85 χιλ. ὀλιγώτερα, ἦτοι τὸ τρίτον περίπου (**).

Ἡ τοῦ κρέατος μερὶς δι' ἕκαστον πολίτην εἰς τὸ συσσίτιον, συνέκειτο ἐξ ὑείου κρέατος βραστοῦ, βάρους ἐνὸς τετάρτου μναξ, ἦτοι 43 γραμμαρίων, δηλ. 35 1)3 χιλιόγρ. ἐτησίως.

Ἐν Γαλλίᾳ, ἡ ὀλικὴ κατανάλωσις τοῦ κρέατος παντὸς εἶδους ἀνέρχεται εἰς 20 χιλ. κατ' ἄτομον· παραδεχόμενοι ὅτι οἱ ἄνδρες καταναλίσκουσι 50 ο)ο περισσότερο ἀπὸ τὰς λοιπὰς κατηγορίας τῶν κατοίκων, ἔχομεν 20 χιλιόγρ. ἀντὶ τῶν 35 1)2 καὶ τοῦτο ἐξ ὑείου κρέατος· λίαν οὐσιαστικώτερον τοῦ βοείου καὶ τοῦ τῶν προβάτων.

Ἄλλως τε ὁ Θεουκιδῆς (Β' Δ' κ. 15') διὰ τῶν ἐξῆς ἐπικυρώνει τὸ πρᾶγμα τοῦτο μάλιστα καὶ πέραν τοῦ δέοντος. Κατὰ τὴν πολιορκίαν

(*) Ὁ Σωκράτης ὡς πρὸς τοῦτο ἐπαπένωσε πολὺ τὸν Ἀλκιβιάδην ὅταν τὸν ἔφερον πρὸ τοῦ κτηματολογικοῦ πινακίου διὰ νὰ εἰδείξῃ τὰ κτήματά του, ὅταν δὲ μετὰ πολλὴν ἀναζήτησιν οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῷ, τῷ εἶπε νὰ μὴν ἔχῃ μεγάλην ἰδέαν περὶ αὐτῶν ἀφοῦ εἶναι ἀσήμαντοι ὡς πρὸς τὸ ὄλον τῆς γῆς. (Αἰσχ. Ποικ. ἱστ. κ. κή). Τὸ πλεθρον εἶναι 304 στρ.

(**) Ὁ ἀκοσκίνιστος ἄρτος ἦτοι τὸ πίτυρον ἔμπεριέχει σίδηρον πολὺτιμον συστατικὸν τοῦ αἵματος πρὸς διάπλασιν τῶν ἰσθμῶν καὶ εἶνε ἀσβέστιον τοῦ ὀργανισμοῦ μας.

της νήσου Πύλου (Σφακτηρίας) υπό του 'Αθηναϊκού στόλου κατὰ τὴν ἑνκρίξιν τῶν διαπραγματεύσεων συνεφωνήθη νὰ δίδεται μέχρι τῆς ὀριστικῆς συμβάσεως, εἰς ἕκαστον ὀπλίτην τῆς φρουρᾶς αὐτῆς δύο χοίνικες ἀττικοὶ ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλοι οἴνου καὶ κρέατος, εἰς δὲ τοὺς θεράποντας αὐτῶν τὰ ἡμίσεα. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι Ἄθηναῖοι εἶχον πᾶν συμφέρον, ἕνεκα τῆς σπουδαιότητος τοῦ πράγματος οὐ μόνον νὰ παραδεχθῶσι τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον ποσόν, ἀλλ' ἕμα καὶ νὰ μὴ παραχωρηθῆ τι πλέον τοῦ συμφωνηθέντος, διότι ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας ἢ φρουρὰ θὰ ἠναγκάζετο νὰ παραδοθῆ ἑλλείψει τροφῶν. Καὶ ὅμως 2 ἀττικοὶ χοίνικες ἀλφίτων ἰσοδυναμοῦσι μὲ 2045 γραμμ. δύο δὲ κοτύλοι οἴνου μὲ 932 γραμμ. καὶ βεβαίως τὰ συμπεφωνημένα ποσὰ ἦσαν τὸ πολὺ πολὺ αἰ τακτικαὶ μερίδες τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐὰν ἦτο μάλιστα κρίθινον ἄλευρον ἀντιστοιχεῖ μὲ τετραπλάσιον ποσότητα τῆς μερίδος τοῦ Ἰάλλου στρατιώτου. Ὡστε ἕκαστος ὀπλίτης κατηνάλισκεν ἢ ἐλάμβανεν ἑτησίως 893 χιλιόγραμμα ἀλεύρου καὶ 304 λίτρας σίτου. Ἐνῶ ἡ ἑτησία κατανάλωσις τοῦ ἐν Ἰαλλίᾳ οἴνου κατ' ἄτομον ἀνέρχεται εἰς 70 λίτρας· οἱ Ἑλληνικοὶ οἴνοι μάλιστα ἦσαν πάντοτε καὶ πνευματωδέστεροι, ἐπίνοντο δὲ καὶ κεκραμένοι.

Τοῦτο προήρχετο βεβαίως πρῶτον ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ἐν Ἰαλλίᾳ στρατιωτικῆς μερίδος δεύτερον δὲ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὸν βίον τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ὁ ὁποῖος ἦτο πλήρης κινήσεως, πορφῶν πάλης καὶ σωματικῶν ἀγώνων, ὧν ἡ ἔντασις εἶνε ἄγνωστος εἰς τὰς μύλις κινουμένους σκιατραφεῖς ἢ οἰκουρούσας κοινωνίας μας.

Οἱ ἀθληταὶ τῆς ἀρχαιότητος ἔτρωγον πολὺ. Οἱ δοῦλοι ἂν καὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ ζῶσι μὲ τὸ ἥμισυ τῆς μερίδος τοῦ πολίτου, ἐν τούτοις δὲν μετεχειρίζοντο μὲ τὴν φειδωλίαν, ἣν δύνανται τις νὰ ὑποθέσῃ, ἀφοῦ ἐλάμβανον ἕνα χοίνικα ἀλεύρου τὴν ἡμέραν. Κατὰ τὴν καταστρεπτικὴν ἐκστρατεῖαν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Συρακουσῶν οἱ 7000 ἀίχμαλωτισθέντες Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, συνεσωρεύθησαν ἀπανθρώπως ἐπὶ 70 ἡμέρας ἐν λατομείᾳ, ἔνθα οἱ ἀναθυμιάσεις αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς μίασμα-

τώδεις, καταστρέψασαι πλῆθος αὐτῶν. Οἱ διασωθέντες ἐκ τοῦ θανάτου τούτου ὑπεχρεώθησαν νὰ ζήσωσιν ἐπὶ 8 μῆνας μὲ ἡμίσειαν μερίδα ἢ τοὶ δύο κοτύλας σίτου καὶ μίαν κοτύλην ὕδατος ἡτο κατὰ τὸ τρίτον ἀνωτέρω τῶν δυστυχῶν τούτων ἀίχμαλῶτων καὶ μόνον οἱ στίχοι τοῦ Εὐριπίδου, οὓς ἐνεθυμοῦντο καὶ ἀπήγγελλον τοῖς Συρακουσίοις, ἠδηνήθησαν νὰ ἀνκομφίσωσι τὴν ἀθλιότητά των, μέχρις ὅτου ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι.

Συγκρίνοντες ἐν τούτοις τὰ φαγητὰ μας μετὰ τῶν ἀρχαίων. φαίνεται ὅτι οἱ πρὸ 2—3 χιλιάδων ἑτῶν πρόγονοὶ μας ἐκέκτηντο μοναδικῆς λαίμαργίας συνθηεῖας κατανακλίσκοντες μεγίστας ποσότητας κρέατος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀνατολῇ ἀκόμη ἔνθα ἕνεκα τοῦ κλίματος, κατὰ τὴν ἰδέαν τῶν σημερινῶν, ἡ τροφή δὲν δύναται νὰ κατανακλίσκηται ὅσον καὶ εἰς τὰ βόρεια κλίματα. Ἐν τε τῇ Πεντατεύχῳ καὶ τῷ Ὀμήρῳ ἀναφέρονται λεπτομέρειαι, ἃς αἰ σημερινὰ ἡμῶν συνήθειαι θεωροῦσι κραιναῖους καὶ μυθώδεις.

Κατὰ τὸ γεῦμα ὅπερ ὁ Ἀγαμέμνων παραθέτει τῷ Αἴχντι, ὁ πολεμάρχης οὗτος καταβροχθίζει ὀλοκλήρα τὰ νῶτα ἐνὸς ταύρου. Ὅταν ὁ Εὐμένης ὑποδέχεται τὸν Ὀδυσσεύ, διὰ τὸ δεῖπνον τοῦ ξένου του θυσιάζει δύο χοίρους μικροῦς. Ἐπίσης ἡ Ρεβέκκα δι' ἐν μόνον γεῦμα τοῦ Ἰσακὰ θυσιάζει δύο ἐρίφια. Ὅταν ὁ Ἀβραάμ προσφέρει δεῖπνον εἰς τοὺς τρεῖς ἀγγέλους οἱ ὅποιοι τὸν ἐπισκέπτονται εἰς τὴν δρῦν Μαμβρῆ παραθέτει αὐτοῖς, μοσχάριον ἀπκλόν καὶ καλόν, τρία μέτρα σεμιδάλεως πρὸς κατασκευὴν ἐγκρυφίων ἡτο περὶ τὰς 15 ὀκάδας ἄρτου, γάλα καὶ βούτυρον.

Ἡμεθεῖ πάντοτε εὐδιάθετοι νὰ χαρακτηρίσωμεν τὰς ὀμηρικὰς καὶ βιβλικὰς αὐτὰς διηγήσεις ὡς ὑπερβολικὰς· ἐν τούτοις οἱ ὀλιγάριθμοι τότε λαοὶ διέθετον εἰς βουσκὴν σχεδὸν ἀπάσας τὰς γαίας ἃς κατῴκουν καὶ ἔζων κυρίως ἐκ τῶν ποιμνίων των, ἀντι νὰ τὰς καλλιεργῶσι διὰ δημητριακῶν κερπῶν. Ἡ τάξις αὕτη μετεβλήθη καθ' ὅσον ἡ ἀξίησις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κοινωνιῶν κατέστησε τὸ ἀναγκαῖον τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως γαιῶν ν' ἀπολαμβάνη τις πενταπλάσιος ἢ καὶ δεκαπλάσιος τὰ τοῦ βίου ἀναγκάζει. Οὕτω

ἡ τροφή τοῦ ἀνθρώπου κατήνησε βεβληθὸν ἐξ ὀλοκλήρου φυτικῆ. Καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ γίνη ἄλλως ὅταν οἱ λειμῶνες κατεκλείσθησαν ὑπὸ τῶν δημητριακῶν κερπῶν καὶ ὅταν ἐκάστη τετραγωνικὴ λεύκη γῆς, ἀντὶ νὰ τρέφῃ διακοσίους κατοίκους, ὡς ἄλλοτε ἐν τῇ βορείῳ Ἑλλάδι, ἔτρεφεν δύο χιλιάδας. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἡ ζωικὴ τροφή τῶν Ἑλλήνων, ἰδεώδης καὶ ἀφθονος ὡς ἦτο, τοὺς καθίστα ρωμαλέους, ἀκταπονήτους, γεννίους καὶ τέλος τοιοῦτους οἴους μᾶς τοὺς περιγράφουσι τὰ μεγάλῃ γεγονότα τῆς ἱστορίας. Μᾶς ἐξηγεῖ πῶς ὀλη ἡ νεολαία αὐτῶν ἔκχευε πορείας, ἔτρεχε, ἐπάλλιε, ἐμάχετο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ σῶμα πρὸς σῶμα μὲ ὑπεροχὴν ἀκτάβλητον καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν εἰς τῶν ἀνδρείων τούτων νὰ καταβάλῃ δέκα Πέρσας καταβάλλων τὸ ἥμισυ αὐτῶν καὶ τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς λοιποὺς πεφοβισμένους ἐκ τῆς τόλμης του. Ὁ οἶνος συνεπλήρου τὴν δίκαιαν ταύτην καὶ ἀπετέλει μέρος τῶν καθημερινῶν γευμάτων. Ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, τὸν Ἀνακρέοντα καὶ τοὺς λοιποὺς συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος βλέπει τις τὴν ὑπόληψιν ἣν ἔτρεφον ὑπὲρ τοῦ γηδῶρου τούτου ποτοῦ. Ἐὰν δὲ κατ' ἀρχὰς ἐγένετο καὶ κατάχρησις αὐτοῦ ὥστε ὅταν οἱ ὀμηρικοὶ ἦρωες ὑπερθερμινόμενοι ὑπ' αὐτοῦ νὰ ρίπτωσι κατὰ κεφαλῆς αὐτῶν πόδα βόειον τὴν παρ' αὐτοῖς ἀχώριστον καὶ ὄχι εὐόσμου οὐράνην των ὡς ἀναφέρει ὁ Αἰσχύλος* καὶ Σοφοκλῆς, οὐχ' ἦττον μὲ τὸν κχιρὸν ἢ ἐγκράτειαν ἐπέρχεται καὶ κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους τὸ μόνον ὕπερ ἐδικαιολογεῖ τὸ ἐπίθετον τοῦ βραβάρου δι' ὃ ἀπεκάλουν αὐτοὺς ἦτο ἡ οἰνοπλυγία αὐτῶν· εἰς ἣν οὐ μόνον διεκρίνετο καὶ ὑπερεῖχεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ καὶ συνεπεῖχε αὐτῆς ἐτελεύτησε δυστυχῶς. Εἰς τὴν ὑπερβολὴν ταύτην τῶν Μακεδόνων ἀναγνωρίζει τις οὐ μόνον τὴν ἐπιρροὴν τῶν ψυχρῶν χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀγροῖκα αὐτῶν ἦθη ἂν καὶ ἦδη διεφθαρμένα. Ἐνῶ οὐδὲν τούτων ἀπκντᾶ τις παρ' Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι εἶχον μόνον τὰ εὐπρεπῆ ἐλαττώματα τῶν πεπολιτισμένων κοι-

νωνιῶν. Ὅσον διὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἔπινον τὸν οἶνον χωρὶς νὰ κατακρῶνται αὐτοῦ, καὶ προεφυλάττοντο ἀπὸ τὴν μέθην, ἀφοῦ τὴν ἐθεώρουσαν ὡς κατὰ σὺν ἴσῳ μόνον τῶν εἰλώτων.

Διὰ νὰ ἐπαρκῶσι δὲ εἰς τὰς ἀνάγκας των ταύτας ἀπρητοῦντο ἀμπελῶνες οἱ ὅποιοι ἀνκλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ἔπρεπε νὰ ὦσιν ἐκτενέστεροι τῶν σημερινῶν μας ἀναγκῶν, ἵνα καὶ αἱ βουκαὶ ἐκτενέστεραι καὶ καλλήτεραι τῶν ὕσων σήμερον ἀνκλόγως διαθέτομεν. Καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο διαβλέπει τις, ὅταν ἀναγινώσκῃ τοὺς ποιητὰς οἱ ὅποιοι εἶναι παλαιότεροι τῶν ἱστορικῶν τὴν σπουδαιότητα ἣν εἶχον τὰ δύο εἶδη ταῦτα τῆς καταναλώσεως εἰς τὸν βίον τῶν ἡρώων. Θεοὶ τε καὶ ἦρωες ἔτρωγον καὶ ἔπινον ἀδιακόπως. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου ἐχαίρετοῦντο μετὰ μὲ τὸ εἰς χεῖρας χρυσοῦν κύπελλον πλήρες οἴνου εἰς τὰ οὐράνια αὐτῶν συμπόσια· καὶ ἡ καλὴ αὐτῶν συνήθεια αὕτη ἀπεμιμεῖτο ὑπὸ ὄλων τῶν συνδαιτημένων ὄλων τῶν γηγένων συμπουσίῳ ἐν Ἑλλάδι.

Πρὸς ἐπάρκειαν τῶν μεγάλων τούτων ἀναγκῶν ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ποιμνιοτροφία ἦσαν ἀνάλογοι καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἡδὴ χρόνους εἰς μεγάλην κλίμακα. Τὸ μέγρον τοῦ Ὀδυσσεῦς ἐν τῷ περιβόλῳ του ἐμπεριεῖχε δώδεκα στῆλους, ὧν ἕκαστος ἐμπεριεῖχε πεντήκοντα σκύλους, ὧν ἕκαστος ἐμπεριεῖχε πεντήκοντα χοίρους, οἱ ὅποιοι θὰ ἔτρεφοντο μακράν. Ἰππῆρον προσέτι ἔνδεκα αἰγυβοσκῆμακα ἐν τῇ νήσῳ Ἰθάκῃ, καὶ ἐπὶ τῆς γειτονικῆς ἡπείρου δώδεκα ποιμνία βοῶν, δώδεκα προβάτων καὶ δώδεκα χοίρων, ἐννοεῖ τις ὅτι μὲ τοιοῦτον πλοῦτον ὅτι Ὀδυσσεὺς ἐκέκτητο μέγρον τι διακρινόμενον ὑπὸ τῶν λοιπῶν, οὐτινος προηγέτο αὐτὴ περιστοιχίζομένη ὑπὸ τειχῶν μετ' ἐπάλλεων, καὶ οὐτινος ἡ δίφυλλος θύρα ἦτο τόσον ἰσχυρὰ ὥστε οὐδὲν ἠδύναντο νὰ τὴν βιάσῃ. Ἄν καὶ ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ Ἑλλὰς κατὰ τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους ἕνεκα τῆς ζωικῆς τροφῆς τῶν κατοίκων αὐτῆς ἐκέκτητο πολλὰ κτήνη διὰ νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς, οὐχ' ἦττον καὶ πολλὰ μέρη πρὸς διάθρεψιν αὐτῶν καὶ μάλιστα ἡ Ἀττικὴ, διέτρεφε βεβαίως καὶ ὄλα. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀττικῆς ἦτο πολυάριθμος, αἰ ἐξοχὰ τῆς ἦσαν

(*) Ὁδ' ἐστὶν ὅς ποτ' ἄμψ' ἐμοὶ βέλος γελτοποιὸν, τὴν κέκοσμον οὐράνην ἔρριψεν οὐδ' ἤμαρτε· περὶ δ' ἐμῷ κάρφῃ πληγῇ σ' ἐναυχῆσθαι δ' ἔτρακουμένη χωρὶς μωρῆως τευχέω, πένους' ἔμοι.

πυκνά καταφυγμένοι ἐξ ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, διανεμημένοι μεταξὺ 174 περιχώρων, ὧν πολλὰ ἦσαν πόλεις π. χ. τὸ τῶν Ἀχαρνῶν, ὑπερ προσέφερε 3,000 ὀπλίτας, ὑποτίθεται ὅτι ἐκέκτητο 30,000 κατοίκους πάσης τάξεως. Ἡ ἐδαφικὴ ἔκτασις ἐκάστου περιχώρου ἦτο κατὰ μέσον ὄρον 8,600 στρέμματα, ἦτοι ἐν τρίτον λεύγας, ἦτοι (χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰς Ἀθήνας) 5,000 κατοίκους κατὰ τετραγωνικὴν λεῦγαν, ὅπερ ὑπερβάλλει καὶ τὸ διπλοῦν τοῦ ἐν Εὐρώπῃ πληθυσμοῦ. Διὸ δικαίως λέγει ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος ὅτι οἱ γεωργοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσιν ἐκ τῶν προϊόντων τῆς γῆς.

Καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ ἐπιβεβαιουῦσιν ἐντελῶς τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην.

Οἱ 374000 κάτοικοι τῶν χωρίων ἀπῆλθον διὰ τὴν ἐτησίαν αὐτῶν κατανάλωσιν, πρὸς 3 ἑκατόλλυτρα σίτου ἢ κριθῆς 1,122,000 ἑκατ.

Διὰ τὴν σπορὰν ἀπλητεῖτο

7 πρὸς 1	164,000	»
Ἐν ὄλῳ	1,286,000	»

Δύο ἑκατόλλυτρα σπόρους κατὰ δέκα στρέμματα ἀποφέρουσι 14 ἑκατόλλυτρα διὰ νὰ παραχθῇ τὸ ἀνγκαῖον ποσὸν δημητριακῶν καρπῶν τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἀπλητεῖτο ἕκτασις καλλιεργησίμων γαιῶν 920.000 στρ. ἢ 46 1/2 τετρ. λευγῶν. Ἦτοι σχεδὸν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τῆς Ἀττικῆς ἐναπολειπομένων 580,000 στρ. διὰ τὰς ἀμπέλους, τὰς ἐλαίας, τοὺς κήπους, τὰς ἀγόνους γαίαις, τὰς ὄχθας τῶν πυταμῶν καὶ ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, τὰ γήπεδα κλπ., ὑπὸ τῶν πόλεων τὰς ἐκτάσεις κατεχομένης τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ τρεχοῦμενα ὕδατα. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηγεῖ τὴν ἀμηχανίαν τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὴν ἀδιάκοπον αὐτῶν κλίσιν πρὸς τὰς ναυτικὰς ἐκστρατείας, καὶ καὶ ἐν γένει τοὺς πολυαριθμούς αὐτῶν ἀποικίας ὧν ἡ ἐπιτυχία τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ζῶσιν εἰς βάρος γονιμωτέρων χωρῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἐτροφοδεῖτο διαρκῶς ὑπὸ δημητριακῶν καρπῶν εἰσαγομένων ἐξ Εὐβοίας, ἐκ τῶν παραλίων τῆς Θράκης, μέχρι τῆς αὐριανῆς Χερσονήσου (τῆς νῦν Κριμάδας). Αἱ Ἀθηναῖοι μόνον ἀπὸ τὸν λιμένα τοῦ Βυζαντίου ἔλαβον μίαν φορὰν 400,000 μεδίμνους σίτου (202.000

ἑκατόλλυτρ.) Μίαν ἄλλην φορὰν ἐκ Θεοδοσίας 150.000 μεδίμνους 7.500 ἑκατόλλ.) ποσότης ἐπαρκῆς διὰ νὰ θρέψῃ ἐπὶ ἐν ἔτος 100.000 ἀνθρώπους. Ὄταν Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς ἐπαπέφερε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, προσέφερε ταῖς Ἀθηναίους, ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀντιγόνου, 150,000 μεδίμνους σίτου, καὶ τοὺς διένειμε προσέτι 100,000 ἀκόμη, ὅταν εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει τῶν μετὰ τὴν προγραφὴν του. Ἐπὶ Περικλέους δὲ βασιλεὺς τις τῆς Αἰγύπτου ἐπέμφεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους μεγάλας ποσότητας σίτου εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ὁποίου ἐπεστάτησεν ὁ Περικλῆς. Ὄστε ἡ σιτοδεία ἀπὸ τὴν ὁποίαν συχνὰ ἐπάσχευεν ἡ Ἀττικὴ εἶναι πασίγνωστος ἀφοῦ διὰ φιλικῶν δωρεῶν καὶ ἀγορῶν τὰς εθεράπευεν. Ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν πρὸς Λεπτίνιον λόγον του (*) λέγει ὅτι ἐξ ὄλων τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι εἰσάγουσιν μέγιστα ποσὰ δημητριακῶν καρπῶν. Τὰ εἰσαγωγικὰ μάλιστα τέλη διὰ τοῦτο ἦσαν ἐλάχιστα ἦτοι 12—13 ο)ο. Μόνον τὰ ἐκ Βοσπόρου εἰσαγόμενα ἐτησίως ποσὰ ἀνέρχονται εἰς 400,000 μεδίμνους. Ἡ συνήθη ἐπισήσεις ἐξετελεῖτο ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων ὅπερ ἐκυριάρχει ἐπὶ μακρὸν τῶν θαλασσῶν. Βεβχίως ἡ ἀτέλεια τοῦ τότε ναυτικοῦ δὲν ἐπέτρεπε τὰς μεμακρυσμένας ναυτικὰς ἀποστολάς εἰς πᾶσαν ἐποχὴν, ἀλλ' εἰς εὐνοϊκοὺς καιροὺς ἐν τούτοις διῆκον 27 λεύγας τὴν ἡμέραν καὶ 23 τὴν νύκτα ἢ δὲ χωρητικότης αὐτῶν δὲν ἦτο μικρὰ, ἀφοῦ ὁ Δημοσθένης ἀναφέρει τολοῦν τι μὲ 300 ἐπιβάτας ἐκτὸς τοῦ πληρώματος τῶν δούλων καὶ τοῦ φορτίου. Τὰ ἐνδεχόμενα ὅμως περιστατικὰ, εἰς ἃ ὑπέκειτο ἡ διὰ τῆς θαλάσσης εἰσαγωγὴ, καθίστα τὴν τιμὴν τοῦ σίτου ἀστατόν καὶ ἀνισόν. Ὁ τῆς κριθῆς μεδίμνος ἐτιμᾶτο πολλάκις μέχρι 18 δραχμῶν (60 λ. χρυσᾶ ὑπολογ. τῆς δραχμῆς) ἐνῶ ἡ συνήθεις αὐτοῦ τιμὴ ἦτο 4 εἰς τὰς ἐκτάκτους ταύτας ὑπερτιμήσεις ὁ λαὸς μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ διὰ τῶν μέσων του εἰς τὴν ζωάρκειάν του τὸ κράτος ἠναγκάζετο νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν αὐτοῦ διὰ διανομῆς τροφίμων. Ὅτε μὲν διὰ τῆς διανομῆς τῶν κρεάτων τῶν θυμαζομένων ζώων εἰς τοὺς θεοὺς (πολλάκις ἐθυσιάζοντο μέχρι 300

(*) Ὅτι πλείττων τῶν πάλαι ἀνθρώπων ἐμεῖς ἡπισώπω σίτω χρώμεθα : 36

βοῶν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας), διὰ διανομῆς γαιῶν, εἰς τὰς νέας ἀποικίας, τὸ ἔμμισθον τῶν δικαστῶν μέσα ὅμως ἀνεπαρκῆ διότι οἱ δούλοι ἐκμεταλλεύοντο ὑπετίμων τὸ ἡμερομίσθιον τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ὡς αἱ μηχανικαὶ σήμερον ἐργασίαι. Ἄλλως τε ὁ ἀθηναϊκὸς λαὸς ἦτο δυσανάλογος τῆς ἐκτάσεως ἣν κατέχει καὶ διότι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ εἰσάγονται ἔξωθεν ἐν μέρει καὶ ἀπὸ τὴν ἀνισον διανομῆν τῆς περιουσίας.

Ἡ Ἴονικὴ φυλὴ, εἰσβλῶσα ἐν Ἀττικῇ ἔλαβε τὰς καλύτερας γαίαις ἀφήσασκε εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς, φίνετα, εἰς τοὺς Πελασγοὺς τὰς πτωχοτέρας. Οἱ κατακτητῆται ἐσχημάτισαν τὴν εὐγενῆ τάξιν, τὴν τῶν Εὐπατριδῶν οἱ ὁποῖοι ἐπωφελήθησαν τῆς καταργήσεως, τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας διὰ νὰ συγκεντρώσωσι εἰς χεῖράς των ἀπάσας τὰς δημοσίας ἀρχὰς καὶ νὰ τὰς διατηρήσωσι κληρονομικῶς εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων οἰκογενειῶν. Οἱ μικροκτηματῆται οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὀφειλέται αὐτῶν, ὑπεχρεοῦντο νὰ τοῖς παραδίδωσιν ἐτησίως, τὸ ἕκτον ἀπασῶν τῶν ἐσοδειῶν των, ὅταν δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς ἀνηλεεῖς τούτους δανειστάς των ὑπέπιπτον εἰς δουλείαν. Ὁ Σόλων εὐτυχέστερος τῶν Γράκων, ἠδυνήθη διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ λαοῦ νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸν ὀλέθριον καὶ ἐλαττωματικὸν κοινωνικὸν τοῦτον διοργανισμόν καταργήσας πρῶτον τὰ χρεῖα ἠκύρωσε τὰ ἀριστοκρατικὰ προνόμια προερχόμενα ἐκ τῆς γεννήσεως, καταστήσας ταῦτα ἀποκλειστικὸν παράρτημα τῆς ἰδιοκτησίας, ἢ ὁποῖα κατέστη ὁ νόμιμος τίτλος τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιοματίων παντὸς πολίτου, ἦτοι ὅ,τι ἔγεινε μετὰ εἴκοσι πέντε αἰῶνας διὰ τῆς γαλλικῆς ἐπικρασίας ἀπῆλθον ἀπὸ τὸν νομοθέτην νέαν διαίρεσιν τῶν πολιτῶν, ὅχι σύμφωνον με τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ με τὸ εἰσόδημα, ὅπερ ἕκστος ἰδιοκτήτης εἶχεν ἀπὸ τὰ κτήματά του. Ἰδοὺ ἡ περίεργος αὕτη ἱεραρχία ἀριθμητικῶς, ἢ ὁποῖα προϋποθέτει οἰκονομικὰς καὶ στατιστικὰς ἐρεῦνας ὄντως ἐκπληκτικὰς διὰ τὴν ἐποχὴν σφῶν τινων.

Τάξεις τῶν Ἀθηναίων	Ἐσοδαίαι εἰς δημ. καρπ.
1) Οἱ Πεντακοσιομέδιμοι	500 μεδίμνο ἠῆτοι 250 ἑκατόλ.
2) Οἱ Ἴππει	300 » 150 »
3) Ζευγίται	200 » 100 »
4) Θῆται ἄνευ ἐδαφ. ἰδιοκτ.	
Μέσον εἰσόδημα εἰς εἶδη	333 » 167 »

Ὄταν ὁ σῖτος ἐτιμᾶτο 10 δρ. τὸ ἑκατόλλυτρον, ὡς εἰς τὴν ἐποχὴν εἰς ἣν Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἐπενέβη εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τῶν ἰδιοκτητῶν ἔχει ὡς ἑξῆς :

1) Οἱ πλούσιοι	Ἀπὸ 2,500 δρ. καὶ ἄνω
2) Οἱ Ἴππει	1,500 » ἕως 500
3) Οἱ Γεωργοὶ	1,000 » » 1,500
4) Οἱ πένητες	» »

Ἐἰσόδημα κατ' ἰδιοκτητήν δρ. 1,670

Παραδεχόμενοι παραγωγὴν 14 ἑκατολίτρ. τὰ 10 στρμ. συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς σπορᾶς, ὅτι ἡ πρώτη τάξις ἐκέκτητο 170 στρ. καλλιεργησίμους προσδοφίρους γαίαις, ἡ δευτέρα 110—170 καὶ ἡ τρίτη 70—10 ἢ καλλιέργεια δὲ τῶν λοιπῶν διαφόρων εἰδῶν, τῶν χερσῶν γαιῶν ἢ ἀργουσῶν τῶν βοσκῶν καὶ τῶν φυτειῶν θὰ ἐτριπλασίαζε τὴν ἕκτασιν ταύτην.

Κατὰ τὰς ὑποθέσεις ταύτας, ὁ μέσος ὄρος τῆς ἐκτάσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν ἐν Ἀττικῇ ἦτο 350 στρ. ὑπῆρχον δὲ 4,285 γαιοκτημόνες μεγάλοι, μέτριοι καὶ μικροί. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν οἱ ὁποῖοι κατεῖχον τὰς δημοσίας θέσεις, τὰ ἀξιωματὰ κλπ. πρὸ τῆς δημοκρατικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Κλεισθέους. Ὄστε τὸ κτηματολόγιον τῆς Ἀττικῆς δύναται νὰ ἐκφρασθῇ ὡς ἑξῆς :

Ἀριθμ. τῶν ἰδιοκτητ.	Ὀλικὴ ἕκτ. ἰδιοκτητ.	Ἐκτ. ἐκίστ. ἰδιοκτ.
Μεγ. ἰδιοκτ.	360 720,000 στρμ'	2,000 στρ. ἐκάστη
Μέτριοι »	1,000 480,000 »	480 » »
Μικροί »	2,926 300,000 »	100 » »
Ὀλικὰ ποσὰ	42,860 150,000 »	350 » »

Φίνετα ὅτι κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος τὸ 610 πρὸ Χ. αἱ τέσσαρες φυλαὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν ἀθηναϊκὸν πληθυσμόν, ἐμπεριεῖχεν ἐκάστη χιλίους πολίτας ἰδιοκτητῆτας, ἅμα καὶ ἀποκλειστικὸς κατόχου πάντων τῶν δημοσιῶν θέσεων, οἱ δὲ θῆται οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τάξιν τῶν πτωχῶν ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς κοινωνίας ταύτης βασιζομένης ἐπὶ τῆς κτηματικῆς ἀριστοκρατίας. Ἄλλ' ἡ προουθενικὴ αὐξήσις τῆς τάξεως ταύτης καὶ ὁ πλοῦτος ὃν ἀπέκτησε βεβχίως διὰ τοῦ ἐμπορίου, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας, ἐπέπρωτο νὰ τῇ δώσῃ τάχιον ἢ βράδυον μίαν θέσιν ἐξαιρετικὴν καὶ δικαίαν εἰς τὸ Κράτος. Ὁ Κλεισθένης ἐξετέλεσε τὴν ἐπαναστάσιν ταύτην, αὐξάνων τὸν ἀριθμὸν τῶν φυ-

λῶν εἰς δέκα καὶ εἰσάγων εἰς μίαν ἐκάστην αὐτῶν, ὡς πολίτας, τοὺς τέως ἀποκλεισμένους, διότι ἐστεροῦντο γαιῶν. Ὁ νόμος οὗτος ἔδωκε δικαίωμα ψήφου εἰς ἐξκασιχιλίους περίπου οἰκογενειάρχας τῆς κατωτέρως τάξεως, ὅπερ ἠῤῥησε τὴν πλειονοψηφίαν τοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ὑποθέσεων τῆς δημοκρατίας, οἱ δ' εὐπατρίδαι, οἱ ὅποιοι καὶ μετὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος διετήρησαν ὄχι λόγῳ γένους, ἀλλὰ κτηματικῆς ὑπηρεσίας ἕνεκα, τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἠδύναντο νὰ ἐπιβληθῶσι μόνον ὅταν εἶχον προσφέρῃ μεγάλα· εἰς τὴν δημοκρατίαν ὑπηρεσίας. Ἡ ἐπανάστασις αὕτη περιέφερε τὴν κυβέρνησιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς μέσης τάξεως, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐκ νέου διανομὴν ἢ σμίκρυνσιν τῶν ἰδιοκτησιῶν. Αὐτοὶ οἱ βιομήχανοι τοὺς ὁποίους ἐμυκτήριζον ὡς τότε προσέφερον οὐκ ὀλίγους ἀνδρας εἰς τὸ Κράτος. Ὁ Κλέων ἦτο βυρσοδέψης, ὁ Νικόμαχος ἦτο δημόσιός γραφεύς, ὁ Κλεοφῶν κατεσκεύαζε λύρας, ὁ Ὑπέρολος λυχνίας, ὁ Εὐκράτης ἐπώλει λίνον, καὶ ὁ Λύσιπος ζῶα, ὁ Λυσίας καὶ Δημοσθένης οἱ δύο μεγάλοι τῶν Ἀθηναίων ῥήτορες, ἀνετράφησαν ἐν τῷ σιδηρουργείῳ τῶν πατέρων τῶν. Ἡ ἐπιτυχία ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῆς Τέχνης καὶ τῆ βιομηχανίᾳ ἐπέφερον τὴν αὐξήσιν τῶν περιουσιῶν παρὰ τῆ τῆς γηραιῆς ἀριστοκρατίας. Ἡ κληρονομία τοῦ Αἰσχύνου συνέκειτο ἐκ 5 τετράγωνων, ἢ τοῦ Δημοσθένους ἐκ 14. Ὁ Δικαιογένης ἐκέκτητο ἑπτὰ μυριάδας δραχμῶν, ἀπλοῦς τις ἔμπορος 74.000 Ἱπποκράτης 82, ὁ Ὀνήνωρ 170.000. Ἐν τούτοις καὶ οἰκογενειαί τινες εὐπατρίδων διετήρησαν τὰς περιουσίας τῶν ὡς ἢ τοῦ Ρολλίου τὴν ἔκτασιν. Κατὰ τοὺς στατιστικῶς δ' ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἀντιπάτρου μόνον 9.000 πολῖται εἶχον εἰσόδημα πλεον 1.000 δρ.

12.000 δὲν εἶχον τὸ εἰσόδημα τοῦτο. Ὡστε ἐπὶ 21.000 πολιτῶν 43 ἐπὶ 100 ἦσαν πλούσιοι 57 ο) εἶχον τὸ πολὺ εἰσόδημα ἰσάζιον 180 ἑκατολίτρων σίτου.

Ὅσον διὰ τὸν οἶνον εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς πρέπει νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψει ὅτι αἱ ἀμπέλαι δὲν ἐφορολογοῦντο. Οἱ ἔξωθεν δὲ εἰσχωμένοι ὑπερεπιμῶντο κυρίως ἕνεκα τῶν εἰσχωρικῶν τελῶν. Τὸ ἔλαϊον ἦτο ἐπίσης εὖνον καὶ διότι ἡ καλλιέργεια ἐν Ἑλλάδι ἦτον ἐλαχίστη ἄλλως

τὴ διατήρησις αὐτῆς ἦτο ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἴδου δὲ τιμαὶ τροφίμων τῶν :

Ὁ Βοῦς ἐτιμᾶτο	Δρ.	80
Τὸ πρόβατον		16
Ὁ ἀμνός		10
Οἱ ἐγγέλεις μικροὶ		1
Ὁ λάβραξ		8 ὄβολους
Ἐχθνοὶ		8 »
Ὁ πολύπους		4
Μερίχη		3
Ἰχθῦς ἀλίπαστον καρυκευμένος		2
Λάχνα καὶ μικροὶ ἰχθῦς		1
Τεμάχιον κρέατος		1)2

Ἄν καὶ ὁ οἶνος ἦτον ἄφθονος καὶ εὐθηνός, σχεδὸν οὐδέποτε γίνεται λόγος περὶ μέθης, ἐνῶ ἐν Μακεδονίᾳ δὲν ἔλειπε οὔτε ἀπὸ τὰ βασιλικὰ συμπόσια.

Οἱ μισθοὶ καὶ αἱ τιμαὶ τῶν συνήθων πραγμάτων ἕνεκα τῶν δούλων ἦσαν μικροὶ.

Ὁ συνήθης ἐργάτης ἐλάμβανε 3 ὄβολους ἡμερομίσθιον οἱ καλοὶ δὲ καὶ οἱ εἰδικοὶ 4. Οἱ στρατιῶται ἐλάμβανον 2 ὄβολους ἐκτὸς τῆς τροφῆς ἢ ὅποια ὑπελογίζετο ἐπίσης εἰς 2 ὄβολους. Οἱ δὲ δικασταὶ ἐλάμβανον 3 ὄβολους.

Τὰ τῆς πολυτελείας δ' ἀντικείμενα καὶ τὰ σπάνια ἦσαν ὑπερτιμημένα.

Ἡ διδασκαλία τῶν καλῶν τεχνῶν ἦτο ἐπικερδεστάτη καὶ οὐδέποτε οὔτοι ἐξετιμῆθησαν τόσον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ὁ Πάμφιλος μόνον ἀντὶ τετράγωνου ἔδιδε μαθήματα ζωγραφικῆς καὶ ἀντὶ τῆς τιμῆς ταύτης ὁ Ἀπελλῆς ἐγένετο μαθητῆς του. Ὁ Δημοσθένης ἐπλήρωσε διὰ διδάκτρα εἰς τὸν Ἰσχυὸν μυριάδας δραχμῶν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν ἠδονῶν ἔνθα ἐκάστη συνέντευξις τῆς Λατίδος καὶ Φρύνης ἐτιμᾶτο μυριάδας δραχμῶν, ὁ Θεόφραστος, εἶχε δύο χιλιάδας μαθητὰς εἰς τὴν φιλοσοφικὴν του σχολὴν ἦτοι τὸ δέκατον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πολιτῶν. Ὡς γνώρισμα δὲ τοῦ λίαν ἀνεπτυγμένου πολιτισμοῦ τῶν Ἀθηναίων ἔστω καὶ ἡ ἐντελής κατασκευὴ τοῦ ἄρτου αὐτῶν, ὡς εἶδομεν εἰς τὸ περὶ ἄρτων.

Καὶ ὅμως οἱ ἄνδρες οὔτοι μ' ὄλας τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀνθρώπινα πάθη τῶν προκειμένου περὶ πατρίδος ἐγνωρίζον νὰ ὑπερκασιπῶσι τὰ ὑψίστα συμφέροντα αὐτῆς οὐχ ἤττον καὶ τὴν ἔλευ-

θερίαν τῶν διὰ τε τῆς τελειότητος καὶ ἀρμονικωτέρως γλώσσης τοῦ κόσμου ὡς καὶ διὰ τῶν τελειοτάτων καὶ ἀθλητικῶν ἐκείνων σωμάτων τὰ ὅποια μετὰ τόσης προθυμίας καὶ αὐταπαρνήσεως παρέταξαν εἰς τὰς Πλαταιάς, τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμίνα!

Ἐξ ἀπάντων τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος τὸ ὅποσον ἐμεγαλοῦργησε καὶ ἐτρέφετο οὐχ ἤττον, ἂν ὄχι ἀφθύνως, δεόντως ὅμως διὰ τοῦτο καὶ ἄς σταματήσωμεν πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν φυτοφαγίαν ἢ ὅποια ἀπὸ τινος ἀπασχολεῖ ἄπαντα τὸν κόσμον ὑποσχόμενοι εἰς τοὺς ὀπαδοὺς του ὑγεῖαν καὶ μακροβιότητα καὶ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ πάσης νόσου καὶ μαλακίας.

ΠΕΡΙ ΦΥΤΟΦΑΓΙΑΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς γεννήσεώς του ἔχει ἀνάγκη πρὸ παντός ἄλλου ὀξυγόνου καὶ θερμότητος καὶ πρὸ αὐτῆς ἔτι τῆς τροφῆς. Διὰ τῆς ἀναπνοῆς οὐχ ἤττον καὶ τῆς τροφῆς παράγομεν τὴν θερμότητα, προνοοῦντες ἅμα περὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ σώματός μας. Εἰσάγοντες ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἡμῶν τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος καταστρέφομεν πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ ἄχρηστον διευκολύνοντες οὕτω τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀναγεννήσεώς μας.

Ὁ σκοπὸς τῆς διαθρέψεως τοῦ σώματος κυρίως εἶναι δυνατὸς· ἐξ ἑνὸς πρέπει νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν οἰκονομίαν τὰ ἀναγκαῖα ὑλικά εἰς τὴν καύσιν ἢ ὅποια παράγει τὴν ζωικὴν θερμότητα καὶ ἐξ ἄλλου νὰ χορηγῇ εἰς τὴν ἀδιάκοπον ἀναπλήρωσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ τὰ δεόντα. Διὸ καὶ ἀπαιτοῦνται εἰς τὸν ἄνθρωπον τροφὰὶ διάφοροι καὶ ποικίλαι.

Αἱ μὲν πρέχουσι τὴν θερμότητα καὶ διὰ τοῦτο λέγονται καυστικὰ ὀνομαζόμενα ἐπίσης καὶ τριτογενεῖς διότι σύγκεινται ἐκ τῶν σωμάτων : ὕδρογονον καὶ ὀξυγόνον.

Τὰ στέατα, τὸ σάκχαρι, τὰ ἀλευρώδη εἰσι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς καύσεως· τούναντίον δὲ τὰ στοιχεῖα τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν μας καὶ τὰ ὅποια ὑποχρεοῦνται οὕτως εἰπεῖν νὰ γονιμοποιῶσι τοὺς μυῶνας καὶ τὰς σάρκας μας, καλοῦνται διὰ τοῦτο πλαστικὰ τροφὰ. Ὀνομαζόνται δ' ἐπίσης τετραμερεῖς, διότι ἐν τῇ συνθέσει τῶν εἰσέρχεται καὶ ἄζωτον ἐκτὸς τῶν προμνημονευ-

θέντων σωμάτων καὶ ἐπειδὴ τὸ λεύκωμα τοῦ φύου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τύπος καλοῦνται διὰ τοῦτο καὶ λευκομακροειδεῖς.

Διακρίνουσι, ἐπίσης τὰ μεταλλικὰ στοιχεῖα ἀναγκαῖα εἰς τὸν σκελετὸν τοῦ ἀνθρώπου, προωρισμένα νὰ προβλέπωσι τὴν οἰκονομίαν εἰς τὰ ἔλατα.

Τέλος ὑπάρχουσι τὰ ἠδίσμαα ἢ καρυκεύματα τῶν τροφῶν προωρισμένα νὰ διακείρωσι τὸν ὑκνήρον στόμαχον νὰ διευκολύνωσιν ἅμα καὶ τὴν πέψιν.

Τὰ σπουδαιότερα ὅμως πάντων τῶν στοιχείων ἐν συνόψει εἰσι τὰ ἀναπνευστικὰ καὶ τὰ πλαστικά. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ φυτικῷ καὶ τῷ ζωτικῷ βασιλείῳ.

Ἄλλ' ἐνῶ τὰ φυτὰ πλούσια εἰς τριτογενῆ συστατικά, εἰσι πτωχὰ εἰς στοιχεῖα τεταρτογενῆ τὸ κρέας τῶν ζώων, ἐξαιρουμένων τοῦ στέατος αὐτῶν, σύγκεινται ἐκ πλαστικῶν στοιχείων.

Ὡστε τὰ διάφορα στοιχεῖα ἀρῶνται τὴν τροφήν τῶν ἐκ διαφόρων ὄλων πηγῶν.

Τὰ φυτὰ λαμβάνουσιν ἐκ τοῦ ἀέρος ἀμέσως ἢ ἀμέσως τὸν ἄνθρακα, τὸ ὕδρογονον, τὸ ὀξυγόνον καὶ αὐτὸ τὸ ἄζωτον, ἅτινα τοῖς εἶναι ἀναγκαῖα διὰ νὰ συνθέσωσι τὰς πλαστικὰς καὶ ἀναπνευστικὰς αὐτῶν ὕλας σχηματίζοντα οὕτω τὸ μέγα χημειὸν τῆς ὀργανικῆς ζωῆς.

Ἐκ τῶν φυτῶν τὰ προϊόντα ταῦτα εἰσέρχονται ἀσχημάτιστα ἐν τοῖς φυτοφάγοις ζώοις, τὰ ὅποια καταστρέφοντα μέγα μέρος αὐτῶν, συσσωρεύουσι τὰ λοιπὰ ἐν τοῖς ἰστοῖς αὐτῶν.

Τὰ κρεωφάγα τούναντίον ζῶσιν ἐξ ὑλικῶν προπαρσκευασμένων ὑπὸ τῶν φυτοφάγων.

Πάραυτα λοιπὸν, ἐννοεῖται ὅτι τὰ ὄργανα τῆς πέψεως προουσιάζουσι διαφόρους χαρακτηριστῆρας ἀναλόγους τῶν εἰδῶν τῶν ζώων.

Τὰ μυρικαστικά, τὰ ὅποια ἐκτελοῦσιν ἀποστολὴν ὄλων ἰδικαιτέρων, ἐν τῇ τροφῇ ἔχουσι διὰ τοῦτο καὶ ὄργανα περιπεπλεγμένα. Κέκτηνται πάντοτε τέσσαρας στομάχους διατεθειμένους τοιουτοτρόπως, ὥστε αἱ τροφὰὶ νὰ διέρχωνται διαδοχικῶς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον. Ἡ δὲ κατασκευὴ τῶν ὀδόντων εἶναι σύμφωνος μετὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς τῶν.

Τὰ λπωροφάγα ἀντὶ νὰ ἔχωσι τραπεζίτας με πεπλατυσμένην στεφάνην, τοὺς ἔχουσι μαλοει-

δεῖς διὰ τὰ δύνανται νὰ συντρέβωσι τοὺς καρπούς δὴ ὧν τρέφονται. Οἱ ὀδόντες τῶν σαρκοφάγων εἶναι κομπεροὶ, ἔτοιμοι πρὸς σπαρχυμὸν καὶ θραύσιν τῶν υστῶν τῶν θυμαίων των.

Ὁ ἄνθρωπος οὐτινος ἢ κατασκευὴ τῶν ὀδόντων φαίνεται προωρισμένη νὰ ζητῇ πικρῶν τὴν τροφήν του, ἔχει εἰς ἐκάστην σιγόνῃ 16 ὀδόντας· ἡ τομὴ ἐν τῷ μέσῳ, δύο κυνόδοντες εἰς τὴν σειρὰν 10 τραπεζίτας. Εἰς τρόπον ὥστε δὲν εἶναι οὔτε φυτοφάγοι, οὔτε κρεοφάγοι, ἀλλὰ μᾶλλον καρποφάγοι.

Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται κατασκευασμένος διὰ νὰ τρέφηται κυρίως ἐκ καρπῶν, ριζῶν καὶ τῶν λοιπῶν εὐχύμων μερῶν τῶν φυτῶν, ὅπερ συμφωνεῖ καὶ μὲ τὴν Ἀγίαν Γραφήν (Γεν. I. 29, Λευίτ. Κεφ. ια'), ἡ ὁποία ἐμπεριέχει πολλὴν ὑγιεινὴν οὐχ' ἦττον καὶ Πολ. Οἰκονομίαν διὰ τῶν χειρῶν τοὺς δρέπει εὐκόλως, αἱ βραχεῖαι σιγόνες του καὶ μετρίως δυνάμεις ἀφ' ἑνός, οἱ κυνόδοντές του, ἴσοι τῶν λοιπῶν καὶ οἱ τραπεζίται του ἐξ ἄλλου δὲν τῷ ἐπιτρέπουν. οὔτε νὰ βόσκη χλόην, οὔτε νὰ καταβροχθίζῃ σάρκα, ἐὰν δὲν ἠδύνατο νὰ προποκασκευάσῃ τὰς τροφάς του διὰ τῆς κατατμήσεως καὶ ἐψήσεως, ἀπαξ γενόμενος κύριος τοῦ πυρός. Ἐπενόησε προσέτι καὶ τὸν τρόπον νὰ πηγιδεύῃ, συλλαμβάνη καὶ νὰ φονεύῃ ἐξ ἀποστάσεως τὰ ζῷα, ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῷ πρὸς τροφήν, διὰ τῆς ἐξήμερώσεως αὐτῶν ἐπετεύχθη ὁ πολλαπλασιασμός αὐτοῦ. Τὰ ὄργανα τῆς πέψεώς του εἰσὶ κατάλληλα πρὸς μασημένην τροφήν, ἣν παρασκευάζουσι θαυμασίως οἱ ὀδόντες του μετὰ τῶν λοιπῶν ὀργάνων τοῦ στόματος· ὁ στόμαχος του εἶναι ἀπλοῦς· τὸ μήκος τοῦ ἐντερικοῦ του σωλήνος μέτριον, τὰ δὲ χυμῶν ἔντερα καλῶς καθαρισμένα.

Δικαίως δ' ὁ Buffon λέγει :

Μεταξὺ ὄλων τῶν ζῴων ὁ ἄνθρωπος ἐξέλεξεν, ὅταν ζῶσιν ἡ σὰρξ τὸν εὐχαριστεῖ καὶ κατέστησε ταῦτα κτήνη του, τὰ ἐπολλαπλασίασε περισσότερο ἀφ' ὅτι θὰ ἔπραττεν ἢ φύσις, συνεκρότησεν ἐξ αὐτῶν πολυάριθμα ποίμνια, καὶ διὰ τὰς φροντίδας ἃς ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει, νομίζει ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὰ θυσιάζῃ ἀλλ' ἐκτείνει τὸ δικαίωμα τοῦτο πέραν τῶν ἀναγκῶν του· διότι, ἀνεξαρτήτως τῶν εἰδῶν τούτων τὰ

ὁποῖα ὑπεδούλωσε καὶ διαθέτει κατὰ βούλησιν, καταπολεμεῖ καὶ τὰ ἀγρία ζῷα, τὰ πτηνὰ, τοὺς ἰχθύς, δὲν περιορίζεται εἰς τὰ τοῦ κλίματός του, ἀλλὰ μεταβιβάζει μακρὰν πρὸς ἐξέυρεσιν ἄλλων, μέχρι ξένων θαλάσσιων, διὰ νὰ ἐφεύρῃ νέα φαγητά. Ὁλόκληρος ἢ φύσις μόλις ἐξαρκεῖ εἰς τὴν ἀρρασίαν καὶ εἰς τὴν ἀστάθειαν τῆς ποιικιλίας τῶν ὀρέξεών του. Ὁ ἄνθρωπος καταναλίσκει, καταβροχθίζει μόνος αὐτὸς περισσοτέρας σάρκας, ἀφ' ὅσας ὄλα τὰ ζῷα ὁμοῦ τρώγουσιν ὥστε εἶναι ὁ μεγαλύτερος καταστροφεὺς, καὶ μᾶλλον ἀπὸ κατάχρησιν ἢ ἀνάγκην ἀντὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ μετρίως τὰ ἀγαθὰ ὅσα τῷ παρέχονται, καταχρᾶται ζῴων τε καὶ ἀνθρώπων ἐξ ὧν τὸ ὑπόλοιπον πεινᾷ, μαρένεται ἐν τῇ δυστυχίᾳ καὶ ἐργάζεται μόνον διὰ νὰ κορέσῃ τὴν ἀκόρεστον ὄρεξιν καὶ ἀκορωστοτέραν ἔτι ματαιότητα τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὁ ὁποῖος καταστρέφει τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ λοιμοῦ, καταστρέφει καὶ ἐκυτὸν διὰ τῆς ἀκολασίας. Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζήσῃ, ὡς τὸ ζῷον ἐκ φυτοῦ ἢ σὰρξ ἢ ὁποῖα φαίνεται ἀνάλογος τῆς σαρκὸς δὲν εἶναι τροφή καλλιτέρας ἀπὸ τοὺς σπόρους καὶ τὸν ἄρτον· ὅτι ἀποτελεῖ τὴν τροφήν, τὴν συντελοῦσιν εἰς τὴν θρέψιν, τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν συντήρησιν τοῦ σώματος, δὲν εἶναι ἢ ἀκτέργιστος ὕλη ἢ ὁποῖα συνθέτει εἰς τὰ ὄργανά μας τὴν ὕλην τῆς σαρκὸς ἢ τοῦ χόρτου, ἀλλὰ τὰ ὄργανα μὲν ἄτινα ἐμπεριέχουσι τὰ μὲν ἢ τὰ δὲ, ἀφοῦ ὁ βῶς τρώγων χόρτον ἀποκτᾷ τὴν σὰρκα ὅσῃν καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ σαρκόβόρα ζῷα ἢ μόνη διαφορά πραγματικὴ ἢ ὁποῖα ὑφίσταται μεταξὺ τῶν τροφῶν τούτων εἶναι ὅτι ὑπὸ ἴσον ὕγκον τὸ κρέας, ὁ σῆτος, οἱ σπόροι ἐμπεριέχουσι περισσότερα ὄργανα μὲν ἀπὸ τὸ χόρτον, τὰ φύλλα, τὰς ρίζας καὶ τὰ ἄλλα μέρη τῶν φυτῶν· εἰς τὸν ὥστε ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῷα ὧν ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἐντόσθια δὲν ἔχουσι τὴν ἀπαιτούμενην περιεκτικότητα διὰ νὰ χωρίσωσι μέγαν ὕγκον τροφῶν ὥστε νὰ ἐξαγάγωσιν ἐξ αὐτῶν τὰ ἀναγκαῖα ὄργανα μὲν πρὸς διάθρεψιν των· διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῷα ἐκεῖνα ἅτινα ἔχουσι ἓνα μόνον στόμαχον ζῶσι μόνον ἐκ σαρκῶν ἢ σπόρων, τὰ ὁποῖα ἐν μικρῷ ὕγκῳ ἐμπεριέχουσι μεγάλην ποσότητα ὄργανικῶν μορίων

θρεπτικῶν : ἐνῷ ὁ βῶς καὶ τὰ λοιπὰ μηρυκαστικά ζῷα ἔχοντα πολλοὺς στομάχους καὶ συνεπῶς δυνάμενα νὰ πληρωθῶσι μεγάλου ὕγκου χόρτων ἐξαγάγουσιν ἀρκετὰ ὄργανικὰ μόρια διὰ νὰ τραφῶσιν, αὐξήσωσι καὶ πολλαπλασιασθῶσιν. Ἡ ποιότης ἀντισταθμίζει ἐνταῦθα τὴν ποσότητα τῆς τροφῆς, ἡ βάσις ὅμως εἶναι ἡ αὐτὴ, εἶναι ἢ αὐτὴ ὕλη, τὰ αὐτὰ μόρια ὄργανικὰ τὰ τρέφοντα τὸν βῶν, τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ ζῷα.

Ἐν συνόψει, ὅσον ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἰδιοσυγκρασίᾳ εἶναι λεπτοφυεστέρα, τόσῳ καὶ τὸ κέντρον ἐνῷ ζῆ ἀντικείμεται εἰς τὴν καλὴν πέψιν, τόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ σμικρύνῃ τις τὸν ὕγκον τῆς τροφῆς· ὅπερ καθιστᾷ ἀναπόφευκτον τὴν ζωτικὴν τροφήν. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐξοθουμένη εἰς τὴν ὑπερβολὴν ὅταν συνδέηται μὲ τὴν ἠδονπάθειαν, ἀμβλυνομένην ἀκαταπαύστως, κατέστησε τὸν ἄνθρωπον ἀληθὴ σαρκοφάγον κερυνόμενον μόνον διὰ σαρκῶν ὠμῶν καὶ αἱμοσταζουσῶν.

Ἡ πεῖρα λοιπὸν διὰ τῆς ἱστορίας ἀποδεικνύει ὅτι ἡ φυτικὴ τροφή εἶναι οὐ μόνον ἀνεπαρκὴς πρὸς διατήρησιν καὶ ἀντικατάστασιν τῶν καθ' ἐκάστην ἀπολλυομένων δυνάμεων ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τοῦ ἀπαιτούμενου ὕγκου αὐτῆς πρὸς διάθρεψιν τοῦ ἀνθρώπου κουράζει καὶ βλάπτει τὰ πρὸς κατεργασίαν αὐτῆς ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ φυτικὴ τροφή φαίνεται ὅτι καὶ ὅταν κατορθώσῃ ν' ἀντικαταστήσῃ τὰς ἀπολλυομένας ταύτας δυνάμεις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει τὸ ἀπαιτούμενον διεγερτικὸν καὶ μάλιστα τὸ μένος, ὅπερ παρέχει αὐτῷ μόνον ἢ ζωτικὴ τροφή. Ἀποδείξις τραγὴ τούτου εἶναι ὅτι ἀφοῦ ὁ ἐλλητισμός ἐνεκολπώθη καὶ ἀνέδειξε τὸν χριστιανισμόν, ὡς ἐκ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰησοῦ, εἰργάσθη ἐκτάκτως καὶ ἐπιτυχῶς πρὸς διάδοσιν αὐτοῦ κατορθώσας νὰ διαδώσῃ αὐτὸν εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον, ὅχι ὁμῶς καὶ ἐθνικῶς, διότι ἔπικυσε πλέον νὰ ἀποφέρῃ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα παρήγαγεν, ὅταν ἐλάτρευε τοὺς θεοὺς, ἡμίθεους καὶ ἥρωας τῆς πατρῴας αὐτοῦ μυθολογίας. Χωρὶς νὰ κατακρίνωμεν τὴν ματαίαν οὐχ' ἦττον καὶ ἐνδοξὴν αὐτῆν ἀποστολὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἂν καὶ προθύστερον ἐθνικῶς προσθέτομεν

πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς θεωρίας μας ταύτης καὶ τὰ ἐξῆς : Οἱ Σῆνοι τὸ ἀρχαιότερον καὶ μεγαλειότερον ἔθνος τοῦ κόσμου τὸ ὅποσον τόσον ἐνωρὶς ἐξεπολιτίστη οὐδ' αὐτῶς ἔδρασε· γεννᾶται δὲ καὶ θνήσκει ἀπράκτους ἐντὸς τοῦ σινικῆς τείχους αὐτοῦ ἔνεκα τῆς φυτοφαγίας τοῦ πρὸ ἐξήκοντα ἡδὴ αἰῶνων· τοῦτ' αὐτὸ λέγομεν καὶ διὰ τοὺς Ἰάπωνας οἱ ὅποιοι ἂν καὶ ἔδρασαν ἐσχάτως, τοῦτο προσέρχεται ἀπὸ τὴν μεταβολὴν ἐν γένει ἢ ὁποῖα ἐπῆλθεν εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1868. Οἱ Ἰνδοὶ ἀρχαιότατον, πλουσιώτατον καὶ πολυαριθμώτατον ἔθνος κατεκτήθη ὑπὸ δρακὸς ἀγγλων, ἔνεκα τῆς φυτοφαγίας του· προσερχομένης ἐκ τῶν περὶ μετεμψυχώσεως θρησκευτικῶν του ἰδεῶν· τοῦτ' αὐτὸ λέγομεν καὶ διὰ τοὺς φυτοφάγους ἱρλανδοῦς.

Ἀφήσωμεν λοιπὸν πρὸς τὸ παρὸν τοὺς ἀώρους ἄφορισμούς τῆς ἱατρικῆς, ὧν πολλοὶ δὲν διαφέρουσιν, οὔτε διακοῦσι περισσότερο τῶν γυναικείων συρμῶν, οὔτε νὰ παρακολουθῶμεν κατὰ γράμμα τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν, ὁ ὁποῖος μ' ὄλας τὰς κολοσσιαίας αὐτοῦ πλούτους κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς εἶναι πρωτογενῆς καὶ ἀνεπαρκῆς πολλὰς. Ἀφοῦ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς γυναικὸς εἰς τὰ ἐργαστήσια ὑποσκάπτει τὴν οἰκογένειαν διαφθείρας τὴν γυναικα· ὁ δὲ ἀλκοολισμός, τὰ ἀφροδίσια, τὸ ὅπιον ἀπειλοῦσιν αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου μάλιστα διὰ τῆς διαδόσεως τῆς εὐτοπίας τοῦ κοινωνισμοῦ.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἔνοπλος εἰρήνη, ἡ ὁποῖα κρατεῖ διαρκῶς πάνοπλον τὸ ἄνθος ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου καὶ μάλιστα τοῦ πεπολιτισμένου ἀπορροφουσα πᾶσαν ἰκμάδα καὶ οἰκονομίαν πάντος ἔθνους ἀπειλεῖ παγκόσμιον γενικὴν καταστροφήν, μάλιστα ἀνωτέραν πάσης ἄλλης, ἣν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δύναται νὰ φαντασθῇ. Καὶ ὅμως δικὴν Σενέκα κατακρίνομεν τοὺς προπάτοράς μας διότι ἀπειλούμενοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ ἠναγκάζοντο νὰ ὑποπίπτωσιν ἐνίοτε εἰς ἀναπόφευκτα ἀτοπήματα. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐτοποθέτησε γεωγραφικῶς εὐτυχῶς μακρὰν τοῦ μυκωμένου τούτου ἠφαιστείου προσπαθήσωμεν νὰ ἀπομονωθῶμεν μήπως κατὰ τὴν προσεγγίζουσαν ταύτην πικρὴν κατὰ τὴν προσεγγίζουσαν νὰ διασωθῶμεν.

Ὡς πρὸς τὴν χορτοφαγίαν δὲ ἰδοὺ ἡ γνώμη

μου: Βεβχίως πάντ' εν πάσιν είνκι κκι διὰ πάντων ιένκι λέγων. Κκι εν τῷ ἄρτῳ κρέας είνκι, κκι εν τῷ λαχάνῳ ἄρτος. Κκι ἐπὶ τῶν σωματιῶν τῶν λοιπῶν, εν πάσι διὰ τινῶν ἀδῆλων πόρων ὕγκων εἰσκαρνομένων κκι συνκτριζομένων (Διογ. Λαερτ. Β. Γ' κεφ. β', 6).

Τὸ σοφώτερον, λογικότερον κκι ὑγιέστερον πάντων είνκι ἡ ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας διὰ τῶν νηστειῶν κανονισθεῖσα μικτὴ τροφή διότι δι' αὐτῆς ἔχομεν τὴν νηστείαν τῆς μεγάλης τεσσαρκακοστῆς, τῆς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τὸ δεκαπενθήμερον τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τὸ σκαρκατῆμερον, τὴν πάσης Τετάρτης κκι Παρασκευῆς κκι είνκι παραμονὴ ἀγίων δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται κάλλιστα οὐ μόνον μικτὴ τροφή, ἀλλὰ κκι ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία. ἦν προφανῶς οἱ θεσπισάντες τούτους πετέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶχον ὑπ' ὄψει. Δι' αὐτὴν παρέχεται ὄντως ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν νεογνῶν ζώων ἤτοι τῶν μύσων, τῶν ἀ-

μῶν τῶν ἐριφίων κκι ἡ ἐξοικονόμησις τοῦ γάλακτος κκι ἡ μεταποίησις αὐτοῦ εἰς βούτυρον, τυρόν, κτλ., οὐχ ἤττον κκι ὁ πολλαπλασιασμός τῶν πτηνῶν κκι ὀρνίθων, ἀμὲν δὲ ἡ κατὰ νόμους τῶν ἐγγωρίων προϊόντων. Οὕτω λοιπὸν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν θρησκευτικῶν κανόνων κκι νηστειῶν ἐπιτυγχάνεται ἀφ' ἐνός ἢ μικτῆ τροφῆς κκι ἐξ ἄλλου ἢ ἐθνικῆς οἰκονομίας χωρὶς ἀμὲν κκι νὰ διασχευθῶσι ποσῶς οὔτε ἡ ἱερὰ ἡμῶν θρησκεία, οὔτε αἱ ἐθνικαὶ ἡμῶν παραδόσεις. Οὕτω δὲ δὲν ὑποπίπτουμεν εἰς τὰ ἄκρα τῶν θεωριῶν κκι ἡμιστὰ παραδεκτῶν τῶν φυτοφάγων οἱ ὁποῖοι δὲν διαφέρουν τῶν παραρχαιοτάτων θεωριῶν τοῦ Πυθαγόρα αἱ ὁποῖαι κατὰ πρῶτον ὄντως τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀφοῦ τὸν ἐκνευρίωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ συρμός τοῦ μοναχικοῦ βίου παρεῖχθη ἀνεπιστρεπτὴ ἐμμένομεν εἰς τὰ ἤδη λεχθέντα ἀναμνησκόντες τὸ :

Μὴ κίνει τὰ κκκῶς κείμεν.

A. N. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

N. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΔΙΑΤΙ Η ΤΡΙΤΗ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΑΠΟΦΡΑΣ ΗΜΕΡΑ

Ἡ παρατήρησις τῶν ἀποφράδων ἡμερῶν, τῶν ἀπρακτικῶν κκι μιαιῶν, τῶν πρὸς πᾶσαν πράξιν ἀνεπιτηδείων, ὡς τὰς ἐχαρακτῆριζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, εἶναι ἐκ τῶν δεισιδαιμονιῶν ἐκείνων, αἵτινες ἐν παντὶ τόπῳ κκι ἐν παντὶ χρόνῳ ἐβασάνισαν κκι βασανίζουσι τὸν ἄνθρωπον. Αἱ ἀποφράδες τῶν Ἑλλήνων, αἱ *pefasti dies* τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ ποικιλώτατα ὀνόματα ἀνευρίσκονται ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου. παρὰ τοῖς προηγμένοις εἰς τὸν πολιτισμὸν κκι παρὰ τοῖς κατὰ φύσιν λαοῖς, παρὰ τοῖς παλαιωτάτοις Αἰγυπτίοις (*) κκι τοῖς Μεξικανοῖς πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς κατακτήσεως **) καθὼς κκι παρὰ τοῖς Εὐρωπαικοῖς τοῦ λήγοντος ἸΘ' αἰῶνος Ἡ μόνη διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸν ὀρισμὸν τῶν ἡμερῶν τούτων, διότι ἄλλοι ἄλλας ἡμέρας φοβῶνται ὡς ἀποφράδας.

*) Maspero, His'oire ansienne des peuples d'Oriant 1865 τ. I. σ. 210 κέ.

** Waitz, Anthropologie des Naturvöler τ. iv. σ. 164.

Και ὁ καθ' ἡμᾶς λαός, ὡς εἰκὼς πιστεύει ὅτι ἡμέραι τινεστῆς ἐβδομάδος εἶναι ἀποφράδες, κκι κατὰ τὴν δοξασίαν ταύτην κανονίζει τὰ πράξεις του. Ἰδίως φοβεῖται τὴν Τρίτην κκι νομίζει ὅτι κκι πρὸς ἄλλας ἐπιχειρήσεις εἶναι ἡ ἡμέρα αὕτη ἀκατάλληλος. μάλιστα δὲ πρὸς ἔναρξιν ἔργου κκι πρὸς ταξείδια. Ὅποιος πρωτοκινήσῃ Τρίτη δὲν γυρίζει πίσω κκι ὅποιος πιάσῃ δουλειὰ Τρίτη δὲν τελειώνει λέγουσιν. Ἡ πρόληψις αὕτη εἶναι ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος διαδεδομένη. (*) Τινεὶ προσθέτουσιν ὅτι ὄχι ὅλη ἡ ἡμέρα

(*) Ἐξ ἰδίων παρατηρήσεων γινώσκω ὅτι ἡ πρόληψις εἶναι κοινωτάτη ἐν Ἀττικῇ, ἐν Πελοποννήσῳ ἐν Θεσσαλίᾳ κκι ἐν ταῖς Κυκλάδι.

Παρὰ τοῦ κ. Πρωῦτοῦ ἐκ Λακκοδικίων τῆς Μακεδονίας πληροφοροῦμαι ὅτι καὶ ἐν τῷ χωρίῳ του ἐπικρατεῖ αὕτη. «Ἡ Τρίτη ἔχει μίαν ὥραν κακίαν, διότι κατ' αὐτὴν ἐγένετο ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντιπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ τοῦτο τὴν Τρίτην δὲν ἀρρίζουσι καμμίαν ἐργασίαν, οὐδὲ πρωτοκινούσιν εἰς ὄρθρον. — Ἄλλαι μαρτυρίαι περὶ τῆς διαδόσεως τῆς πρόληψεως εἶναι αἱ ἐξῆς : Λ. Καραγιάννη, δεσποδαμονίας δοσίμουν. Ἐν Σμύρνῃ, 1872 σ. 257 (Σμύρνη, ὅτι δὲν ἀρρίζουν ἔργον Τρίτην) — Georgeakis' Le

ἀλλὰ μία μόνον ὥρα αὐτῆς εἶναι ἀποφράς. «Ἡ Τρίτη ἔχει μίαν ὥραν κακίαν» ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὥρα αὕτη εἶναι ἄγνωστος, πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν ἔχουσι τὴν πρόνοιαν νὰ προφυλάσσωνται πάσας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας.

Ἐπάρχουσιν ὅμως κκι οἱ γινώσκοντες τίς εἶναι ἡ κακὴ ἐκείνη ὥρα τῆς Τρίτης, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐπομένη ἀθηναϊκὴ διήγησις. «Μία μάννα καταριώτανε μίαν φορὰ τὸ παιδί της. Τὴν ἤκουσε μίαν κακὴν γειτόνισσα κκι τῆς εἶπε: ἂν θέλῃς νὰ καταραστῆς τὸ παιδί σου ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ πότε θὰ πιάνῃ ἡ κατάρα. Κκι ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα τῆς ἐφώνησε: Γειτόνισσα τώρα νὰ καταραστῆς κκι πιάνει. — Μπα, ποῦ νὰ χυθοῦν τὰ μάτια σου καλύτερα, ὄχι γὰρ θὰ καταραστῶ τὸ παιδί μου! εἶπεν ἡ μάννα. Κκι ἡ κακὴ γειτόνισσα ἀμέσως ἐστραβώθηκε.» *)

Ἀφ' οὗ δὲ πρὸς ἔναρξιν πάσης οἰασθήποτε ἐπιχειρήσεως κκι παντὸς ταξείδιου εἶναι ἀνεπιτηδεῖος ἡ Τρίτη, πολλῶν μᾶλλον θεωρεῖται τοιαύτη προκειμένου περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀσύνετος, ὁ διαπραξίας τὸ ἔγκλημα νὰ γεννηθῇ Τρίτην, θὰ καταληφθῇ ὑπὸ φρίκης μανθάνων ἐκ τῶν Ἱατροσοφίων τὰ ἐπικρεμάμενα αὐτῷ δεινά. Ἀποτρόπαιος περιγράφεται οὗτος τὸν χαρακτῆρα, καίπερ καλὸς τὸ εἶδος κκι εὐπρεπής.

Ἄν γεννηθῇ ἀνὴρ ἡμέραν Τρίτην εἶναι ἀκατάδεκτος, ἀψύς, αὐστηρὸς, ἀδιάντροπος, ἀπρόσωπος καματᾶρις, στρατοκόπος, μαγγελᾶρις, ἀσπλαχνος, ἀνελεήμων τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος, κλέπτης, ἄτακτος, ἄσωτος, χωριάτης, χολῆς γεμίτος· ὅμως ἔμπειρος εἰς μάθησιν· κκι θέλει λάβει κατάραν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του κκι ἀπὸ ἀρχιερεῖς κκι ἱερεῖς. Κκι πολλὰ ὀλίγοι ἀλλάζουν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ποιήματα, ἔαν γεννηθοῦν εἰς τὴν κακὴν ὥραν. **)

ΕοIk-lore de Lespos, Par. 1361 σελ. 314. (Ἀέσθος Ὅτι δὲν ταξιδεύουσιν τὴν Τρίτην). — Ὅτι δὲν ταξιδεύουσιν, οὐδ' ἐπιχειροῦσιν ἔργον τι).

*) Τὴν διήγησιν ταύτην ἤκουσα παρὰ τῆς ἀοιδῆμου κυρίας Μαρίας τῆς Καμπούρουγλου. Πρακτικῆς κορινθιακῆς διήγησιν ἐδημοσίευσεν ἐν Δημ. μετεωρολογ. μολ. 1880 σ. 39. κατὰ ταύτην κακὴ εἶναι ἡ ὥρα καθ' ἣν διέρχεται συρμός, ἤτοι ἀνεμοστρόβιλος· ἐν ᾧ φέρονται στοίχεα κκι ἀείμονες.

**) Χερσέγγαρον Ἱατροσόσιον τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀποκείμενον παρ' ἐμοί. φ. 46.

Και ἀλλαχοῦ : *)

«Τῆς Τρίτης καλύτερον ἦτο νὰ μὴ γεννηθοῦν Περὶ σημείων ἀμφοτέρων ὀποῦ γεννηθοῦν τὴν τρίτην ὥραν τοῦ Ἄρεως. Αὐτὸς εἶναι ἄσπρος εἰς τὸ πρόσωπον κκι ὀλίγον κόκκινος μὲ κάποια σημεῖα· τρίχες κόκκιναις κκι γένεια ἀσπρὰ, ὀμμάτια μικρὰ ὀδόντια στραβά· εἰς τὸ εἶδος χαρούμενος· ἀνοικτός εἰς ταῖς πλάταις κκι πολλὰ καλλὰ καλὰ συνθεμένος. Εἰς τὸ κακὸν πηγαίνουν — Τῆς κόρης. Ἡ γεννηθεῖσα κόρη ἐν ἡμέρᾳ Τρίτη εἰς τὴν ὥραν τὴν κακὴν γίνεται μεθύστρα καταλαλήτρια, μονοφάγισσα, δολερὰ κκι πονηρά· τραγουδιστίνα, ἄθρη, ἀνελεήμων, ἀσπλαχνῆ, ταβερνάρισσα, κλεῦτρα ψεύτρα πολυφαγοῦσα, γογγύστρια ἀδιάντροπη, σουρεῦτρα κκι διὰ παντὸς κατηραμένη κκι ὀλίγαις βρίσκονται ἀπὸ αὐταῖς, ὅπου ἔχουν τὰ τοιαῦτα.»

Ἡ παράταξις τοσοῦτον πλουσίον θησαυροῦ κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ἦν δὲν ἰσχύει νὰ κολάσῃ ἢ ἐν τέλει ἐπιφερομένη παρατήρησις, ἦμιστὰ ἐνθαυραυτικὴ εἶναι βεβαίως εἰς τὰς ἀτυχεῖς τριτογεννημένας. Ὁ ἀνὴρ ὅμως, οὔ τοὺς ἠθικοὺς χαρακτῆρας διαγράφει ἐν ἄλλῳ τόπῳ τὸ Ἱατροσόφιον, εὐκόλως θὰ παρεξηγηθῇ βλέπων ὅτι ὁ χαρακτῆρ αὐτοῦ εἶναι ὁ διακρίνων τοὺς νικηφόρους στρατηγούς, τοὺς κατακτητὰς κκι καθόλου τοὺς μεγαλοπράγμονας ἄνδρας.

«Ὁ Ἄρης ὀρίζει τὴν Τρίτην, λέγει τὸ Ἱατροσόφιον **» «Ὁ γεννηθεὶς ἔσται μαυροειδερὸς κόκκινος. αἱματώδης, θυμώδης, κίτρινωπός, πάντα κλίνει νὰ κάμῃ κακόν· νὰ χαλᾷ, νὰ λαβώνῃ, νὰ μὴ λυπᾶται διὰ τὸ (κα)κόν· κκι φαρφαλιάρις· δὲν πιστεύει κανενοῦ, παρὰ τοῦ ἑαυτοῦ πον· ὁ λόγος του θέλει νὰ γίνετα πάντα, νὰ γίνετα ἡ γνώμη του· κκι αὐτὸ εἶναι δύσκολον· ἢ μετὰ νὰ γένη κλέπτης, εἶναι τολμηρὸς κκι θέλει πάντα μὲ τὴν καρδίαν του· θέλει ἔσται καλορροϊκός εἰς πόλεμον· πολὺ αἷμα θέλει χύσει κκι θέλει λαβωθῇ ἀπὸς του· κκι θέλει ὀρκώνεται εἰς τὸν θεὸν κκι εἰς τοὺς ἁγίους· οἱ ἀσθένειαις του θερμοσάσις ὀξείαις κκι μεγάλαις κκι θανάσιμας ποδάλγαις κκι ἄλλαις ἀθένειαις· κκι ὁ θεὸς ἄς τὸν φυλάξῃ.»

Τοιαύτη λοιπὸν εἶναι κατὰ τὰς δημόδεις προ-

*) αὐτ. φ. 38 α.

**) αὐτ. φ. 42 β.

λήψεις, ή επίρεια τής αποφράδος ήμέρας. "Οτι τήν αὐτήν πρόληψιν ἔχουσι καί οἱ Ἄλβανοί, (*) εἶναι εὐνόητον, διότι εἴκολον ἦτο νά τήν παραλάβωσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα τής στενῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας. Περιεργον ὅμως φαίνεται ὅτι ἄλλοι Εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ τὰ ἀντίθετα πρὸςβέουσι. Οὕτω παρὰ τοῖς Βοημοῖς καὶ τοῖς σοραβοῖς ἡ Τρίτη θεωρεῖται αἰσία πρὸς γάμους καὶ ὄδοιπορίας, παρὰ Σουηδοῖς δ' ἐπιτηδεῖα πρὸς πᾶσαν ἐπιχείρησιν ἡ καθαρά Τρίτη. **) Καὶ μόνον Γάλλος τις συγγραφεὺς, Jehan Tibault ἐν βιβλίῳ τυπωθέντι περὶ τῷ 1539 δεικνύει δυσπιστίαν τινὰ πρὸς τὴν Τρίτην, «Τὴν Τρίτην ἐγεννήθη ὁ Κάιν, λέγει· Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ μηδὲν ἐπιχειρεῖ ὁ ἀσθενήσας κατ' αὐτὴν θά ἔχη βαρεῖαν τὴν νόσον, κατὰ μικρὸν ὅμως διὰ προσφόρου διαίτης ἀνακτᾶ τὴν υγείαν. Τὰ δὲ ὄνειρα τῆς ἡμέρας ἡ τῆς νυκτὸς ταύτης οὐδεμίαν ἔχουσι πρόρρησιν τῶν μελλόντων καὶ ὁ γεννηθεὶς ἐν ἡμέρᾳ Τρίτῃ ἔσται μακρόβιος. ***)

Ὅθεν ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι κατ' ἔξοχὴν Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ πρόληψις περὶ τῆς Τρίτης ὡς ἀποφράδος ἡμέρας. Καὶ θεωρεῖ ὁ λαὸς ἀπαισίαν τὴν ἡμέραν διότι κατ' αὐτὴν ἔπεσεν ἡ Κων(υ)πολις. Ὁ λόγος ὅμως οὗτος ἐπλάσθη ὕστερον, ἡ δὲ πρόληψις ἦτο παλαιότερα, ἀφοῦ καὶ οἰσὺγχρονοὶ τῆς καταστροφῆς εἰς τὴν ὀλεθρίαν ἐπήρειαν τῆς ἡμέρας ἀπέδιδον τὴν συμφορὰν. Ὁ ποιήσας μικρὸν μετὰ τὴν ἄλωσιν τὸν Θρηῖνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως λέγει :

Εἰς τοῦ Μείου τοῦ μηνὸς ἔς τὰς εἴκοσι ἐννέα,
Τρίτην ἡμέραν ὀλεσθήν, πρὸ ἀθέντευεν ὁ Ἄρης
Ἐκείνη ἡ ὥρα ἡ βαρεὰ ἡ στιγμὴ τοῦ πλανήτου,
ἡ φούσκωσι· Ἀνατολῆς ἐπήρσει τὴν Πόλιν ****)

Ἄλλα γοῦ δὲ καταρᾶται καὶ λοιδορεῖ πικρῶς τὴν ἡμέραν :

Ἐκεῖν' ἡ ἡμέρα ἡ σκοτεινὴ (ἡ) ἀστρικοκαίμινη
τῆς Τρίτης τῆς ἀσβολερῆς, τῆς μυρογελασμένης
τῆς θεοκροβουόκκυτης πουμπροδοχλασμένης. *****)

*) Hahn, Alban. Studien. I. σ. 157.

**) Grimm, Deutsch Mythologie σ. 1093 (σ. 954 δ. ἐκδ., Παρὰ τοῖς πηλαίοις Μεξικανοῖς ἡ τρίτη τοῦ μηνὸς ἐνομιζέτο αἰσία. (Waitz Anthropologie τ. IV σ. 164).

***) P. L(acroix) Jacob, Curiosités des sciences occultes σ. 190.

****) στ. 126—123. Ἐν Ellissen, Analekten τ. II σ. 122. Ὁ τελευταῖος στίχος φαίνεται τετραγαμέως γραπτόν ἔσως «οἱ φούστας τῆς Ἀνατολῆς».

*****) αὐτ. στ. 194—6 σ. 132.

καὶ παρακατιῶν ἀποδίδει τὴν καταστροφὴν εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ πλανήτου Ἄρεως. τοῦ κυριαρχοῦντος τῆς Τρίτης, κατὰ τὰς ἀστρολογικὰς δοξασίας τῶν τότε.

Ἄρης ἐπερνοδιάβαινε τὴν Τρίτην βουρκομένους
ἀπὸ τὸν ἅγιον Ρωμανὸν ὄλος αἱματωμένους,
ἔς τὸ αἶμα τῶν χριστιανῶν αἱματοκυλισμένους. (**)

Καὶ ὁ ἱστορικὸς Λαόνικος Χαλκοκονδύλης **) Ἄρεως ἡμέραν λέγει τὴν τῆς ἁλώσεως.

Ἐκατὸν δὲ καὶ πλέον πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔτη, τῷ 1348, ἐτέρα ἐθνικὴ καταστροφή ἀπεδόθη εἰς τὴν ἐπήρειαν τῆς Τρίτης. Ὅτε οἱ ὑπὸ τοὺς Ψαρομηλίγγους Κρητες ἐπαναστάται παρεσκευάζοντο εἰς μάχην κατὰ τῶν Ἐνετῶν «ἦν ἡμέρα Τρίτη τῆς ἐβδομάδος τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ἡμέρα κατὰ τὴν κοινὴν πρόληψιν ἀπαισία ... Ἐνεκα δὲ τῆς ἀπαισίας ἡμέρας οἱ φρονημώτεροι τῶν ἀρχηγῶν συνεβούλευσαν τὴν ἀποχὴν τῆς ἐπιθέσεως καὶ πάσης πολεμικῆς ἐργασίας ... Ἄλλ' οἱ Ψαρομηλίγγοι τοὺς Κάλχαντας ἐκείνους, ὡσπερ μάντις κακῶν περιφρονήσαντες ἐρρωμενέστερον παρεκέλευσαν εἰς τὴν ἐπιδρομὴν τοὺς ὀπαδοὺς.» Ἐπῆλθε δὲ πανολεθρία τῶν Κρητῶν, φονουθέντων καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν.

Ὁ ἱστορῶν ταῦτα Ζαμπέλιος ***) οὐδεμίαν ἀναφέρει μαρτυρίαν· ἐπειδὴ δὲ σπανίως ἐλέγχεται παρεβάλλον ἰδίας εἰκασίας εἰς τὰς ἱστορικὰς περιγραφὰς, δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἀσφαλῶς ἐξηκριβωμένον τὸ γεγονός. Ἄλλ' ἀντὶ τούτου ἔχομεν ἄλλο γεγονός ὑπὸ ἱστορικοῦ ἀξιοπιστοῦ βεβαιούμενον.

Ἐν τῷ πρὸς τοὺς Οὔγγρους πολέμῳ ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, κατὰ τὴν 8 Ἰουλίου 1164 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς διαβάς τὸν Δούναβιν ἠτομαζέτο εἰς ἐπιθεσιν κατὰ τῶν πολεμίων Ὁ ἀνδρείος στρατηγὸς Ἀνδρόνικος ὁ Κοντοστέφανος εἶχεν ἤδη παρατάξῃ τὰς ὑπ' αὐτὸν φάλαγγας, ὅτε προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἀγγελιαφόρος κομίζων ἐκ τοῦ βασιλέως γράμματα, ἐπιτάσσοντα νὰ ἀναβάλῃ τὴν συμπλοκὴν, διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἀσύμφορος εἰς πολεμικὰ ἔργα Ἄλλ' ὁ στρατηγὸς ἔθεσεν εἰς τὸν κόλπον του τὴν

*) αὐτ. στ. 420—2 σ. 164.

**) σ. 394 Bonn.

***) Σπ. Ζαμπελίου Ἱστορικὰ σκηνογραφήματα ἐν Πανδώρα τ. I' σ. 577-8.

ἐπιστολὴν· μήτε εἰς τὰ γραφόμενα δοὺς προσοχὴν, μήτε εἰς τοὺς παρ' αὐτῷ μεγαστᾶνας φανερώσας τὰ προσεχθέντα. Συνάψας δὲ μάχην ἐνίκησε περιφανεστάτην νίκην, λαμπρῶς διαψεύσας τοὺς δεισιδαίμονας φόβους τοῦ βασιλέως.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Προκοπίου, ἐν ἣ κατὰ τὸν βυζαντινὸν ἱστορικὸν Νικήταν Χωνιάτην ἐγένετο ἡ μάχη, συνέπεσε τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐν ἡμέρᾳ Τρίτῃ. Οὗτος λοιπὸν ἦτο φαίνεται ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέτρεψε τὸν στρατηγὸν τοῦ νὰ συνάψῃ μάχην. Ἄπετρέπετο δὲ ὡς ἀποφράς ἡ τότε ἡμέρα καὶ ὅλος ἀσύμφορος πρὸς τὴν κατ' Ἄρεα συμβολὴν, ἐπεὶ καὶ ἦν τὰς πλείστας καὶ μεγίστας τῶν πράξεων, καὶ παρὰ θεοῦ τὸ πέρας κατ' εὐδοκίαν εἶτε μὴ δεχομένης, ταῖς τῶν ἀστρῶν οὐκ οἶδ' ὅπως περιπλοκαῖς καὶ ταῖς τοιαῖς δεθέσεσι καὶ κινήσεσιν ἐπαγατιθεῖς, καὶ τοῖς παρὰ τῶν ἀστρολεσχούντων λεγομένοις καθυπαγόμενος ἴσα ταῖς ἐκ θρανίδος τοῦ θεοῦ ἀποφάσεσιν. *)

Ἐκ τῶν λόγων τοῦ στιχοῦργοῦ τοῦ Θρήνου καὶ ἐκ τῶν περικοπῶν τῶν ἱατροσοφίῶν, τὰς ὁποίας ἀνωτέρω παραθέσαμεν, σαφῶς καταφαίνεται διατὶ ἡ Τρίτη θεωρεῖται ἀποφράς ἡμέρα.

Ἡ περὶ τῶν ἀποφράδων δεισιδαιμονία διττὴν ἔχει πηγὴν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον θρησκευτικὸν λόγον, ὅπως θεωρῶσιν μιαν ἡμέραν τινὰς. Ἦσαν ἀποφράδες αἱ ἡμέραι τῶν Ἀγροκτηρίων, διότι ἐν αὐταῖς ἐπιανῶντο ἐπὶ τῆς γῆς αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεότων· ὁμοίως ἡ τῶν Πλυντηρίων, διότι ἐν Ἀθήναις ἐκομίζετο τότε τὸ ξόανον τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὑπετίθητο ὅτι ἡ πολιοῦχος θεὰ κατέλιπε πρὸς ὄραν τὴν πόλιν. Ὁ ἐπιχειρῶν τι κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας οὐδεμίαν εἶχεν ἐλπίδα ὅτι θὰ τύχῃ τῆς προστασίας τῶν θεῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιμελῶς ἀπέφευγον πᾶσαν πράξιν. Ὁμοῖος λόγος παρῶρα μισησε καὶ τοὺς Ρωμαίους πρὸς ὄρισμὸν τῶν ἀποφράδων. καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπίσης ἀποφράδας ἐνόμιζον τὰς ἡμέρας κατ' ἄς ἦγον τὴν μνήμην πάθους τινος Θεοῦ.

Ὁ ἄλλος δὲ πλὴν τοῦ θρησκευτικοῦ λόγου τοῦ ὄρισμοῦ τῶν ἀποφράδων ἡμερῶν στηρίζε-

*) Νικήτ. Χωνιάτ. Ε. 2 σ. 200 Bonn.

ται εἰς ἀστρολογικὰς δοξασίας. Πιστεύοντες, ὅτι αἱ τύχαι τῶν ἀνθρώπων συνδέονται πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην ἐπήρειαν τῶν πλανητῶν ἢ ἄλλων τινῶν ἀστρῶν, ἐφοβοῦντο νὰ πράξωσι τι κατ' ἄς ὅρας ἐνόμιζον ὅτι ὀλεθρία θὰ ἦτο ἡ τοιαύτη ἐπήρεια.

Κυριεῦον πλανήτης τὴν Τρίτην εἶναι ὁ Ἄρης ἔξ οὗ καὶ ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Μίαν δ' ὥραν τῆς Τρίτης (τὴν κακὴν ὥραν τῆς Τρίτης κατὰ τὰς δημώδεις δοξασίας) ἐπίστευον ὅτι συνέπιπτε πρὸς τὴν τοῦ Ἄρεως καὶ ἡ τοῦ πλανήτου Κρόνου ἐπικράτησις, ἔξ οὗ ἐπικινδυνωτάτη καθίστατο ἡ ὥρα ἐκείνη. Χειρόγραφός τις Σολωμονικὴ μᾶς ἀποκαλύπτει, ὅτι ἡ ἀπαισία ὥρα τῆς Τρίτης εἶναι ἡ δεκάτη τρίτη, ἀδελφον πῶς ὑπολογιζομένη, ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου, ἢ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἢ ἀπὸ τῆς δύσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν προτεραιάν. «Εἰς τὰς γ' (ὥρας κυριεῦει) ὁ Κρόνος πάντοτε φυλάσσει, παραγγέλλει τὸ μαγικὸν βιβλίον. *) Οἱ μὴ γινώσκοντες δὲ τίς ἡ ὥρα αὐτὴ ἠναγκάζοντο νὰ προφυλάσσωνται ὅλην τὴν ἡμέραν.

Πᾶσαι ὅμως αἱ ἄλλαι ὥραι τῆς Τρίτης θεωροῦνται αἰσiai καὶ πρὸς πᾶσαν πράξιν ἐπιτήδειοι, κατὰ τὸ αὐτὸ βιβλίον. Καὶ οὗτος εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν ἄλλοι εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι εὐτυχῶς συντελοῦνται, ὅσα τίς ἠθέλην ἐπιχειρήσῃ τὴν Τρίτην.

Ὅθεν ἡ δεισιδαιμονία περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος εἶναι ὑπαγόρευσις ψευδελιστήμης, παντελῶς σχεδὸν λησιμονηθείσης σήμερον, τῆς ἀστρολογίας Ὁ δὲ ἡμέτερος λαὸς ἀλλοῦ ζητῶν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς δεικνύει τοῦτο μὲν, ὅτι παντελῶς ἕνεκα εἶναι εἰς αὐτὸν τ' ἀστρολογικὰ διδάγματα, τοῦτο δ' ὅτι ἀκμαῖον ἔχει τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, στυγνὴν καὶ ἀπαισίαν θεωρῶν τὴν ἡμέραν κατ' ἦν συντελέσθη, ἡ μεγάλη ἐθνικὴ συμφορὰ.

Ν Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

*) Ἰγρομαντεία, τὸ κληρίον τῆς πάσης τέχνης τῆς Ἰγρομαντείας, σὺλλ. 241a (χειρόγραφον τοῦ 15. αἰῶνος τῆς ἐν Μονάχῳ βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθμὸν LXX.)

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΜΑΛΛΙΑ

[Διήγημα ὑπὸ Ρεμύ Λας]

— Μὴ μοῦ ὀμιλῆτε, σὰς παρακαλῶ διὰ τὰ κόκκινα μαλλιά, διότι, σὰς βεβαίω, πάσχω ὅσον δὲν φαντάζεσθε.

Καὶ ὁ λεπτοφύης διπλωμάτης ἔμεινε μελαγχολικός. Ἴσως ἡ ὥρα ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ προκαλῆται τόση μελαγχολία. Ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὸν δῦσιν του πέραν εἰς τὸ βάθος τῆς ἀπεράντου πεδιάδος, ὅπου ἐφάνετο ἐλισσόμενος ὁ Λεῖγερ μὲσω τῆς χλωρίδος τῆς παχυλωτάτης ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀνεπήδων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πύργοι πανάρχαιοι ἐν τῇ μακρῇ των ὄψει καὶ ἐπαύλεις ὀψιπλούτων πιστευόντων ὅτι ἡ εἰσπνοὴ ἐν τῇ εὐγενικῇ ταύτῃ ἀτμοσφαιρᾷ θὰ τοὺς καθίστανεν ἐπίσης εὐγενεῖς.

Ἡ ἐκλεκτὴ ὀμήγουρις παρετήρησε τὸν νεκρὸν Ρῶσσον καὶ ἀπέμεινε ἐπίσης σιγηλὴ ὡς ἐὰν καὶ τὸ μελαγχολικὸν δειλινὸν καὶ ἡ ἀφαρὸς Ὀλῆς ἢ ζωγραφισθεῖσα εἰς τὴν μορφήν του, περιέβαλλε καὶ τοὺς φίλους του. Ὅλους βεβαίως, ἐξαιρέσει ἐνός, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῆ.

— Ἀγαπητέ μου κόμη, εἶπε μετὰ τινος ἐνδοικσμούς, διαδέλω εἰς τὴν ἔκφορσιν τῆς μορφῆς σου κάποιαν ἀνάγκην νὰ ζεσπάσης... Λέγε. Ὁ ἀνακουφισθῆς, καὶ χωρὶς μεγάλην ζημίαν, διότι εἴμεθα βεβαίως πολὺ μακρὰ ἀπὸ τὰ κόκκινα αὐτὰ μαλλιά τὰ ὁποῖα σοῦ ζύνουν παλαιὰν ἴσως πληγὴν... ἴσως ὅμως καὶ καμμίαν νεανικὴν παράκρουσιν.

— Ὅχι, φίλε μου, δὲν πρόκειται περὶ παρακρούσεως, ἀλλὰ περὶ τραγωδίας.

— Ὡ! ὦ! ἀνέκραξαν οἱ ἄλλοι ἐν χορῶ αὐτὸ μυρίζει μυθιστόρημα.

Ὁ Ρῶσσος τοὺς παρετήρησε μὲ ὄμμα στυγρὸν σχεδόν. καὶ μορφάζων ἀγωνιωδῶς ἠναγκάσθη ν' ἀπολογηθῆ.

— Μ' ἐνίκησατε μὲ τὴν πρόκλησιν σας, καὶ θὰ σὰς ἀφηγηθῶ αὐτὴν τὴν παράδοξον ἱστορίαν ἢ ὁποία ἐνδέχεται νὰ σὰς φανῇ μυθώδης, ἀλλὰ

διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ὁποίας σὰς ἐγγυῶμαι ἐγώ.

Καὶ ροφήσας ὀλίγον κίρς ἀπὸ τὸ λεπτὸν κρυστάλλινον κύπελλον του ὁ ρῶσσος διπλωμάτης ἀφηγήθη...

— Ἐγὼ κατάγομαι ἀπὸ τὴν Σεβαστούπολιν ὅπου καὶ ἀνετράφη. Ἀλλ' ἡ οἰκογένειά μου ἔμεινε εἰς τὸ Βακοῦ ὅπου ὁ πατήρ μου εἶχε μεγάλη συμφέροντα μὲ τὸ πετρέλαιον καὶ μίαν ἡμέραν ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγω καὶ ἐγὼ ἐκεῖ. Ὑπῆρξεν ὅμως ἀτυχὴς διότι μετὰ πάροδον τριμήνου γαλήνης ἐξεργάγη μίαν φοβερὰ καταδίωξιν τῶν Ἑβραίων ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ φύγω ἀπὸ ἐκεῖ. Δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ ἰδῆτε αὐτὰς τὰς φαντακὰς ἐξεγέρσεις κατὰ τῶν Ἑβραίων καὶ ἔχετε δίκαια. Εἶνε ἀποτρόπαιον. Φαντασθῆτε ἀνθρώπους ἀμορφώτους ἠθικῶς, κτήνη, βρβάρους, ἀγρίους ἀνθρώπους, νάφηνωνται ἐλεύθεροι, ἢ μάλλον νὰ μεταβάλλωνται εἰς ἀκάθεκτον χεῖμαρρον, τὸν ὅποιον ὠθοῦν δύο φοβερὰ στοιχεῖα. Πρῶτον εἶνε ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς ὁ ὁποῖος εἶνε θηριώδης κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ δεύτερον εἶνε τὸ ἀτομικὸν μῖσος κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἵτινες τοκισταὶ καὶ τοκουγλύφοι ὄντες καταπιέζουν ἰδίως τὰς πενόμενας τάξεις. Αὐτὰ τὰ δύο στοιχεῖα ἀντιληφθῆτε καλὰ καὶ θὰ ἐνοήσετε τί σημαίνει ὅταν αἱ καμπάναι ἀρχίσουν νὰ κτυποῦν τὸν διωγμὸν τῶν Ἑβραίων. Ἐγὼ κατέβαινα ἐκείνην τὴν ὥραν ἀπὸ τὴν πατρικὴν ἔπαυλιν εἰς τὸ Βακοῦ διὰ νὰ πάρω τὸν σιδηρόδρομον, καὶ ἤκουα πιστολισμούς πυροβολισμούς, κρυγὰς, ἀλλαλαγμῶν. Μετ' ὀλίγην ὥραν οἱ Κοζάκοι προσήρχοντο ἀπὸ τοὺς στρατῶνάς των καὶ ἀντὶ νὰ περιορίσουν τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐργατικούς, ἠθέλησαν νὰ ἐκδικηθῶν τὸν φόνον δύο ἰδικῶν των, δι' αὐτὸ δὲ καὶ ἐφόνεον ἀδικαίως χριστιανούς καὶ ἰουδαίους, Ρῶσσους καὶ Ἑβραίους. Μέσα εἰς τὸ γενικὸν

αὐτὸ κακὸν περιεπλάκη καὶ ἐγώ, ἐπειδὴ δὲ εἶχα πολὺ ἐξημμένην τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγα τὸ περιστροφὸν μου καὶ ἀπεφάσισα νὰ τὰ βάλω με ὄλους τοὺς Κοζάκους τοῦ κόσμου. Δὲν θὰ σὰς εἶπω τί ἔκχημα, διότι θὰ μὲ κατηγορήσετε ἐπὶ τριπλῇ ἀνθρωποκτονίᾳ, καὶ ἐπὶ ταρταρινισμῶ. Τοῦτο μόνον θὰ σὰς εἶπω, ὅτι μετ' ὀλίγον ὁ ἀμαξῆς ἠναγκάζετο νὰ κίψῃ τὰ λωρία τοῦ ἐνὸς ἀλόγου τὸ ὁποῖον κατέκειτο ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ θανάτου ἀπὸ πολλὰς σφαίρας, καὶ νὰ ὀρμήσῃ ἔξω τῆς κολάσεως αὐτῆς, κτυπῶν ἀλύπητα τὸν ἄλλον ἵππον ἀπὸ τοὺς ρῶθωνας τοῦ ὁποίου αἱματόβρεκτοι ἀτμοὶ ἐξήρχοντο. Ἦτο καιρὸς, διότι δὲν εἶχα πλέον παρὰ μίαν σφαῖραν. Ἡ συγκίνησις ὅμως μὲ εἶχε καταβάλει καὶ ἀπεφάσισα νὰ μὴ στέκωμαι ὄρθιος. Ἀλλ' ὅταν ἔπεσα ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἀντελήφθη ὅτι ἐκαθήμεν ἐπάνω εἰς ἀνθρώπινον σῶμα. Στρέφομαι καὶ βλέπω μίαν κόρην σχεδὸν ἀνάσθητον. Ἡ ἀμαξία ἔτρεχε δαιμονιωδῶς μέσα εἰς τὰς ἀναστατωμένας ὁδοὺς τοῦ Βακοῦ, καὶ ἐγὼ προσεπάθουν νὰ ἀναζωογονήσω τὴν κόρην ἐκείνην. Δὲν ἠμπορῶ ὅμως νὰ σὰς περιγράψω τὴν ἀγωνίαν μου ὅταν θελήσας νὰ τῆς βγάλω τὸν πέπλον τῆς κεφαλῆς της παρετήρησα, ὅτι τὰ μαλλιά της ἦσαν κόκκινα, ὄχι πυρρὰ ἀπλῶς. Ἦσαν κόκκινα. Κόκκινα ἀπὸ τὸ αἷμα.

Ὁ διπλωμάτης ὑπήκων εἰς ἐλαφρὸν σπασμὸν ἐκ φρίκης ἐσταμάτησε πρὸς στιγμὴν, ἔπιεν ὀλίγον κίρς, καὶ ἐξηκολούθησε.

— Ματαίως ἠρεύνησα ὅλην τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ διακρίνω πόθεν ἐχύνετο ἐκεῖνο τὸ γλοιῶδες χυμὸν τὸ ὁποῖον μὰζὺ μὲ τὰ μαλλιά της ἔβαφε καὶ τὰς χεῖράς μου. Καὶ ἦτο τόσον συμπαθητικὴ αὐτὴ ἡ κόρη, μὲ τὰ μεγάλα φρύδια της τὰ κρυμμένα, μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς τοὺς ἀνοιγμένους διὰ νὰ ἐκτοξεύουν ἀπὸ τὰ μαῦρα μάτια τὰ κρυσταλλωμένα, παγωμένα ἀπὸ τὴν φρίκην βλέμματα. Πόσῃν ἀγωνίᾳ ἐπρόδιδον οἱ λεπτοὶ ρῶθωνες οἵτινες ἐφάνοντο συσταλμένοι ὑπὸ τὴν χαρίεσσαν ῥίνα, καὶ πόσον ἄλγος, πόσῃν θλίψιν, πόσας κατάρτας ἐφάνετο ἐκφράζοντα τὰ συνεσφιγμένα λεπτὰ καὶ ὠχρὰ χεῖλη της. Ἡ ἀναπνοὴ, ἀκανόνιστος, μοῦ ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ τὴν σώσω, ὅτι ἠμπορῶ νὰ τὴν σώσω... Ἀλλὰ ποῦ ἦτο ἡ πληγὴ; Καὶ τὸ αἷμα

ἔρρεε, καὶ τὰ μαῦρα μαλλιά ἐκαλύπτοντο περισσότερο ἀπὸ τὸ κόκκινον αἷμα, καὶ αἱ χεῖρές μου ἐβάφοντο ὅλονέν. Ἐπὶ τέλους διέκρινα ἐν φαρμακείον. Ὁ ἀμαξῆς καὶ ἐγὼ τὴν κατεβάσαμεν, τὴν ὠδήγησαμεν εἰς τὸ φαρμακείον, ἀλλ' ἐκεῖ κατελήφθη ὑπὸ σκοτοδίνης. Γύρω μου ὄλα ἤρχισαν νὰ χοροπηδοῦν, ἐγίνοντο κόκκινα, κατὰ κόκκινα. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς κατὰ τὰς ὁποίας ἠγωνίζομαι νὰ συγκρατηθῶ, τὰ κόκκινα αἷματα ἤρχισαν νὰ ἀντιλαμβάνωμαι ὅτι παγώνουν, ὅτι μαυρίζουν, καὶ ὕστερα, ... ὕστερα, φίλοι μου, τὸ χάος μὲ περιέβαλε, καὶ οὔτε κόκκινα ἔδλεπα, οὔτε πράσινα... Δὲν ἔδλεπα τίποτε. Διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν μου ἐλιποθύμησα...

Ἡπαρήλθε καιρὸς. Μετὰ ὀλίγων ἡμερῶν ἀσθένειαν εἰς τὸ Βακοῦ ἀνεχώρησα εἰς τὴν Πετρούπολιν διὰ νὰ συνεχίσω τὰς σπουδὰς. Ποία ἦτο ἐκείνη ἡ κόρη μὲ τὰ κόκκινα μαλλιά; Δὲν εἶχα κωτωθῶσαι νὰ μάθω. Δὲν ἤξευρα ἂν ἦτο χριστιανὴ ἢ ἑβραία. Εἰς τὸ σπῆτί μου ἐζήτησα νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὸ φαρμακείον, νὰ μάθω τί ἀπέβηνεν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μοῦ ἔφερεν ἀπάντησιν. Ἀλήθεια εἶνε ὅτι καὶ ἐγὼ δὲν ἐπέμεινα. Δὲν ἠθελα δὲ νὰ ἐπιμείνω καὶ περισσότερο, διότι Ἄστυνομία μοῦ διεμήνησεν, ὅτι οἱ Κοζάκοι γογγύζουν ἐναντίον μου διὰ τὴν ἀνάμιξιν μου εἰς τὴν αἱματηρὰν ἐκείνην ἡμέραν. Οὕτως ἔφυγα, εἰς δὲ τὴν Πετρούπολιν γρήγορα ἐλησμόνησα καὶ τὸ Βακοῦ καὶ τὴν ἀγνωστον κόρην καὶ τὰ κόκκινά της μαλλιά. Ὅταν ἐτελείωσα τὴν θητεῖαν μου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπεστάλην εἰς τὴν Πρεσβεῖαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἰδίως διότι ἐγνώριζα καλὰ τὴν Τυρκικὴν γλῶσσαν. Δὲν εἶχα ἄλλως τε, τότε τοῦλάχιστον καμμίαν ἄλλην ἀξίαν. Ἡ νέα μου θέσις μὲ ἐγοήτευε, διότι εἶχα μανίαν μὲ τὰ μυστήρια, ἢ δὲ Κωνσταντινουπόλις εἶνε ἡ χώρα, εἶνε ἡ πηγὴ εἶνε τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν μυστηρίων. Περιττὸν νομίζω νὰ σὰς εἶπω τὴν γοητεῖαν ἢ ὁποία ὑπάρχει εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τῆς πόλεως ταύτης ἢ ὁποία ἔχει συνδυάσει τὰ θέλητρα καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς Ἀνατολῆς μὲ τὴν ἀνεσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως. Δι' ἕνα ἀνθρώπου ὅμως ὅπως εἶμαι ἐγὼ, τὰ μεγαλείτερα θέλητρα εἶνε αἱ μυστηριώδεις ἐκείναι χανούμ. Εἶνε τόσον ἐλ-

κυστικά, όταν περιπατούν τυλιγμένοι μέσα εις τους πράσινους και τους μαυροκίτρινους φερετζέδες των, μέσα εις τὰ σκλάβρια εκείνα τὰ βκρύτμια. Άλλαι λεπταί ως κινούμενα κυπαρίσσια. Άλλαι νωχελεῖς και ἄλλαι πεταχταί, ὅλαι ὅμως σιγηλαί ως διαβαίνουσαι σκιαί, σκιαὶ περίεργοι. ὅταν ἠμποροῦν ἀκινδύνως νὰ παρατηρήσουν, και ἄκαμπτοι, ὅταν ὑπὲρ αὐτὰς βκρύνει τὸ βλέμμα οἰουδήποτε φεσοφόρου διαβάτου. Ἄφηνω τὸ θέαμα τῶν ἀγγελῶν ἀπὸ χανοῦμ. Αἱ ἀγγελαὶ αὐταὶ κάθηνται εις τὰ προάστεια ἰδίως. Δὲν φοβοῦνται ἐκεῖ κανέναν ἄνδρα, διότι εἶνε τὸσον πολλαὶ ὥστε κανεῖς δὲν τολμᾷ νὰ τὰ πλησιάσῃ. Καὶ μένουσιν με ἀσκεπῆ τὰ πρόσωπα, διὰ νὰ ροφᾷ ἀπὸ μακρὰ ὄλον τὸν χεῖμαρρον τῆς ἠδυπαθείας ὅστις ἐκχύνεται ἀπὸ τὰ μεγάλα, τ' ἀμυγδαλωτὰ μάτια, και ὄλην τὴν τρυφηλότητα ἢ ὅποια ἐπικάθηται εις τὰ ροδογάλακτα μάγουλά των. Δὲν ἐπήγατε ποτὲ εις τὴν Κωνσταντινούπολιν, δὲν εἶδατε ποτὲ τὰ προάστειά της εις ἠλιολούστους ἡμέρας και δὲν ἠμπορεῖτε φυσικῶς νὰ φαντασθῆτε τὴν μαγευτικὴν αὐτὴν και παραδείσιον πραγματικότητα. Μίαν ἡμέραν εις τὸ Μπουγιούκ Δερέ ἐδιάβηκα πεζῆ τὸν δρόμον τῆς προκουμιάς, με ὀλίγου φίλους μου, με τοὺς ὁποίους λαθραῖα βλέμματὰ ἐξετοξεύαμεν εις τὸν κῆπον ἐκεῖνον τῶν θελατικῶν κεφαλῶν. Σχεδὸν παρεργόμεθα τὸ τέλος τῆς πολυπληθοῦς αὐτῆς γυναικείας ὑμηγύρεως, ὅταν ἤκουσα μίαν λεπτὴν κρυγὴν ἀπὸ μέρους μιᾶς γυναικός. Φυσικῶς ἢ περιέργεια με ἔκαμε νὰ ἐπιστρέψω και εἶδα ἕνα λιγυρώτατον κορμὶ διαγραφόμενον μέσα εις τὴν μέταξαν τὴν ριπιζομένην ὑπὸ τῆς αὔρας. Τὴν ἀντελήφθη ἄρθουμένην ἀπὸ τὸ κάθισμά της, ἀλλὰ και χαμηλώουσαν βιαστικὰ τὸν πέπλον της. Δὲν ἐσταμάτησα, διότι δὲν ἠμποροῦσα νὰ σταματήσω, ἀλλὰ και κατὰ βάθος ἐγέλασα με τὸν ἑαυτόν μου νομίσαντα πρὸς στιγμὴν, ὅτι ἢ κρυγὴ ἐκεῖνη προεκλήθη ἀπὸ ἐμέ... Ἐφύγαμεν με τοὺς φίλους μου και ἐπειδὴ τὸ βράδυ προσήγγιζεν, εἰσῆλθον μεν εις τὸ μικρὸν ἀτμόπλοιον και ἐπανήλθον μεν εις τὸ Πέραν. Ἦμην πλέον μόνος, ὅταν αἰσθάνομαι κάτι νὰ περνᾷ κοντὰ μου και νὰ μοῦ ἐγγίξῃ τὸν ὄμον. Στρέφομαι και βλέπω τὴν μίαν χανοῦμ. Ἐκ τῶν ὑστέρων βεβαίως, εἶδα ὅτι δὲν

ἦσαν ὅλα αὐτὰ τυχαῖα, Ἄλλ' ἐκείνην τὴν ὥραν δὲν ἔδωκα προσοχὴν, Ἐκαμα ὀλίγον περιπατοῦν εις τὸν κῆπον τοῦ Ταξειμίου, και ἔπειτα ἐπιστρέψας εις τὴν ὁδὸν τοῦ Πέραν εἰσῆλθον εις ἕν κτᾶστημα.

Εἶχα ἐκεῖ μέσα ἀρκετὴν ὥραν και παρετήρουν εις τὰς μεσαιᾶς προθήκας διάφορα κομψοτεχνήματα, ὅποταν ἀπὸ ἀπέναντί μου, εις τὸ ἄλλο μέρος τῆς προθήκης ἢ ὅποια μάλιστα ἐν μέτρον μᾶς ἐχώριζεν ἀντικρύζω μίαν χανοῦμ. Ἦτο συμμένη ὡς νὰ παρετήρει τὰ κομψοτεχνήματα, και ὅμως κάτω ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον πέπλον μίαν φωνὴν λεπτὴν συριστικὴν ὀλίγον διὰ νὰ μὴ ἀκούεται εις ἀπόστασιν μου εἶπε ρωσσικᾶ.

— Μὴ σηκώσετε τὸ κεφάλι... Εἶνε ἀνάγκη νὰ με ἀκολουθήσητε.

Ὁμολογῶ ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην κάποιον ἐπανάστασις ἐγένετο εις τὴν ψυχὴν μου Πρώτην φοράν ἤκουα φωνὴν χανομίσσης, πρώτην φοράν ἤκουα χανομίσσαν νὰ ὁμιλῇ ρωσσικᾶ και πρώτην φοράν ἤκουσα χανομίσσαν νὰ μοῦ λέγῃ νὰ τὴν ἀκολουθήσω.

Νὰ τὴν ἀκολουθήσω! Εἶνε ἕνας λόγος. Ἄλλὰ δὲν εἶνε και εὐκόλον! Ἡ θέσις μου δὲν μοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐκτεθῶ εις τοιοῦτους κινδύνους. Ἄλλὰ νὰ χάσω τέτοιαν εὐκαιρίαν! Ὅθ' ἦτο ἀμαρτία.

— Ὅθ' ἐπέθῃμου πολὺ! εἶπα χωρὶς νὰ σηκώσω κεφάλι. Ἄλλὰ πῶς;

— Ἐὰν φοβῆσθε, τὸ πρᾶγμα διαφέρει...

— Δὲν φοβοῦμαι, ἀπεκρίθη, διὰ τὴν ζωὴν μου, ἀλλὰ διὰ τὸ σκάνδαλον. Τὶ θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος ἐὰν μάθῃ ὅτι ἀκολουθῶ τὰ χαριτωμένα οὐρὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως;

— Εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς ὁμιλήσω. Ἄν θέλετε...

Και διεκόπη, διότι τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχοντο ἄλλαι χανοῦμ. Ὅταν ἐπέρασαν ἐξηκολούθησε.

— Ἐὰν θέλετε, ἀγοράσετε ἕνα φέσι και πηγαίνετε και με περιμένετε εις τὴν γωνίαν τοῦ Τοῦννελ. Ὅθ' περάσω με μίαν ἄμαξαν και θὰ σᾶς φωνάξω Σαχίν... Εἶνε ἀνάγκη σᾶς εἶπα.

Και χωρὶς ν' ἀναμείνη ἀπάντησίν μου ἀπεμακρύνθη παρατηροῦσα ἄλλας προθήκας.

— Τὶ θὰ ἐκάννατε φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν

ὁ διπλωμάτης. Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι μετὰ πολλοὺς ἐνδοιασμούς, και συλλογιζόμενος ὅτι ἐὰν συλληφθῶ, ἀπὸ μὲν τοὺς Τούρκους δὲν θὰ ἐκινδύνευα λόγω τῆς ιδιότητός μου, εις δὲ τὸ Ἰσπουργεῖον θὰ ἐβεβίαιον, ὅτι ἐξετέλουν ἀπαρτίτητον κατασκοπεῖν, ἀπεφάσισα νὰ κατέλθω εις τὴν περιπέτειαν. Μετ' ὀλίγην ὥραν, εὐρισκόμην εις τὴν γωνίαν τοῦ Τοῦννελ, ἀνήσυχος ὀπωσδήποτε, διότι ἐφοβοῦμην μήπως με ἔβλεπε κανεῖς γνώριμός μου και με ὑπέβλεκε εις ἀδικρίτου ἐρωτήσεις διὰ τὸ φέσι μετὸ ὅποσον ἐκάλυπτα τὴν κεφαλὴν μου. Ὁ ἔρωσ ὅμως, ἐσυλλογιζόμενος ἀποδίδων εις αὐτόν τὰ συμβαίνοντα, ἀπέτρεψε τοὺς γνωρίμους μου ἀπὸ τὸ διαβατικώτατον ἐκεῖνο μέρος και μοῦ ἔφερε μόνον ἕν κατάκλειστον κουπέ, τὸ ὅποσον ἴστατο πρὸ ἐμοῦ ἐνῶ κτεβιθάζετο τὸ παραπέτασμα τῆς θυρίδος διὰ νὰ ἰδῶ μίαν χειροκτιοφόρον χεῖρα νὰ τείνεται πρὸς ἐμὲ και τὴν λεπτὴν φωνὴν, ὅχι πλέον συριστικὴν ἀλλὰ θραραλέως οἰκείον νὰ με καλῇ με τὸ ὄνομα.

— Σαχίν! Σαχίν!

Ὁ Σαχίν προσφανῶς ἤμην ἐγὼ, και πασιδήλως ἢ καλοῦσα με ἦτο τὸ οὐρὶ τὸ ὅποσον ἀνεμεινα. Ἦμην Τούρκος, και διὰ τὸν κόσμον ὅστις ἐπηγαινοῦρχετο, διὰ τὸν ἄμαξαν, διὰ τὸν Θεὸν τέλος, ἤμην ὁ σύζυγος ἢ ὁ ἀδελφός τῆς μυστηριώδους χανοῦμ, ἢ ὅποια με ἔκλει με τόσην οἰκειότητα.

Εἰσῆλθα φίλοι, με ἀντριχίλαν ἀπὸ ἀνησυχίας, ἀλλὰ και ἀπὸ χαράν. Ἡ περιπέτειά δὲν ἦτο συνήθης. Ἄλλὰ ποῦ θὰ ἐπηγαίνωμεν; Ἡ ἄμαξά ἐξεκίνησε, χωρὶς νὰ εἶπωμεν τίποτε, και κατήρχετο πρὸς τὸν Γαλατᾶν. Ἡ ἀξιοπρέπεια με ἠμποδίσσε νὰ ἐρωτήσω. Φκίνεται, ὅτι ἢ ἄγνωστος χανοῦμ εἶχε δώσει τὰς διαταγὰς της. Καὶ οὕτω, σιγηλός, στενοχωρημένος, ἐντροπαλός, ἔμεινα, μέσα εις τὸ σκότος τοῦ κουπέ, τὸ ὅποσον ποῦ και ποῦ ἐφοτίζετο ἀμυδρῶς ἀπὸ τὰ φανάρια τοῦ δρόμου ἀγωνιζόμενα νὰ χύσουν ὀλίγον φέγγος διὰ τῶν κτεβασμένων παραπετασμάτων.

Εἰς τὰς στιγμὰς ἐκείνας μυρία σκέψεις διήλθον ἀπὸ τὴν διάνοιάν μου! Ὅτι ἢ σύντροφός μου θὰ ἦτο καμμία τοῦ δρόμου γυναικῆ, ἢ ὅτι ἦτο καμμία γραικῆ ἐρωτότροπος. Μήπως ὅμως ἦτο

βλαμμένη διὰ νὰ γίνῃ σκάνδαλον εις τὴν Ρωσικὴν Πρεσβείαν; Ἄλλὰ διατί; Ἐγὼ δὲν εἶχα κανέναν ἐχθρὸν, οὔτε εις τὸ τοιοῦτο σκάνδαλον ἠμποροῦσε κανεῖς νὰ ἔχῃ συμφέρον. Ἐξηκολούθουν νὰ κάμνω τὰς σκέψεις αὐτὰς ὅποταν ἢ ἄγνωστός μου χανοῦμ μοῦ εἶπε:

— Δημήτριε Νικολαίεβιτς δὲν φαντάζεσαι ποῖα εἶμαι!

Τὸ ὄνομά μου! Αὐτὸ με ἀνησύχησε πλείοτερον. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τὸ μυκλὸ μου ἐπέρασεν ἀμέσως ἢ σκέψις, ὅτι δὲν θὰ μοῦ ἔβγαλε σὲ καλὸν αὐτὴ ἢ περιπέτειά. Ἐν τούτοις ἔκαμα τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν και με πολλὴν ψυχρότητα παρέστησα, ὅτι δὲν μοῦ ἦτο δυνατόν νὰ τὴν γνωρίζω.

— Καὶ ὅμως, μοῦ εἶπε λαμβάνουσα τὴν χεῖρά μου με τὰς τρεμούσας χεῖράς της, και ὅμως ἐγὼ αἰσθάνομαι ἄπειρον εὐγνωμοσύνην διὰ σᾶς. Μοῦ ἐσώσατε κάποτε τὴν ζωὴν και ἤθελα νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου, ἀλλ' ὅχι με λόγια μόνον. Ἦμποροῦσα νὰ τὸ κάμω ἐκεῖ εις τὸ κτᾶστημα εις τὸ ὅποσον συνητηθήμεν... Ἦθελα με ὄλην μᾶς τὴν ἀνετιν και ὀλίγον ἀνετολίτικα νὰ σᾶς ἐκδηλώσω τὸν χεῖμαρρον τῆς εὐγνωμοσύνης μου, διότι τὴν μόνην φοράν ποῦ ἐκινδύνευσα νὰ ζώῃ μου, σεῖς με ἐσώσατε, χωρὶς νὰ με γνωρίζετε, χωρὶς νὰ με συμπαθῆτε, χωρὶς νὰ ἐρωτήσετε καν διὰ ποίαν γυναικᾶ ἐκινδυνεύσατε...

Οἱ λόγοι αὐτοὶ μοιραίως μοῦ ἐπανέφερον εις τὴν μνήμην τὴν σκηνὴν τοῦ Βακοῦ, διότι τότε μόνον ἔσωσα ἢ μάλλον προσεπάθησα νὰ σώσω μίαν γυναῖκα, και τότε ἦτο ἢ μόνον φορὰ καθ' ἣν εἶχα κινδυνεύσει.

— Μήπως εἴσθε εις τὸ Βακοῦ πρὸ ἐτῶν; τὴν ἠρώτησα.

— Ἀκριβῶς. Ἄλλὰ και δὲν ἐκπλήττομαι, διότι ἀμέσως δὲν ἀντελήφθητε ποῖα εἶμαι.

— Ἐπὶ τέλους! ἀνεφώνησα εὐχαριστημένος ὡσὰν νὰ εὐρισκόμην ἤδη εις μίαν ἀτμόσφαιραν ἀσφαλείας ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀορίστους κινδύνους, οὓς ἀνελογιζόμενος ἔως τότε. Ἐπὶ τέλους θὰ μάθω τὴν ἱστορίαν σας, και πῶς ἐτραυματίσθητε.

Ἡ περιέργεια τώρα με ἐξώθει νὰ ἐρωτῶ. Ἦθελα ἰδίως νὰ μάθω ἀπὸ ποῖον τραῦμα ἐξήρχετο

ἐκεῖνο τὸ ἄφθονον αἷμα τὸ ὅποιον ἔβαφε τόσον κόκκινα τὰ μαῦρά της μαλλιά. Ἄλλὰ δὲν ἐπερίμενα νὰ ἐρωτήσω. Ἡ ἄμαξά μας εἶχε σταθῆ καὶ κῆμα αἵματος ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλήν μου. Διὰ τὴν ἐσταματήσαμεν ἐνῶ γύρω μας ἤκουα ὄχλοβοήν :

Μὴ φοβεῖσθε φίλοι μου, ὅπως ἐφοβήθη ἐγὼ τότε. Ἐῖχαμεν φθάσει εἰς τὴν περιφέρειαν γέφυραν τοῦ Καραϊσίου καὶ ἡ ἄμαξά ἐστάθμευσεν ἐν λεπτῶν διὰ νὰ πληρωθοῦν τὰ 2 1/2 γρόσια τῶν διουδίων. Παρήλθομεν μετ' ὀλίγον σιγῶντες διότι μᾶς ἦτο ἀδύνατον νὰ συνεννοηθῶμεν εἰς τὸν κρότον τῶν ξύλων καὶ σιδηρῶν ὑπὲρ τὰ ὅποια διηρχόμεθα καὶ μόνον ὅταν ἐξήλθομεν τῆς γεφύρας ἐσκηλοουθήσαμεν τὴν συνομιλίαν μας.

— Λοιπὸν, ἠρώτησα μὲ δικαιολογουμένην περιέργειαν, ποῖα εἴσθε, τί σᾶς συνέβη τότε, καὶ τὸ τραῦμα, ποῦ ἦτο τὸ τραῦμα σας :

— Ἄ! μ' ἐρωτᾶτε πολλά. Μὴ εἴσθε ἀπειρητικός. Δὲν σᾶς φθάνει ὅτι μ' ἐπικνίδητε ; διὰ τί ζητεῖτε νὰ μάθετε λεπτομερείας, καὶ ὅποια δὲν σᾶς ἐνδιαφέρουν.

— Ἄλλὰ τί μυστικὸν ἤμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὸ ἐπεισόδιόν σας, ἐν ἀπὸ τὰ μυρία ὅσα ἐξετυλίχθησαν κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην ἡμέραν τοῦ διωγμοῦ ;

— Ἀπλούστατα. Τὸ ἐπεισόδιον τὸ ὅποιον με ἔρριψεν εἰς γῆν ἄμαξάν σας, δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν διωγμὸν τῶν Ἑβραίων.

— Πῶς ; ἀνεφώνησα. Δὲν σᾶς ἐπετέθησαν ὄπως καὶ κατὰ τῶν ἄλλων.

— Ὅχι. Δὲν εἶμαι Ἑβραία.

— Δὲν εἴσθε ;

— Βεβαίως. Εἶμαι Μουσουλμάν.

— Καὶ διὰ τί σᾶς ἐκτύπησαν. Μήπως σᾶς ἐξέλαβον διὰ καμμίαν Ἑβραίαν ;

— Καμμίαν σχέσιν σᾶς λέγω δὲν εἶχε τὸ πάθημά μου μὲ τὸν διωγμὸν.

Δὲν κατελάμβαναν πλέον τίποτε. Ἄλλ' ἂν δὲν τὴν ἐτραυματίσταν ὡς Ἑβραίαν, ἐὰν δὲν τὴν ἐξέλαβον ὡς τοιαύτην, διὰ τὴν εὔρον εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν μὲ τὰ μαλλιά κατὰ κόκκινον ἀπὸ τὸ αἷμα ; Τὴν ἠρώτησα καὶ πάλιν.

— Διότι, μοὶ ἀπεκρίθη μὲ φωνὴν θωπευτικὴν, εἴσθε πολὺ ἀδιάκριτος. Μὴ μὲ κάμετε νὰ ὑποθέσω ὅτι σᾶς κρατεῖ πλησίον μου μόνον ἡ περι-

έργειαν νὰ μάθετε εἰ συνέβη τότε... Ἀφήσατέ με νὰ ὑποθέτω, ὅτι ἡ συντροφιά μου δὲν σας εἶνε δυσάρεστος.

Καὶ πάντοτε θωπευτικῶς κρατοῦσα διαρκῶς μὲ τὰς χεῖράς της τὴν χεῖρά μου, μὲ ἠρώτη διὰ τὸ ἀξίωμα μου, διὰ τὰς ἐργασίας μου, καὶ διὰ χίλιαν μικροπράγματα εἰς τὰ ὅποια ἔδιδα τὰς ἀπαιτήσεις, μὲ βελημικῶς κῆρυσσεν ψυχρότητα, ἀφοῦ διέβλεπα ὅτι ὅλ' εὐρισκὰ ἐμπρὸς μου βράχον μὴ δυνάμενον νὰ χορτάσῃ τὴν περιέργειάν μου. Ἡ χανοῦμ ὅσα ψυχρότερος ἐγινόμεν, τόσον θωπευτικῶς καὶ νουουριστικῶς ἐγίνετο. Ἄλλὰ μοὶ ἔλεγε διαρκῶς πράγματα τὰ ὅποια ἀπεῖχον χιλιάδας χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Βακοῦ. Σᾶς ὁμολογῶ δὲ ὅτι τόσον ἐπληξῆ ὥστε εἰς τὸ τέλος μὲ ἀγροικίαν ἀσυνήθη εἰς τὸν χαρακτῆρά μου ἐπέταξα ἐν ἐρώτημα.

— Καὶ τώρα ποῦ πηγαίνομεν ;

— Εἰς τὸ Γεδι — Κουλέ !

Εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ! εἰς τὸ ἀπαισίαν μνήμης Ἑπταπύργιον τοῦ ὁποίου τὰ τεῖχη ἀκόμη καὶ σήμερον ἀντηχοῦν ἀπὸ τοὺς στεναγμοὺς τοὺς ὁποίους ἀνέπεμπον ἐπὶ μακρῶν σειρῶν αἰώνων οἱ αἰχμαλώτοι καὶ οἱ ἐχθροὶ τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Σουλτάνων.....

Τὸ μέρος μοῦ ἐκτύπησεν ἀσχημα εἰς τὸ αὐτί, καὶ ξηρῶς εἶπα.

— Νομίζω ὅτι δὲν ἔχομεν καμμίαν ἐργασίαν ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη. Καλὸν εἶνε νὰ ἐπιστρέψωμεν.

— Ὅπως θέλετε, εἶπεν ἐκείνη.

Ἄλλ' ἡ φωνή της εἶχε τόσον τόνον μεγαλοχολίας τίσιν ἀπογοητεύσεως, ὥστε μὲ ἠνάγκασε νὰ τῆς ἀρπάσω τὴν χεῖρα τεινομένην νὰ κτυπήσῃ τὸν ὑελοπίνκκα πρὸς τὸν ἀμαξήλατον.

— Ὅχι ! Ὅχι ! ἔτσι σᾶς τὸ εἶπα διὰ νὰ σᾶς πειράξω...

Μοῦ ἤρπασε τὴν χεῖρα καὶ μοῦ τὴν ἐφίλησε μὲ πάθος, μὲ ἀφοσίωσιν, μὲ λαχτάραν. Δὲν γνωρίζετε τί ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμεν ἡ κίνησίς της αὐτῆ ! Σκλάβη ζητοῦσα νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν στοργὴν της τὴν ἀμετρον πρὸς τὸν αὐθέντην της δὲν ὅλ' ἐφίλει τίσιν δικαίως τὸ χεῖρι του. Καὶ ἀντελήθη ὅτι συνεκράτει τοὺς λυγμοὺς της,

μέσα εἰς τοὺς ὁποίους διέκρινα μάλιστα ἀκουσμένην τὴν λέξιν.

— Εὐχαριστῶ ! εὐχαριστῶ πολὺ !

Περίεργος γυνή. Ἦτο περίεργος, αἰ! ὅλ' τὸ ὁμολογήσατε. Ἦτο νέκ, ἦτο γράβα, ἦτο καλὴ κακῆ, ἦτο ἐρωτευμένη ἢ ἀπλῶς εὐγνωμονοῦσα ; Περίεργον πράγμα, ἀλλὰ νὰ σας εἰπῶ καὶ τὴν ἀλήθειαν πολὺ ἐλκυστικόν....

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν ὠμιλήσαμεν. Ἡ ἄμαξά ἐκυλίετο μὲ ἀρκετὴν κρότον εἰς τὸ καλντερίμ, καὶ ἀνεπῆδον συχνότατα εἰς ταῖς λακοῦβες τοῦ δρόμου, ἡμεῖς δὲ οἱ δύο σιγηλοὶ ἐκαθήμεθα πλάι — πλάι, ἢ μὲν κλαίουσκα, ὁ δὲ διαπορῶν. Κάπου — κάπου διεβζίνομεν ἐμπρὸς ἀπὸ κακῆν κρονεῖον ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ὁποίου ἐφθονον μέχρις ἡμῶν τὰ ἔσματα καὶ ὁ κροταλισμὸς μακρυνῶν σκτουριῶν. Ἐπειτα ἐδυσθίθημεν εἰς πυκνὸν σκότος ἀφωτίστου ὁδοῦ καὶ τέλος ἡ ἄμαξά ἐστάθη.

— Μὴ ἀνυπακούητε μὲ τὸν ἄμαξῆν. Σπρώξτε τὴν πύρρον καὶ ἐμπῆτε μέσα.

Κατῆλθον ὑπακούων. Ἐμπρὸς μου, εἰς τὸ ἀμυδρὸν φέγγος τοῦ φανοῦ τῆς ἀμάξης διέκρινα μίαν κιγκλιδωτὴν θύραν κρυπτομένην ἀρκετὰ ἀπὸ τὸ ἐξέχον φύλλωμα ἐσωτερικοῦ κήπου, τὸ ὅποιον ἀφθόνως ἐξεχύνετο ὑπὲρ τοὺς τοίχους πρὸς τὴν στενωπὸν. Ἐσπρωξά τὴν θύραν ἢ ὀπίσθε ἠνήθη, ἀλλὰ καὶ ἀνετρίχισκα εἰς τὸν ἠχηρότατον κωδωνισμὸν τοῦ ὑπερκειμένου τῆς θύρας κώδωνος. Κάτι σκύλοι ἐγκύρυσαν παρῆκει καὶ ἔπειτα ἐσιώπησαν.

Μέσα ἀπὸ τὸ κιγκλιδωμὰ τῆς θύρας, εἶδα τὸν ἀμαξῆν ὁ ὁποῖος κατελθὼν τοῦ καθίσματος του ἐμέτρει τὰ βῆσται εἰς τὴν χανοῦμ πρὸς τὴν ὀπίσθε ὁμῶς καὶ ὠμίλει. Τί νὰ ἔλεγχον ; Καὶ ἂν προσεπάθουν ν' ἀκούσω τὴν χαμηλὴν τῆ φωνὴν διαεξαγομένην συνομιλίαν, δὲν ὅλ' ἐμάνθανα πολλὰ πράγματα ἀπὸ τινος φθόγγου ἀντελήθη ὅτι ὠμίλουσαν τουρκικά.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ὁ κώδων ἤχησε καὶ ἐκ δευτέρου ἐτέθη μία ἀμπάρα ὀπίσθε τῆς θύρας καὶ ἡ χανοῦμ μὲ ἔπικσε ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ μὲ ταχὺ βῆμα μὲ ἔσυρε. Τὰ βῆματά μας ἀντήχουν ἐπάνω εἰς τὰ βύτσαλα περιποιημένης δένδρουστοιχίας τὴν ὁπίσθε ταχέως διήλθομεν. Ἐμπρὸς μου διέκρινα μονόρουφον οἰκοδόμημα βυθισμένον

εἰς παχὺ σκότος. Ἡ μεγίστη τῶν ἐρημιῶν ἐφαίνετο βυθισμένη εἰς τὸ πλάτι αὐτὸ τῆς κοιμισμένης Πεντάμορφης, πρὸς τὸ ὅποιον μὲ ἐφερεν ἡ ἀγνωστος χανοῦμ. Ὀλίγα βελήμια λιθίνης κλίμακος μᾶς ὠδήγησαν εἰς τὴν θύραν ἣτις κτυπομένης ἠνοίχθη μάλιστα ἐφθάσαμεν πρὸ αὐτῆς διὰ νὰ πλημμυρήσωμεν ἀπὸ ἀφθονον φῶς κατέρυθρον τὸ ὅποιον μᾶς ἤρχετο ἀπὸ ἐσωτερικὴν κατέρυθρον ὑελοθύραν.

— Ὡστε ἐσκέθησαν, τὰ πράγματα δὲν εἶνε ὅπως τὰ ἐνόμιζα. Ἐξω σκότος καὶ μέσα φῶς. Ἀδιάφορον ! Μῆ φορὰ ποῦ ἐμπλεξά ἄς τραβήξω ἔως τὸ τέλος.

Ἡ θύρα ἠνοίξε χωρὶς νὰ τὴν σπρώξωμεν. Κάποιος ἀπὸ μέσα τὴν εἶχεν ἀνοίξῃ. Ὁμολογουμένως παρετήρησα ὀπίσθε τῆς θύρας καὶ ἀντελήθη ἕνα ἀρκετὸν φέροντα κατὰ κόκκινον στολήν, γυμνόποδα ἀπὸ τοῦ γόνατος, μὲ τὰς χεῖρας γυμνάς ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος καὶ σχεδὸν γυμνὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τοῦ στήθους. Τὸ μαῦρον καὶ στιλπνὸν δέμα ἤρχετο εἰς φοβεράν ἀντίθεσιν μὲ τὴν κατέρυθρον καὶ στίλβουσαν ἐκ μετὰξῆς στολήν.

Μεγίστη λάμπα πετρελαίου σκεπασμένη ἀπὸ ἐρυθρὰ χαμικίφωτα ἀπὸ τὰ ὅποια κρυστάλλινα πρίσματα ἀνέλυεν εἰς ποικιλίαν χρωμ. τὸ ἀπλετον φῶς, ἦσαν κρεμασμένοι εἰς τὸν προθάλαμον καὶ εἰς τὰς γύρω ἀγιοικτὰς αἰθούσας. Ὅλα ἦσαν κόκκινα. Κόκκινος τοῖχος, κόκκινα ταβάνια καὶ μόνον τὰ χάλκινα ταψιά ἐπάνω εἰς τοὺς ἀραδικούς σκίμποδας ἐχρῶσιζον ὀλίγον.

Τὸ περιβάλλον αὐτὸ μὲ ἔπνιγε ὅσον παρήρχοντο αἱ στιγμαί. Ἄλλ' ἤλπιζα ὅτι ὅλ' ἐβλεπα πάλιν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κόρης τοῦ Βακοῦ καὶ ἡ πνιγμονὴ ἀπὸ τὸ κατὰ κόκκινον περιβάλλον ἐμειοῦτο.

Ἐν τούτοις ἡ χανοῦμ ἀφοῦ ἐξηφάνισθη ἐπὶ ὀλίγα δευτερόλεπτα μὲ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα, ὅπως εἰς τὰ παρρημῖα τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, μὲ ὠδήγησε διὰ τινος κλίμακος εἰς τινὰ θύραν τοῦ ἰσογείου, καὶ μοῦ εἶπε :

— Ὅ,τι δὴποτε καὶ ἂν συμβῇ, τὸ ὅποιον τυχὸν σας ἀνησυχῆ πρέχετε ἐδῶ, βγάξτε τὴν ἀμπάραν καὶ βγίνετε εἰς τὸν δρόμον. Ἀρκετὰ ἀκολουθεῖτε τὴν στενωπὸν καὶ ὅλ' φθάσητε εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν. Μῆς ὥρας

πορεία θά σ'αξ φέρη εἰς τὸ Σιρακεδ'ῆ...

— ὦ! κυρία μου, τῆς εἶπα γελῶν, ὑποθέτω ὅτι ὑπερβάλλετε.

— "Ὅχι! ὄχι! ἔχω λόγους νὰ πιστεύω ὅτι δὲν εἴμεθα ἀσφαλεῖς. Ὁ ἀμαξῆς μου ἐτόνισεν ἰδιαιτέρως, ὅταν μου ἔδιδε ἓνα καρτάκι μέσα εἰς τὰ ρέστα, ὅτι «αὐτὸ εἶνε φράγκο, εἶνε φράγκο». Φοβοῦμαι μὴπως ὑπωπτεύθη, ὅτι δὲν εἴσθε Ὁ-θωμανός.

— Καὶ πιστεύετε;

— Τίς αἶδε!...

"Ἐμεινα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιγηλὸς τόσον, ὥστε ἡ χανοῦμ με ἐλαφρὰν κίνησιν τῆς χειρὸς ἀνκύρουσα τὸ γιασμάκι, καὶ ἐπιδεικνύουσα τὴν μορφήν τῆς ἐπὶ τέλους μου εἶπε γαληνιαία, χαμογελαστή ἀλλὰ καὶ παρακλητικὴ, ἀκόμη ὅμως καὶ ὀλίγον δηκτικὴ.

— Εἴσθε ἐν καιρῷ νὰ φύγετε...

— ὦ! χανοῦμ! εἶπα.

Καὶ με παραφορᾶν, χωρὶς βεβαίως νὰ ὀλολύξω, ὅπως ἐκεῖνη μέσα εἰς τὴν ἀμαξάν, ἤρπασα τὰς χειρὰς τῆς. Δὲν ἔσκυψα νὰ τὰς φιλήσω, τὰς ἔσυρα ὑψηλὰ ἕως τὰ χεῖλη μου, διότι δὲν ἤθελα νὰ κύψω τὴν κεφαλὴν. Ὅχι ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ διότι τὴν ὠρην κατὰ τὴν ὁποίαν ἐφίλου ἐκεῖνη τὰ ἀπαλὰ χεράκια ἤθελα με τὰ βλέμματὰ νὰ χορταίνω τὸ ὀλίγον τμήμα τοῦ προσώπου, ὅσον με ἔφθνε διὰ νὰ εἶμαι πικνευδαίμων κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην.

— Κλείσατε καλὰ τὴν πόρτα σας με τὴν ἀμπάρα, τῆ εἶπα σύρων αὐτὴν εἰς ἓνα ἐκ τῶν γύρω δωματίων, καὶ ὅ,τι γίνη, ἂν πρόκειται νὰ γίνη, ἄς γίνη καὶ διὰ τοὺς δύο μας....

Δὲν ἠμποροῦ νὰ εἶπω ὅτι ὁ ἔρωσ μου ὑπηγάρευε τοὺς λόγους ἐκείνους. Δὲν ἐρωτεύεται κανεὶς τόσον γρήγορα. Ἄλλ' εἶχα καταληφθῆ ἀπὸ τόσον ἐνθουσιασμόν, ἔβλεπα τώρα ὅτι ἤξιζε τόσον τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐνδεχομένων κινδύνων μου, καὶ ἀκόμη ἠσθάνομην τόσην χαρὰν, διότι ἤμην ἤδη συνδεδεμένος ἀπὸ ἐτῶν καὶ ἀπὸ ὀλίγων ὠρῶν με τὸ πλάσμα ἐκεῖνο, ὥστε εἰλικρινῶς καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν μου ἐξήρχοντο οἱ λόγοι. Δὲν ἤσαν ἐπιπόλαια λόγια τῶν χειλέων.

Με τὸ βλέμμα κερφωμένον σχεδὸν ἀδιαντρόπως εἰς τὸ βλέμμα τῆς, με τὴν πνοὴν μου μιγνυμένην με τὴν ἰδικὴν τῆς ἐκπῆσασα ἐπάνω

εἰς ἓνα σφᾶ, ὅπως θὰ ἐκάθητο εἰς χρόνους περσμένους δύο ἐρωτευμένοι ἥρωες τῆς Χαλιμαξ. Ἡ περιπέτειά μου ἤρχιζε νὰ με γοητεύη πραγματικῶς. Μήπως ἔχω ἀδικον;

"Ἠρχισα νὰ τῆς ἀπαγγέλλω ποιήματα ρωσικὰ τουρκικὰ καὶ γαλλικὰ, μεθυσμένος ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν, μεθυσμένος ἀπὸ τὰ ἀρώματα τὰ ὁποῖα ὁ μικρὸς κοκκινοφορεμένος ἀρχάκος ἔκανε ἐπάνω εἰς παράδοξα θυμικτῆρικα κρεμαστά.

Εἰς ὀλίγην ὠρην, ἔπαυσα ν' ἀπαγγέλλω ζαλισμένος ἀπὸ τὴν ἡδονὴν καὶ ἔγειρα τὴν κεφαλὴν μου ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά τῆς, ἐνῶ μέσα ἀπὸ ἄλλα δωμάτια ἔφθονεν ἕως εἰς ἐμὲ μεθυστικὰ καὶ νκνουριστικὰ τραγούδια. Ἀπὸ ποῦ ἤρχοντο! Δὲν ἤξεύρω. Οὔτε ἤθελα νὰ μάθω. Ἐφοβοῦμην νὰ μὴ χάσω τὴν αἴσθησιν τῆς ἀρμονικῆς αὐτῆς μελωδίης τῶν ἀγγέλων. Διότι τοῦλάχιστον ἀγγέλου ἠμποροῦσα συγκαταβατικῶς μάλιστα νὰ θεωρήσω τὰ ὄντα ἐκεῖνα τὰ ὑλικὰ ἢ αἰὺλα, τὰ ὁποῖα μου ἐνανούριζον τὴν ψυχὴν. Ὁλον μου τὸ σῶμα ἔπλεεν εἰς τὴν ἡδονὴν τῆς μέθης, τὰ ἀρώματα ἐπλήρωναν τοὺς πνεύμονάς μου, τὰ βλέφαρά μου ἔκλειαν, καὶ εἰς τὰ χεῖλη μου ἠσθάνθη καίποιον θερμότητα, κάποιον πνοὴν, ἢ ὁποῖα μου τὰ ἐσφράγιζε με τὴν σφραγίδά τῆς εὐδακμονίης καὶ τῆς μακκαριότητος.

"Ἐπειτα δὲν ἐνθυμοῦμαι τίποτε πραγματικὸν ἂν μὴ ὄνειρα! ὄνειρα! ὄνειρα! ὦ! θεέ μου τί ὄνειρα....

"Α! ἡ Ἄνατολή, ἡ Ἄνατολή. Ἐἶνε ὠραία, εἶνε θελητικὴ. Τὴν θαυμάζεις ἀπὸ μακρὰ, σὲ μαγεύει, σὲ προσελκύει. Πίπτεις εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς, σὲ σφίγγει, σὲ θωπεύει, σὲ νκνουρίζει. Χάνεσαι εἰς τὸν κῆπον τῆς ἡδονῆς, εἰς τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τῆς τρυφηλότητος, εἰς τὸ χάος τῆς μέθης, εἰς τὸ ἀπειρον! εἰς τὸ ἀπειρον! Μηδὲν εἶσαι καὶ εἶσαι μέγας, εἶσαι ἄνθρωπος καὶ ὅμως εἶσαι θεός. Ἀπὸ τοῦ μηδαμίνου μέχρι τοῦ κολοσσοῦ οὐδεμίαν ἀπόστασιν, ἀφοῦ τὴν Γῆν χωρίζει ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν μόλις τὸ ἄπλωμα τῆς χειρὸς...

Αὐτὴ εἶνε ἡ Ἄνατολή ὅταν ἀποκαυθῆσαι εἰς τὰ γόνατὰ μιᾶς ὠραίας χανοῦμ. τῆς ὁποίας ἡ πνοὴ εἶνε τὸ μῦρον τῆς Παρκαδείσου. Θέλετε νὰ μάθητε τώρα καὶ ποῖα εἶνε ἡ Ἄνατολή ὅταν ἀφιπνίζεσαι ἀπὸ τέτοιον ὕπνον; Ἀκούσατε...

Καὶ ὁ Ρῶσος διπλωμάτης ἤρπασε τὸ κρυστάλλινον κύπελλον καὶ ἐρρόφησεταχέως ὀλίγον κίρς, ἴσως διὰ νὰ κρύψῃ φρικιασμόν, ὅστις συκλονίσας ὀλόκληρον τὸ λεπτοφυὲς σῶμά του ἀπεκρυσταλλώθη εἰς μορφοσμὸν φρίκης ἀπὸ κακὰς ἀναμνήσεις.

— Ἐξύπνησα καὶ τὰ μάτια μου ἐγέμισαν ἀπὸ κόκκινα χρώματα, τὸ ψῦχος, ψῦχος παγερόν μου εἶχε ναρκώσει τὰ μέλη, μου εἶχε κερφώσει τὴν κεφαλὴν. Τὰ βλέφαρά μου δὲν ὑπῆκουον εἰς τὰς προσπαθείας τὰς ὁποίας κατέβληκα νὰ τὰ κρατήσω ἀνοικτά. "Ἡμην αἰχμάλωτος εἰς τὴν νάρκην μου! τότε ἀντελήφθη ὅτι εἶχα μεθύσει ἀπὸ χασίς. Δὲν ἐκάπνισα, ἀλλὰ τὰ ἀρώματα ἔσως, ἴσως, ἐκεῖνα τὰ μεθυστικὰ ἀρώματα τὰ ὁποῖα ἔβγαζαν τὸν μυρωμένον κκπνὸν τῶν ἀπὸ τὰ κρεμασμένα θυμικτῆρικα, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μου ἐγέμιζαν τοὺς πνεύμονας, με ἐμέθυσαν ἀπὸ χασίς.

"Ἄλλὰ καὶ κρῦον καὶ κρυσταλλωμένον ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπόν μου καὶ εἰς τὰς παρειάς μου με ἠνώχλει. Με ἀγωνίζην ἔφερα τὸ μακρορωμένον χέρι μου, καὶ ἀνετρίχισα... Κάπου ἐγλύστρησε τὸ χέρι μου! τὸ παρατηρῶ! ἦτο κόκκινον. Ἦτο βαμμένο με κόκκινον.

"Ἡ γλοιώδης αἴσθησις με ἔκαμε ν' ἀνατιναχθῶ. Τὸ χέρι μου γεμᾶτον κόκκινον. Τὸ μέτωπόν μου! Ἡ κεφαλὴ μου! Φρίκη...

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπίστευσα ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ψευδαίσθησεως.

Τὶ ψευδαίσθησις ὅμως!

"Ὁρθίος καὶ παραπικρὸν ἀπὸ τὴν σωματικὴν ἀδυναμίαν ἀλλὰ καὶ τρέμων ἀπὸ τὴν ψυχικὴν ἐγκατάλειψιν, ἔβλεπα ἐκεῖ, ἀπέναντί μου, ἐπάνω εἰς τὸν σφᾶν ἐξαπλωμένον τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο πλάσμα εἰς τὰ γόνατὰ τοῦ ὁποίου εἶχον ἀποικουμῆθῃ

Κατέκειτο ὠρὰ ἡ πεντάμορφή μου ὅπως ποτὲ ἢ κοιμωμένη βρασιλοπουῦλα, πελιδνὴ με τὰ χερκατηριστικὰ ἐκφράζοντα ἀγωνιώδη ἰδύνην με τὰ κκκαρωτὰ φρύδια σμικτὰ εἰς τὴν ἀποτύπωσιν τῆς ἀπελπισίης, με πικρὰν σύσπασιν τῶν χειλέων προδίδοντὰ τὴν ἀπογοήτευσιν, τὴν ἀπίγνωσιν τὴν ἀηδίαν ἐκ τῆς διαλύσεως κάποιου μακρυνοῦ ὄνειρου. Ἐκλυσα φίλοι εἰς τὸ θέαμα

αὐτό. Τὸ θέαμα ἦτο κόλασις δι' ἐμέ. Καὶ συκκινωμένος, φρίσσων ἔκλυε ὑπὲρ τὴν ὑπαρξιν αὐτὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἐπίστευε κανεὶς ὅτι περιέβαλλε κάποιος πέπλος νεκρικός! ἐζήτησα νὰ τὴν ἀνεγείρω διὰ νὰ τὴν σφίγγω εἰς τὴν ἀγκάλην μου...

"Ἄλλὰ τότε! ὦ! τότε, τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς κατέπεσε πρὸς τὰ ὑπίσω καὶ εἶδα πάλιν ἐκεῖνα τὰ κόκκινα μαλλιά, τὰ μαλλιά τὰ μαῦρα ποῦ εἶχε βάψει ἄφθονα καὶ ἀτελείωτα τὸ κόκκινον, τὰ μαλλιά τὰ γλυστερὰ ἀπὸ τὴν ψυχὴν ποῦ ἐξέφευγε σταγῶν πρὸς σταγῶν...

Πῶς νὰ σὰς ἐκφράσω τὰς ἐντυπώσεις τῆς στιγμῆς αὐτῆς. Νὰ σὰς εἶπω ὅτι ἐσκέφθη περὶ τοῦ θαύματος εἰς τὸ ὁποῖον ὤφειλα τὴν ζωὴν; Ποῖος εἶχεν εἰσελθεῖ καὶ τὴν ἐκτύπησε! Πῶς ἐκτύπησαν αὐτὴν καὶ ὄχι ἐμέ; Τὶ συνέβη!

Μήπως τυχὸν ὁ ἀμαξῆς ἔαχε τίποτε; Μήπως κατέδωσε τίποτε; Εἶχαμε πέσει θύματα κκκμιας συζυγικῆς ζηλοτυπίης κκκνενοῦς μισκκκλοδοξοῦ φανατισμοῦ; Ἄλλὰ καὶ πάλιν, δικτὶ νὰ κτυπήσῃ ἐκείνην καὶ ὄχι ἐμέ!

"Ἐπλησίασα καὶ πάλιν τὸ θῦμα. Ἀνέπνεε κκκτικὰ, ὡς νὰ ἦτο ἀπλῶς κοιμισμένη. Μόνον ἡ ὠχρότης τῆς μορφῆς καὶ τὸ ἀπαίσιον κόκκινον τῶν μαλλιῶν τῆς ἔδειχναν ὅτι καὶ εἶχε συμβῆ, καὶ... Ἄλλὰ παράδοξον πρᾶγμα. Ὅπως τότε εἰς τὸ Βακοῦ ἦτο καὶ τώρα. Ἐνῶ ὅλα τῆς τὰ μαλλιά ἦσαν κκκκακόκκινα ἀπὸ τὸ κόκκινον ἢ μορφή τῆς, τὰ χεῖρά τῆς, ὅλα τὰ ἄλλα ἦσαν πεντακάθαρα. Οὔτε σταγῶν δὲν τὰ εἶχε μολύνει, ὡσὰν νὰ ἦσαν τὰ μαλλιά τῆς ἓνα μεγάλο σφουγγάρι τὸ ὁποῖον συνεκράτει τὸ κόκκινον ἐπάνω τῶν.

Με τὸ μανδῆλί μου, καὶ ἔπειτα με ὑφάσματα ποῦ ἦσαν μέσα εἰς τὰ δωμάτια ἐσπύγγισα τὴν χερκατωμένην κεφαλὴν. Πῶς ἐπίπτε σὰν νεκρωμένη ἐπάνω εἰς τὸ στῆθός μου... Πόσον τὴν ἐλυπούμην. Με πόσην ἀγάπην προσήλωσα τὰ χεῖλη μου εἰς τὰ χεῖλη τῆς, με πόσην θερμὴν τὰ ἐφίλησα...

"Ὅτι ὅμως καὶ ἂν ἔκλυε ἐπὶ κκκκκίω ἀπέβη. Ἀνέπνεεν ἀλλὰ καὶ δὲν συνήρχετο. Ἐζῆ καὶ ὅμως δὲν ἐφάνετο ζωντανή.

Περὶ τὸν νὰ σὰς εἶπω ὅτι ἠρεύνησα ὅλην τὴν κεφαλὴν παραμερίζων τὰς τρίχας μίαν πρὸς μίαν. Κανέν ἔχνος τραύματος δὲν διέκριναν...

Τὴν ἐφίλησα πάλιν μὲ ὄλην μου τὴν ψυχὴν προσπαθῶν νὰ τῆς χαρίσω ζωὴν ἀπὸ τὴν ζωὴν μου, καὶ ἐσηκώθην. Τὰ αἵματωμένα χέρια μου μὲ ἠνώχλων. Ἦθελα νὰ πλυθῶ. Ἐζήτησα μίαν λεκάνην καὶ ὀλίγον ὕδωρ καὶ ὄπισθεν ἀπὸ τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας τοῦ δωματίου διέκρινε τὸν κοκκινοφορεμένον ἀραπάκον νὰ κοιμάται κατὰ γῆς τὸν ἐσκούντισα διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ, καὶ τὸ μόνον σημεῖον ζωῆς τοῦ μοῦ ἔδωκεν, ἦτο ἐν λάκτισμα. Καὶ ἔπειτα ἐπανεπέσει εἰς τὸν ὕπνον, προφανῶς εἰς τὴν ἰδίαν νάρκην ἢ ὅποια μὲ εἶχε καταλάβει ἀπὸ τὰ ἀρώματα καὶ ἡ ὅποια διὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν θὰ ἦτο φυσικῶς ἐντονωτέρη.

Μετὰ πολλὰς ἀναζητήσεις εὗρηκα ἕνα πιθάρι μὲ νερόν καὶ ἐπλύθην καὶ ἐδρασίστην. Ἦμην πλέον ἄλλος ἄνθρωπος, διότι ψυχραὶ σκέψεις ἤρχισαν νὰ μὲ κυριεύουν.

Ποῦ θ' ἀπέληγεν ἡ περιπέτειά μου. Ἐἶνε ὠραία ἡ μέθη τῆς Ἀνατολῆς, εἶνε σκηνοτυχία καὶ αἱ νύκτες τῆς, εἶνε μαγεία ἢ ὄνειρώδης ζωὴ τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀφύπνισις ἀπὸ τὰ θελκτικὰ τῆς ὄνειρα εἶνε τὸσον στυγνὴ, τὸσον χιματωθὰ φῆς, τὸσον ἀγρία, ὥστε ἐσκεπτόμην μὴπως εἰδοποιήθη ἤδη καὶ ἡ Πρεσβεία μου ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι τυχόν εἶχον συμφέρον νὰ μὲ ἀναιμιζοῦν εἰς τοιαῦτα ἐπεισόδια ἢ καὶ ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐν τῷ πύθῳ, τίς οἶδε, ποίας ἐκδικήσεως, ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν ἀδυναμίαν μου νὰ διανυκτερεύσω εἰς τὴν παράδοξον αὐτὴν οἰκίαν τοῦ Γεδι-Κουλέ.

Μετ' ὀλίγον ἐπανηρχοῦμην σκεπτικῶς εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου κατέκειτο πάντοτε ἡ πεντάμορφη...

Τὰ μαλλιά τῆς ἦσαν πάλιν κόκκινα...

Εἶπέτε με, ἂν θέλετε, ἄνδρον, εἶπέτε με ἐγώιστήν, εἶπέτε με ὅμως καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐπιθυμοῦντα ν' ἀναιμιζοῦνται εἰς αἵματηρὰ ἐπεισόδια καὶ τὰ εἰς ὅποια ποσῶς δὲν μετέχει, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ μετέχη...

Ἀφοῦ τὴν ἐρράντισα μὲ δροσερὸν ὕδωρ καὶ ἐπέισθην, ὅτι δὲν θὰ συνήρχετο ἀπὸ τὴν λιποθυμίαν τῆς εἶδα ὅτι ἦμην περιττός. Τί νὰ κάμω πλέον ἐκεῖ. Δὲν ὑπελείπετο παρὰ νὰ φύγω. Καὶ εἶχον πρὸς τοῦτο τὰς δύο ἐξόδους. Προετίμησα τὴν μυστικὴν καὶ κατήλθα τὰς ὀλίγας βαθμί-

δας. Σιγά-σιγά ἐτράβηξα τὴν ἀμπάρην, καὶ ἠνοιξα τὴν θύραν. Μία γραμμὴ ἐκτυφλωτικοῦ φωτός μὲ ἐτάραξε. Τὸ κάθε τί ἄλλως τε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἠμποροῦσε νὰ μὲ ταραξῆ. Ἀλλὰ δὲν ἦτο τίποτε. Ὁ μεσημβρινὸς ἥλιος μ' ἐχαίρειτιζε διὰ ὑπερῶς καὶ λεπτῆς γραμμῆς σχηματιζομένης ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας εἰς τὴν ὀπίαν ἐχοροπήδα κόσμος ἰσόκληρος μικρός, τὸσον μικρὸς ὅσον μικρὸς θὰ ἦτο καὶ ἐγὼ τὴν ὥραν ἐκείνην νὰ εἶμαι.

Ὁ ἐρημικὸς δρόμος ἠνοίγετο ἐμπρὸς μου, ἐλεύθερος. Κατώπευσα τὰ πάντα προτείνων τὴν φεσοφοροῦσαν ἀλλὰ καὶ ἀνήσυχον κεφαλὴν μου καὶ πεισθεὶς περὶ τῆς ἀπολύτου μοναξιάς ἐξήλθα, ἐπανεκλείσα ὅπως-ὅπως τὴν θύραν καὶ ἀπεμακρύνθην.

Κάθε βῆμα τὸ ὁποῖον μὲ ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς χθεσινῆς μου εὐδαιμονίας, μὲ ἀπῆλλασσεν καὶ ἀπὸ μεγάλο βάρος εἰς τρόπον ὥστε ὅταν ἔφθασα εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Ἰψωμαθίων ἀνέπνεα ἐλευθέρως. Ἡ μελαγχολία εἶχε παρέρθει ἐντελῶς, καὶ μόνον μία ἀόριστος ἀνησυχία μὲ διακατεῖχε. Ὁ σιδηρόδρομος μετ' ὀλίγην ὥραν μὲ παρελάμβανε μῆσα εἰς τοὺς δαιμονιώδεις συριγμούς του, καὶ μὲ ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν παράδοξον ἐκείνην γυναῖκα τῆς ὁποίας τὰς μαῦρα μαλλιά εἰς τὴν ἀγκάλην μου ἐγίνοντο κόκκινα ἀπὸ τὸ αἶμα.

Ὁ Ρῶσσοι διπλωμάτης ἐξηπλώθη ἀνετώτερον εἰς τὴν πολυθρόνῃν του ἐξέφρασε τὴν ἀπουσίαν του πῶς δὲν εἶχεν ἀνάψει τὰ φῶτα ἀφοῦ εἶχε πλέον ἐπικληθῆσαι τὸ νυκτερινὸν σκότος, ἐρρόφησε καὶ πάλιν τὸ κίρῳ του, καὶ ἐξηκολούθησε.

— Ἐως ἐδῶ βλέπετε δύο ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα ἔχουν ἠρωϊδῶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γυναικῆ τῆς ὁποίας ἠγνῶσαν καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἀκόμη τὸν παράδοξον τρόπον καθ' ὃν ἐν ἀνεξηγήτῳ λιποθυμῆς ἐκοκκίνιζαν ἀπὸ τὸ αἶμα τὰ μαλλιά τῆς. Δὲν θὰ σὰς κουράσω ἀφηγοῦμενος ποσῶς ἐπανήλθα εἰς τὴν μυστηριώδη οἰκίαν τοῦ Γεδι-Κουλέ τῆς ὁποίας τὰ παράθυρα πάντοτε ἔμενον κλειστά. Ἐνῶτε κατελαμβάνομαι ἀπὸ τὸν πύθον νὰ θρασύσω τὰς θύρας διὰ νὰ ἴδω μὴπως ἐγκαταλείψω μίαν λιποθυμοῦσαν γυναῖκα τὴν ἄφρα εἰς

τοὺς ὄνυχας τοῦ θανάτου. Οὐδεμίαν ζωὴν ἐφάνετο ὑπάρχουσα εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην τῆς ὁποίας τὸν κῆπον ἀόρατοι χεῖρες ἐπεριποιῦντο πάντοτε.

Τὴν ἄγνωστον γυναικῆ μὲ τὰ κόκκινα μάτια δὲν ἐπανεῖδα καίτοι ὀλόκληρον ἔτος εἶχα παρμεινεῖν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Ἐκτοτε ὅμως μετκτεθεὶς ἐτζεῖδουσα εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ὅπου ἐννοεῖται πολὺ σπικνῶς μοῦ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ τὴν ἐνηυμῆθῶ, ἂν ἔβλεπα κρυμμένην κοκκινότριχην ἢ ὅταν εἰσηρχοῦμην εἰς φαντασιακῶς κατερύθρους αἰθούσας. Δὲν ἀνετρίχισα βέβαια ὅπως ἀντριχίσω τῶρα, ἀλλὰ εἰς τὴν μνήμην μου ζωηρὰ καὶ εἰκόνες τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἀνεπήδων...

Εἶπα ὅτι σπικνῶς ἐνεθυμοῦμην τὴν ἄγνωστον καὶ παράδοξον γυναικῆ. Αἶ! φίλοι μου, ἡ μοῖρα ἐπεφύλαττε μίαν ἀκόμη ἐκπληξίν, τὴν ἐποδυνωτέραν. Ἐπανεῖδα τὴν γυναικῆ. ἀλλὰ ποῦ καὶ πότε θὰ μὲ ἐρωτήσετε; Εἰς τὸ Παρίσι μῆσα εἰς ἐν νοσοκομεῖον, καὶ τοῦτο πρὸ ὀλίγων ἀκριβῶς ἡμερῶν... Ἴσως δι' αὐτὸ καὶ εἶμαι ἀρκετὰ τετραγυμένως, ἀλλὰ βεβαίως διὰ ν' ἀναγκάσω τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸ πνεῦμά μου ἀπὸ τὴν τραγωδίαν τῶν τελευταίων ἐκείνων ἡμερῶν ἐδέχθην τὴν ζενίαν σας εἰς τὴν θουμαστήν σας αὐτὴν ἔπυλιν...

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ Βιρώνη Κ. μὲ εἶχε προσκαλέσει εἰς τὸ αὐτοκίνητόν της διὰ νὰ κάνωμεν μίαν ἐκδρομὴν. Πρὶν ὅμως ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ Παρίσι συνεκρούσθημεν πρὸς ἄλλο αὐτοκίνητον, ἐγὼ δὲ μόνος ἐτραυματίστην ὀλίγον εἰς τὰς χεῖρας ἀπὸ τὸν θραυσθέντα ὑλοπίνακα... Παρεκάλεσα τοὺς ἄλλους νὰ ἐξκολλοῦνθῶσιν τὴν ἐκδρομὴν καὶ νὰ μὴ ἀνησυχῶν δι' ἐμὲ διότι τοὺς ἐδειξα ἐντικρὺ τὴν κλινικὴν ἢ ὅποια μὲ προσεκάλει μὲ τὰς καθησυχαστικὰς ἐπιγραφὰς τῆς.

Μοῦ εἶχον ἤδη καθίρειν καὶ ἐπιδέσει τὸ ἐλαφρότατόν μου τραῦμα, ὅποτε παρέστη ἀνάγκη νὰ καλέσῃ ὁ ἰατρός μίαν νοσοκόμην διὰ νὰ μοῦ καθίρειν τὸ μανικέτι μου ἀπὸ τὸ ὀλίγον αἶμα μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε κηλιδωθῆ. Μία ἀπὸ τὰς λευκοφίρους νοσοκόμους προσήλθε μὲ μικρὸν σπόγγον καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ μοῦ καθίρειν τὸ αἶμα, ὅποτε παρετήρησα αἴφνης ὑπὸ τὸν μικρὸν λευκὸν της σκουφὸν καὶ μῆσα ἀπὸ τὰ μαῦρα τῆς

μαλλιά νὰ ἀναπηδοῦν χυδαρὰ καὶ πηχὰ καὶ σπικνῶς αἶματός.

Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι κατελαμβάνομαι ὑπὸ σκουθίνης καὶ δραττόμενος τῆς χειρὸς τοῦ ἰατροῦ ἐψιθύρισα.

— Ἰατρε, δὲν κίσηθάνομαι καλὰ.

Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἐπρόσεγεν εἰς ἐμὲ. Εἶχεν ἤδη ἀρπάσει μὲ τὰς χεῖράς του τὰς δύο, τὴν νοσοκόμην ἀπὸ τὰς ἀμυχάλας, καὶ τὴν ἔφερε πρὸς παρεκείμενον ἀνάκλιτρον, ἐζήτησε δὲ νὰ τῷ φέρουν γρήγορα πάγον.

Δὲν ἐχρειάζετο πολλὰ διὰ ν' ἀντιληφθῶ τί συνέβαινε. Ἐνόησα ὅτι δὲν εἶχα πέσει θύμα παρσιθῆσεως, ἀλλ' ὅτι ὄντως ἀπὸ τὰ μαλλιά τῆς νοσοκόμου ἔβλεπα ν' ἀναπηδοῦν τὸ αἶμα. Μὲ δύο λόγια. Ἦτο ἡ γυναικῆ! Τὰ ἴδια κήρινα χαρακτηριστικὰ, τὰ μεγάλα φρύδια, αἱ μακρὰ βλεφαρίδες, τὸ αὐτὸ κρυσταλλωμένον βλέμμα, τὰ κολλημένα πτερυγία τῆς κυρτωμένης ρινῆς, τὰ ἴδια ὠγρὰ καὶ πικραμένα χεῖλη. Εἶχα ἐνώπιόν μου τὴν ἄγνωστον τοῦ Βικου καὶ τὴν μυστηριώδη γυναικῆ τοῦ Γεδι-Κουλέ... Τὸ αἶμα ἀφρονώτερον ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν κεφαλὴν. Μόλις πρὸ ἐνὸς λεπτοῦ τὸ παρετήρησα καὶ τῶρα τὰ μαλλιά τῆς ἦσαν κατὰκόκκινα!

Ἀγωνιωδῶς βοηθῶν τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν τοποθέτησιν τοῦ πάγου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, βάρων, καὶ διὰ τρίτην τῶρα φοράν τὰς χεῖράς μου εἰς τὸ αἶμα τῆς παρεδόξου αὐτῆς γυναικῆς, ἀπῆντων εἰς τὸν ἰατρὸν ὅστις μὲ ἠρώτα ἐὰν τὴν ἐγνώριζον.

— Ναι! ναι! Τὴν εἶδα δύο φορές ὑπὸ τὰς ἰδίας περιστάσεις...

— Μόνον ταῦτα; μοῦ ἔλεγε ἐκεῖνος. Δὲν εἶνε δυνατὸν! Κάτι θὰ συμβαίνει μεταξὺ σας, διότι θὰ συνεκλονίσθη ἡ ὑπερξίς της τὴν στιγμὴν ταύτην. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συνέβῃ ἄλλως. Αὐτὴ ἡ αἰμορραγία τῆς κεφαλῆς δὲν ἐξηγεῖται ἄνευ μεγάλης τινος κλονισμοῦ.

Εἶχα πλέον λησμονήσει καὶ τὰς ἀλγιδόνας μου, καὶ τὸν ἑαυτὸν μου ἀκόμη, διὰ νὰ περιποιηθῶ τὸ ἀτυχὲς ἐκεῖνο πλάσμα τὸ ὁποῖον τὸ ἔβλεπα ἤδη νὰ ψυχορραγῆ ἐνώπιόν μου.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς μετεφέρομεν τὴν ἄγνωστον γυναῖκα εἰς ἀπομεμονωμένον δωμάτιον καὶ τὴν κατεκλίνωμεν ἐπὶ λευκοτάτης κλίνης. Τὸ

αίμα εξηκολούθει σιγά-σιγά ν' ἀνκνηθῆ μῆσα ἀπὸ τὴν κόμην καὶ ἀνκνευόμενον μὲ τὸν λυόμενον πάγον, ἔβριζε κατέρυθρα τὰ γύρω τῆς κεφαλῆς βρυπάκια.

Ἄλλαι ἀσχαλίαι ἀπεμάχονταν τὸν ἱατρὸν ἀπὸ τὸ προσκέφαλον τῆς ἀσθενοῦς, καὶ ἔμεινα ἐγὼ νὰ τὴν περιποιούμαι μὲ μίαν γηρικὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἐλέους. Δὲν ὠμιλοῦσαμεν ἐκ φόβου μὴ ταράξωμεν τὴν ἀσθενῆ, ἀλλ' ὅταν ἡ βρυθὴ σιγῆ ἠνδιέκοπτε μόνον ὁ ἐπιθνατίος ρόγχος ἤρχισε νὰ μοῦ πιεζῆ τὰ στήθη ὑπερβολικῶς, δὲν ἐσκέφθην βεβαίως νὰ φύγω. ἀλλὰ νὰ ὀμιλήσω. Ἠσθκνόμεν τὴν ἀνάγκην ν' ἀκούσω ζωσκαν φωνήν. Καὶ ἠρώτησα χαμηλοφώνως.

— Ὑπάρχει φόβος ν' ἀποθάνῃ;

— Καὶ τὸ ἐρωτᾶτε ; τὴν περιμένωμεν ἀπὸ ὄρας εἰς ὄραν...

Ἡ σκασιότης ἡ θλιβερά μὲ τὴν ὁποίαν ὠμίλει ἡ γειτόνισσα αὐτῆ τοῦ θανάτου μὲ ἐβύθισεν εἰς ἄφατον πένθος.

— Καὶ τὸ χειρότερον, ἐξηκολούθησεν ἡ ἀδελφὴ, δὲν γνωρίζω ἂν πρέπει νὰ τὴν μεταλάβω... Δὲν γνωρίζω ἂν εἶνε χριστιανή... Σεῖς γνωρίζετε τί εἶνε ;

— Τὴν εἶδα Ἑβραϊκὴν... Τὴν ἐγνώρισα Μουσουλμάνην... Τὴν εὐρίσκα Χριστιανήν...

— Ἄ ! ὥστε εἶχα δίκαιον νὰ σᾶς ἐρωτήσω. Διότι εἰς ἐμένῃ κάποτε μοῦ ἐξωμολογήθη ὅτι δὲν λέγεται Μαρίας Μάισσα, ὅπως παρουσιάσθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Μοῦ εἶπε πῶς εἶνε Κιρκασία ἀλλὰ μουσουλμάννα.

— Μήπως σᾶς ἐξεμυστηρεύθη τὴν ἱστορίαν τῆς ;

— Ἄκρες-μέσες... Ἄλλως τε δὲν ἠμποροῦσε νὰ μοῦ εἰπῆ καὶ τὴν ἀλήθειαν διότι φαίνεται πῶς ὁ βίος τῆς δὲν ἦτο ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ὁποίους διηγεῖται κανεὶς μὲ πολλὴν εὐκολίαν. Ὁ θεὸς νὰ τὴν συγχωρήσῃ τὴν καμμένην καὶ ὀνυμάρτητος ἄς τῆς ρίψῃ πρῶτος τὸν λίθον...

— Διηλαθῆ, ἠρώτησα περίεργος, δὲν ἦτο καλῆς διαγωγῆς ;

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους ἐταπεινώσε τὰ βλέφαρα, καὶ μόνον διότι ἡ ἡλικία τῆς ἐπέτρεπε νὰ εἰπῆ περισσώτερον μοῦ εἶπε ταῖς ἄκρες-μέσες ποῦ ἐγνώριζε.

Ὁ βίος τῆς ψυχωρραγούσης ἦτο ὁμολογουμένως

τρικυμιώδης. Ἦτο καλλοπὴ ὅταν ἀκόμη ἦτο μικρὰ, ἐπωλήθη δὲ εἰς κάποιον μυστικὸν μεταπράτην λευκῆς σαρκὸς εἰς τὸ Βακοῦ, ὅπου ἐκεῖ ὠργιάζεν εἰς βάρος τοῦ αὐθέντου τῆς τὸν ὁποῖον εἶχε μεταβάλλει εἰς δοῦλόν τῆς. Μίαν ἡμέραν καθ' ἣν κάποιαι σκηναὶ ἄγριαι εἰς τὸ Βακοῦ, σκηναὶ εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἤμουν καὶ ἐγὼ ξένος, τὴν ἀνεκάλυψεν εἰς ξένην οἰκίαν μὲ κάποιον φίλον τῆς. Αὐτὴ ἔφυγε τρέγουσα, ἀλλ' εἰς τὸν δρόμον περικυκλώνεται ἀπὸ Κοζάκους καὶ εὐτυχῶς κατώρθωσε νὰ σωθῆ. Ἐγὼ ἐγνώριζα πῶς ἐσώθη, ἀλλὰ τί ἀπέγινε δὲν ἤξευρα.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους μοῦ τὸ ἀπεκάλυψεν. Εἰς τὸ Βακοῦ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ζῆσῃ πλέον. Καὶ ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ νὰ ζῆσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ ἀνεκατέυθη εἰς τὰ χαρμικὰ μεγιστάνων μέχρις ὅτου ἀρρώστησε βαρεῖα μίαν ἡμέραν. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὰ ὄργια ἦσαν εὐκολώτερα καὶ πολυπληθέστερα. Μετὰ τὸ σύνταγμα τῆς Τουρκίας, ἡ Κιρκασία ἤλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου παρουσιάσθη ὡς Ρωσὶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαρίας Μάισσα καὶ ἀμέσως προσελήφθη εἰς τὴν Κλινικὴν... Τὶ ἔκαμεν ἕως θεὸς τὸ γνωρίζει. Ἄλλ' ἦτο ἀγαθὴ, ἦτο καλὴ, ἀξίη εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς. Θεσχυρὸς ἀληθινός.

— Καὶ εἰ αὐστηρότερον ἀδελφί, κατέληξε λέγουσα ἡ νοσοκόμος, ἔκλειναν τὰ μάτια...

Καὶ ἀφοῦ εἰσῆλθεν, ἐστέναξεν καὶ ἠθέλησεν νὰ ἴδῃ πῶς εἶναι ἡ ἀσθενής. Εἶχεν ἀποθάνει φίλοι μου... Ἦτο νεκρὰ ἡ παράδοξος αὐτὴ γυνὴ καὶ ὅμως τὰ μαῦρά τῆς μαλλιά ἐβάφοντο ἀκόμη κόκκινα ἀπὸ τὸ ἀφθονον αἷμα. Μαζεῖ μ' αὐτὸ ἐβγήκε καὶ ἡ ψυχὴ τῆς

Τὴν ἐπομένην τὸ κλειστὸν φέρετρόν τῆς ὠδηγεῖτο μὲ τὴν νεκροφόρον τῆς κλινικῆς εἰς τὸ Μομπανζ. Οἱ μόνον ποῦ ἠκολουθήσαμεν εἶμεθα ὁ ἱατρὸς καὶ ἐγὼ. Μόλις χθὲς ἐγνωρίσθημεν καὶ εἶμεθα ἤδη φίλοι. Τί κρῖμα ν' ἀποθάνῃ ἡ εὐμορφος ἐκείνη Κιρκασία. Καὶ πόσον ὀδύνην θὰ ἤσθανετο ἡ μουσουλμανικὴ ἐκείνη ψυχὴ τῆς διότι κατὰ τοὺς τύπους ἔπρεπε νὰ ταφῆ τὸ σῶμά τῆς εἰς χριστιανικὸν κοιμητήριον...

— Βέβαια, μοῦ ἔλεγεν ὁ ἱατρὸς ἐξετάζων ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἐπόψεως τὸν θάνατον. Ὑπάρχουν παρὰ τὸν Κόκκινον φυλακί τινες τῶν ὁποίων τὰ

αἰμοφόρα ἀγγεῖα τῆς κεφαλῆς διαρρήγνυνται εἰς μεγάλον κλονισμόν, ὅπως εἰς ἄλλας φύσεις διὰ παρεμφερεῖς περίπου αἰτίας λευκίνονται αἰφνιδίως αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς... Ἄλλὰ τοῦτο εἶνε περίεργον ποῦ μοῦ λέγετε ὅτι καὶ ἄλλοτε ὑπέστη τὴν αἰμορραγίαν τῆς κεφαλῆς...

— Βεβαίως. Ἐγὼ τοῦλάχιστον τρεῖς τὴν εἶδα μὲ κόκκινα μαλλιά ἀπὸ τὸ πολὺ αἷμα.

— Εἶνε περίπτωσις ἀγνωστος μέχρι τοῦδε, μοὶ ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς καὶ θλίβουμαι διότι δὲν τὸ ἐγνώριζα προηγουμένως, ἵνα προβῶ εἰς τὰς δεούσας παρατηρήσεις.

Εὐρισκόμεθα ἤδη πρὸ τοῦ ἀνοιγμένου τάφου... καὶ ὁ ἱατρὸς μοῦ ἔλεγε.

— Ὅπως δὴποτε ἐγὼ θὰ κάμω μίαν ἀνακοίνωσιν, διότι ἡ περίπτωσις εἶνε ἀγνωστος... Αὐτὰ εἶνε τὰ τυχερά μας...

Καὶ μὲ εὐχαρίστησιν κάπως ἐγώιστικὴν ἔτριψε τὰς χεῖρας ἀπρηκρυνόμενος.

Ἠθέλησα νὰ φιλοσοφήσω ἐνώπιον τοῦ τάφου

αὐτοῦ. Ἄλλὰ τί νὰ σκεφθῶ. Τί κρῖμα νὰ χάνεται τὴν ζωὴν...

Ἐφυγα ὅμως διότι δὲν ἀντεῖχα ἐπάνω εἰς τὸ νεοσκαμμένον χῶμα. ἐνόμιζα ὅτι ἀνεπήδα τὸ κόκκινον αἷμα ὅπως ἄλλοτε εἰς τὴν ζωὴν ἀνεπήδα ἀπὸ τὰ μαῦρά τῆς μαλλιά... Καὶ ἀπὸ τότε, δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀκούσω νὰ γίνεταί λόγος διὰ κόκκινα μαλλιά... Ἀληθές εἶνε ὅτι προσφάτως συνέβησεν ἕλα αὐτὰ, καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ κάτι ἄλλο... Διὰ νὰ συνέλθω ἀπὸ τὴν ταρχχὴν ἐδέχθην τὴν εὐγενικὴν σας φιλοξενίαν ἐδῶ εἰς τὴν γαλήνην τοῦ κάμπου ὅπου, ὅπως ἡ ζωὴ μουστηριώδης εἰς ἐλιγμούς, στενοῦμενος καὶ πλκτυνόμενος κυλιέται ὁ ἀρμονικός, ὁ εὐγενικός Λεῖγερ... Ἄλλ' ἀρκετὰ σᾶς ἐζάλισα...

Καὶ γεμίζων τὸ ποτήριόν του μὲ κίρς, τὸ κατέπιεν ὁ ρῶστος διπλωμάτης μονομιᾶς. Ἀνεστένεζεν ὀλίγον καὶ εἶτα στρεφόμενος πρὸς τοὺς σιωπηλοὺς συντρόφους του, εἶπε νευρικῶς.

— Ἀπόψε δὲν θ' ἀνάψουν τὰ φῶτα ;

PEMY—ΛΑΣ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΙ ΠΑΝΤΟΥΦΛΑΙ

[Διήγημα ὑπὸ Γαῦ δὲ Τεραμὸν]

Ὁ Κυπριανὸς Λαπῆ ἦτο ἄνθρωπος πρὸ παντὸς εὐδαίμων διότι ὁ βίος του δὲν προσέκρουεν οὔτε εἰς ἀπρόοπτα οὔτε εἰς συγκινήσεις οὔτε εἰς κουραστικὰς χαράς. Ἀνώτερος ὑπάλληλος τῆς Νομαρχίας τοῦ Σηκουάνα ἔζη εὐτυχῆς μὲ τὰ 4.100 φράγκα μὲ τὰ ὅποια ἐμισθοδοτεῖτο κατ' ἔτος τόσον τακτικὰ ὥστε τὸ ἐλάχιστον παραστράτημα θὰ τὸν κατέστρεφε. Ὁ προϋπολογισμὸς του ὅμως ἦτο κατὰ ἀριστοῦργημα δεξιότητος, διότι καὶ ἔζη καλὰ καὶ ἡ σύζυγός του ἡ Κλαιρέτα δὲν ἐστενοχωρεῖτο. Ὅσον εὐμορφὴ καὶ συμπαθητικὴ ἦτο τόσον καὶ ἐπιδεξία νὰ εὐρίσκη εἰς εὐφθηνὴν τιμὴν ἐνδύματα φανταχτερὰ. Τὸ ἀνδρόγυνον ἦτο εὐχαριστημένον, ἀνοιχτόκαρδον. Δὲν εἶχαν μυστικὰ μεταξύ των καὶ ἡ

κυριαρχοῦσα εἰλικρίνεια ἦτο κατὰ ἕκτακτον ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐγνωρίσθησαν εἰς κάποιον φιλικὸν χορὸν καὶ ἐστεφανώθησαν. Αὐτὴ ἦτο ἐντελῶς ἀπρικός. Αὐτὸς εἶχε μόνον τὸν μισθὸν του. Ἄλλὰ τὰ ἐκατάφεραν θαυμασία καὶ ἐζούσαν εὐτυχισμένοι.

Μίαν ἡμέραν ὅμως κατὰ τὴν ὁποίαν ἔτυχε νὰ ἔλθῃ ἡμίσειαν ὥραν ἐνωρίτερον ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον τοῦ ὁ Κυπριανὸς εἶδε τὴν Κλαιρέταν νὰ κρύπτῃ κατὰ βικαστικὰ κάτω ἀπὸ τὴν ραπτομηχανὴν τῆς. Τὴν εἶδε μάλιστα νὰ κοκκίζῃ. Ἄλλὰ δὲν ἔδωκε προσοχὴν. Τὴν νύκτα ὅμως ἡ σκέψις δὲν τὸν ἄφησε νὰ κοιμηθῆ. Ἐσηκώθη σιγὰ σιγὰ καὶ ἠνοιξε τὰ συρτάριά τῆς. Κνάτω ἀπὸ χιλίων εἰδῶν κουρέλια εἶδε ἕνα ζεῦ-

γος παντοφλών ατελείωτον ακόμη. Κοντά εις τὴν ραπτομηχανὴν ὑπῆρχαν αἱ κλωστοὶ μὲ τὰς ὁποίας ἐρράπτοντο αἱ παντοφλῶαι.

Ἦσύχασεν ὁμως. Μετ' ὀλίγης ἡμέρας ἦτο ἡ ἑορτὴ του.

— Δι' ἐμὲ θὰ τὰς κάμνη, καὶ θέλει νὰ μὴ τὸ ζεύρω... Ἄς μὴ τὸ ζεύρω...

Ἄλλὰ τὴν ἐπομένην εἰς τὸ γραφεῖον του ἐνῶ ἐσυλλογίζετο, μία σκέψις τὸν ἐδυσάνισε.

— Θαρρῶ πῶς εἶχαν καὶ ἀρχικὰ ψηφίαι ἐπάνω... Ἄρα γε εἶνε τὰ ἰδικά μου;

Τὴν νύκτα ἠθέλησε νὰ πεισθῇ.

Ἄλλὰ τὴν τελευταίαν σιγμὴν ἐθύμωσε μὲ τὸν ἐκυτόν του.

— Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐξευτελίσω τὴν γυναικῆ μου μὲ μίαν ὑποψίαν δι' ἓνα ζευγάρι παντοφλῶες; Μπᾶ! Τί εἶνε αὐτά.

Καὶ ἔγυρεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς κλίνης καὶ ἤσυχος ἀπεκοιμήθη.

Ἐπὶ τέλους ἐφθασεν ἡ ἑορτὴ.

Ὁ Κυπριανὸς εἶχε ἀποικνίσαν ἀρίστον ἀνησυχίαν ὅταν ἐπανήρχετο ἀπὸ τὸ γραφεῖον εἰς τὴν οἰκίαν του.

— Θὰ πηδῆσῃ εἰς τὸν λακμόν μου ἐσκέπτετο καὶ θὰ μοῦ ταῖς δώσῃ...

Ἄλλὰ δὲν συνέβη αὐτό...

— Φκίναται πῶς θὰ ταῖς κρύβῃ κάτω ἀπὸ τὴν πετσέταν μου.

Ἄλλη ὁμως ἀπογοήτευσίς τὸν κατέλαθεν εἰς τὴν τραπεζαρίαν.

Τὸ δεῖπνον ἐτελείωσε χωρὶς νὰ φανερωθῶν αἱ παντοφλῶαι.

— Μὰ τί ἔχεις καὶ εἶσαι μελαγχολικός; ἤρωτησεν ἡ Κλαιρέττα. Σήμερον τέτοιον ἡμέραν! Ἐσὺ συνήθως εἶσαι εὐθυμότατος.

Δὲν ἐκράτηθη ἐκεῖνος.

— Πρώτην φορὰν ἀφότου εἰμὲθι παντρεμμένοι, δὲν ἔλαβον τὸ δῶρόν μου.

— Ἄ! ἀλήθειαν! ἀνέκραξεν ἡ Κλαιρέττα μὲ εἰλικρινῆ λύπην. Κύτταξε τί ἀφηρημένη εἴμι...

Τὴν παρετήρησε περιδεῆς ἀναλογιζόμενος μετὰ φρίκης.

— Μὰ τότε αἱ παντοφλῶαι;

Καὶ πάλιν ὁμως ἀπέκρουσε τὴν ὑποψίαν. Ἴσως δὲν τὰς εἶχε τελειώσει.

Ὅταν ἡ Κλαιρέττα ἀπεκοιμήθη ὁ Κυπριανὸς μὲ ἓνα κενθιῆρι εἰς τὴν τρέμουσαν χεῖρα παρετήρησε τὸ συρτάρι.

Αἱ παντοφλῶαι δὲν ὑπῆρχον πλέον ἐκεῖ. Τὸ κενθιῆρι αὐτὸ τὸ ἠσθάνθη μὲσα εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ μαινόμενος ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον. Ἡ Κλαιρέττα ἐκοιμήθη ἡσυχῆ, μὲ τὴν ὥραϊν κεφαλήν της ἐπάνω εἰς τὸν κεκαμμένον βραχίονά της...

Τότε ἐστάθη ἀποτόμως. Ἡ ζωὴ αὐτῆ τοῦ ἐφκίνατο ὥραϊα. Ἡ γυναικῆ του δὲν εἶχε ἀλλάξει διόλου. Τὸν περιέβλεπε μὲ χιλίξ δύο περιποιήσεις καὶ μὲ στοργήν. Τὸ σπῆτι του ἦτο εὐτυχημένον. Καὶ τώρα θὰ συνέτριβε ὅλα αὐτὰ διὰ μίαν ἠλιθίαν ὑποψίαν; Ἢ κατέστρεψε τὴν εὐτυχίαν δι' ἓνα ζευγάρι παντοφλῶες!

Εἰς τὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς τί ἤθελε νὰ μάθῃ; Τί ἀπέγεινεν αἱ παντοφλῶαι. Μήπως ἡ προσφορὰ παντοφλῶων σηκίσει ἀπαραιτήτως δῶρον ἐρωτικόν;

— Τί εἶναι αὐτά! ἐσυλλογίσθη ὁ Κυπριανὸς Ἐθαρρῶ πῶς δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὰ σκεπτομαι περισσύτερον.

Καὶ ἀποθέτων τὸ κενθιῆρι, εἰς τὸ κομμοδίνον ἀπεκοιμήθη ἡσυχῆς.

ΓΚΥ ΔΕ ΤΕΡΑΜΟΝ

“ΡΟΔΑΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΜΙΑ..

ΓΥΝΑΙΚΑ

Πόσο ὑπερκόσμου ἀπόψε καὶ παράξενη
Μοῦ φαίνεται, ὦ Γυναῖκα, ἡ ὁμορφιά σου,
Ὁ ἥλιος μὲν ἡμέρα ἐπεριπάτησεν
Ἐπάνω στὰ χρυσᾶ-χρυσᾶ μαλλιά σου!

Καὶ σοῦδωκε στὰ μάτια σου τὰ βάσκανα
Ὅχι τὴ λάμψη ποῦ ἔχουνε τ' ἀστέρια,
Μὰ τῆς φοβέρες σοῦδωκε ποῦ ἀστράφτουνε
Στὰ δίκωπα κι' ἀτσάλινα μαχαίρια!...

Κι' ἀπάνου τὸν ἐξώστη ποῦ προβαίνοντας
Ἐφκίναται τὸ ἀλύγιστο κορμί σου,
Ἀνίκητη φαντάζει κι' οὐρανόπρηπη,
Σὰ Μάγισσα ἄλλου κόσμου ἢ δύναμί σου,

Ποῦ μὲ τὰ φίλτρα ἐσὸν καὶ τὰ βοτάνια σου
Καὶ μὲ τὰ ἐξωτικά καὶ τὰ κορμιμένα,
Τὰ στήθεια μας ἀνοίγεις, καὶ τὰ σπλάχνα μας
Σπαρτάρουν ζωντανὰ καὶ ματωμένα...

Γυναῖκα εἶσαι μεγάλη!.. Χίλιους θάνατους
Χίλιες ζωὲς ἢ ῥήγισσα Ὁμορφιά σου!..
Κι' ὁ ἥλιος ποῦ μὲ μὲρα ἐπεριπάτησεν
Ἐπάνω στὰ χρυσᾶ-χρυσᾶ μαλλιά σου,

Μαζὶ μὲ τὸ χρυσᾶφι του σοῦ χάρισε
Τὴ φλόγα ποῦ τὰ μάτια μας θαμπώνει,
Ποῦ ἰσώνει στῆς κορφῆς τὰ χιόνια κάποτε
Καὶ κάποτε τὰ ρόδα θανατάνει!..

ΣΤΑ ΥΨΗ

Τ' ἄσπρα φτερά σου ἐξύγισες
Στῆτ ἄκρη μιᾶς Ἀβύσσου
Κι' ἐδείχτη τὸ κορμί σου
Στὰ πλάτη τοῦ γυαλοῦ.

Καθρεφτισμένη ἐπίνω ἐκεῖ
Μὲ τὰ μαλλιά ἀπλωμένα
Μὲ τὰ φτερά ἀνοιγμένα
Νὰ πῆς γὰ κάπου ἄλλοῦ,

ΨΥΧΗ

Ἐχτὲς τὸ ἀγέρι μοῦφρεο
Στὸ περιγιάλι κάτου
Καὶ πικρὸ, σὰν μήνυμα,
Σὰν ἄγγιασμα θανάτου.

Κι' εἶχε ἓνα ἦχο θλιβερό
Σὰν κάτι ποῦ στενάζει,
Ὅταν στὸ πέλαγος σιγὰ
Κι' ἀπόκρυφα βουλιάζει,

Ἡ κάτι ποῦ ἀνεμίζεται
Κι' ἀδιάκοπα ἀνεβαίνει,
Κι' εἶνε ἡ φωνὴ του ὡς μουσικὴ
Γλυκεῖα καὶ μακροσμένη...

Κι' εἶπα: «— Μὴν εἶσαι σὺ, ὦ Ψυχὴ,
Ποῦ μὲ φτερά ἀπλωμένα
Μᾶς ἐφρυγες περιλύπα
Καὶ παραπονεμένα,

Κι' ἔρχεσαι τώρα ἀντίπερα
Καὶ μὲ καλεῖς νὰ φύγω,
Ἐπὸ ἓναν κόσμον ποῦ τὸ φῶς
Εἶνε φτωχὸ καὶ λίγο,

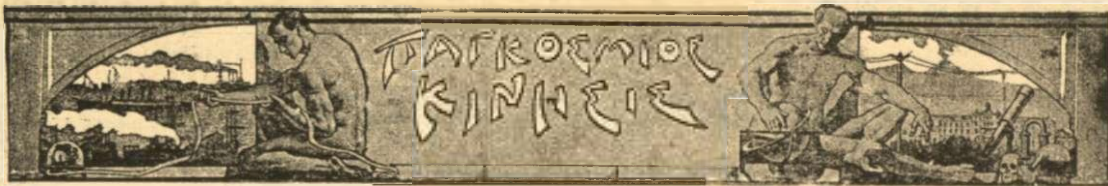
Στὸν ἥλιον ποῦ τῆς ὁμορφίης
Φωτᾶει τοῦ Παραδείσου;..»
Μὰ, ὦϊμὲ, δὲ μοῦ ἀποκοιμήθηκε
Στὸ κάλεσμα ἢ φωνὴ σου.

Κι' ἐγὼ στὸν ἄμμο ἐκάθησα
Νὰ κλάψω πάλι ὡς πρῶτα,
Ἐνῶ τοιγύρω ἐπέθαιναν
Τοῦ ἔσπερινοῦ τὰ φῶτα...

Σὰν Πνεῦμα ὠραῖο κι' ἀπόκοσμο
Μοῦ ἐφάνης τότε ἐπάνω,
Στὸ φῶς τὸ αἰθεροπλάνο,
Σὰν ὄνειρον ἀχνὸ,

Ποῦ ἢ Γῆ τὸ στέλνει ὡς δῶρό της
Στὸν ἥλιον, ἐρωτεμένη,
Ποῦ ἀπὸ τὸ κῆμα βγαίνει
Νὰ πάῃ στὸν Οὐρανό.

['Επιστήμη - Γράμματα - Τέχνη]

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗΣ (Παρίσιος). — Είς τούς «Προλόγους τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ» καὶ εἰς «Δραματικούς τινες προλόγους τοῦ Γ' αἰῶνος» ὁ Γουλιέλμος Γκιλλιεμῶ ἀναζητεῖ τὰς ἀρχὰς αἰτινες καθωδήγησαν τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου δραματουργοῦ καὶ τινων ἄλλων συγχρόνων. Ὁ Δουμᾶς υἱὸς ἐνεφανίσθη ὡς ἐπαναστάτης φιλόλογος καὶ ἀπέθανε μέσθ εἰς τὸ δέρμα τοῦ κλασικοῦ. «Κλασικοῦ, προσθέτει ὁ Γκιλλιεμῶ, βεβαίως νεωτερίζοντος, ἔχοντος τὰς ἰδέας καὶ τοὺς πόθους καὶ τὸ ὄψις τῆς συγχρόνου ζωῆς. Χαρακτηρίζεται ὅμως ὡς κλασικός, ἕνεκα τοῦ σεβασμοῦ τῶν αἰωνίων κανόνων τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν νεότητά του μετ' ἐλαφρότητος μετεχειρίζετο, καὶ τῶν ὁποίων κατὰ τὴν ὄριμον ἡλικίαν ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην.

Ὁ Παγιερῶν κατ' ἀρχὴν φρονεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἀρχαί.

Νομίζει ὅτι ἐν καλὸν ἔργον εἶνε μία εὐτυχὴς σύμπτωσης, ἐν τυχηρὸν, οὐχὶ δὲ ὁ καρπὸς μελέτης, τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς σκέψεως, τὸ ζήτημα εἶνε ἐὰν οἱ συλλογισμοὶ οὗτοι εἶνε εἰλικρινεῖς.

Πράγματι οἱ καλοὶ δραματουργοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀφείλουν τὰ ἀριστουργήματά των ὄχι μόνον εἰς τὸ τάλαντόν των, ἀλλ' ἀκόμη εἰς τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῆς τεχνικῆς τοῦ «ἐπαγγελεματος». Σήμερον οἱ δραματουργοὶ ἔχει πολλὴν ἔμπνευσιν καὶ ὀλίγας τεχνικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς γνώσεις. Διὸ τοῦτο δὲ καὶ ἡ θεατρικὴ τέχνη δὲν ζῆ πλέον διὰ τῆς ἀνεξαρτήτου ἀλληλουχίας τῶν καλλιτέρων σκηνῶν εἴτε τῶν κωμικῶν, εἴτε τῶν τραγικῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀλυσσοδέσεως αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀπαραιτήτου συνδέσμου των, διὰ τῆς πορείας αὐτῶν πρὸς ὀρισμένον τέρμα.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο Β'

ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ. (Παρίσιος).

— Ὁ κ. Γ. Λεκόντ ἀποκάλυπτει ἕνα ἄγνωστον εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ Γουλιέλμου Β'. Δὲν τοῦ ἀναγνωρίζουν δεύτως τὴν πραγματικὴν ἀξίαν. Ὁ Κάιζερ νεωτερίζει ἐν τῇ πολιτικῇ, ἀλλ' εἶνε συντηρητικώτατος ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τοῖς γράμμασιν. Ἀπὸ φυσικῆς ἐπόψεως διαφέρει μεγάλως ἀπὸ τὰς εἰκόνας αἱ ὁποῖαι μᾶς τὸν παρουσιάζουν.

«Ἡ πραγματικὴ μορφή, ἡ ἔκφρασις του, ἡ ὄψις του ἐν γένει ἔχουν πολὺ περισσότερὰ ἐνδιαφέροντα χαρακτηριστικὰ ἀπὸ τὰ παρεχόμενα ὑπὸ τῶν φωτογραφιῶν των. Πρέπει πρὸ παντός ν' ἀποβάλωμεν τὴν ἰδέαν ὅτι ἔχει τὸ ψευδῶς ἀρειμάνιον καὶ προκλητικὸν ὄψος μετὰ τὸ ἴσοιον μᾶς ἐσυνήθισαν αἱ εἰκόνες του».

ΣΙΝΙΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ. (Παρίσιος).

— Αἱ νέαι ἐν Κίνα ἰδέαι ἐξετάζονται λεπτομερῶς ἀπὸ τὸν κ. Λουδοβίκον Λαλουᾶ. Μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρεται τὸ κίνημα τῆς γυναικείας χειραφετήσεως, τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον σύμπτωμα εἶνε ἡ ἔκδοσις γυναικείου περιοδικοῦ, σκοπὸν ἔχοντος τὴν προάσπισιν τῶν γυναικείων δικαιωμάτων. Πρώτη καὶ μεγάλη πολεμικὴ γίνεται κατὰ τοῦ μωροῦ ἐθίμου τῆς στρεβλώσεως πρὸς σμίκρυνσιν τῶν ποδῶν.

Εἰς τὴν Καντῶνα ὅμως ἡ ἐκδήλωσις τῆς γυναικείας χειραφετήσεως γίνεται ἐντονωτέρα. Ἐκεῖ αἱ νεάνιδες ἀπῆρτισαν σύνδεσμον, σκοπὸν ἔχοντα τὴν ἀποτροπὴν τοῦ σκληροῦ κινεζικοῦ νόμου περὶ γάμων. Ἀλλὰ ὅλαι αὐταὶ αἱ πρόοδοι δὲν εἶνε οὐδενὸς ἄλλου ἀποτέλεσμα παρὰ μόνον τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως.

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΡΟΛΑΝΤ

ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΕΡΜΗΣ (Παρίσιος). — Δημοσιεύονται διάφοροι ἐπιστολαὶ ἐκ τῶν ὁποίων λεπτομερῶς καταφαίνεται τὸ μυθιστόρημα τῆς

«ΜΙΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ»

νέας Εὐδώρας Ρολάν μεγαίρας τοῦ περιφήμου ὑπουργοῦ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς κυρίας Ρολάν τῆς θαρραλέας ἐκείνης ἐπαναστάτιδος ἣτις πρὶν ἀποθάνῃ ἐπὶ τῆς λαϊμητόμου ἀφῆκε τὰ σπουδαιότατα διὰ τὴν Ἱστορίαν Ἀπομνημονεύματά της. Ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων της τῷ 1795 ἡ Εὐδώρα Ρολάν παρελείφθη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος της Λουδοβίκου Μπύσκ δ' Αντίκ πρόην γραμματέως τῆς Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων. Μετ' ὀλίγον ὁ Λουδοβίκος ἠσθάνετο διάπυρον ἔρωτα πρὸς τὴν Εὐδώραν καὶ ἀναλογιζόμενος τὰς εὐθύνας προετίμησε νὰ τὴν ἀπομακρύνῃ καὶ τὴν ἀπέστειλε εἰς τὸν Ρουάν. Τότε ὅμως ἀντελήφθη πύσον τὴν ἡγάπα. Ἀλλ' ἦτο ἀργά, διότι ἄλλοι ἐπήρεια ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς Εὐδώρας. Βεβαίως καὶ αὐτὴ τὸν εἶχεν ἀγαπήσει. ἀλλ' ἄνευ πόθων. Ὅταν δὲ ὁ Λουδοβίκος τῆς ἔγραψε προτείνων αὐτῇ τὸν γάμον, ἡ Εὐδώρα τῇ ὑπέδειξεν ὅτι αὐτὴ ὑπῆρξε καλὴ δι' αὐτὸν φίλη. «Ἐν τούτοις τῷ ἔγραψε μετὰ χαρᾶς ὅα σὲ ὑπανδρευθῶ, καὶ ἐὰν δὲν αἰσθάνομαι τὸν φλογερὸν ἔρωτα ὃν τρέφεις πρὸς ἐμὲ ἐν τούτοις ὅα σὲ περιβάλω μετὰ τῶσφ θερμὴν ἀφοσίωσιν ὥστε δὲν ὅα πιστεύσης οὐδέποτε ὅτι ἀπήλαυσε ἔστω καὶ μικρὸν μέρος εὐτυχίας μετὰ τὸν ἔρωτα ἄλλης γυναικός».

Ὁ Λουδοβίκος ὅμως δὲν ἐδέχθη τὴν θυσίαν. Ἀπεδήμησεν εἰς τὸν νέον κῆσον σφίγγων τὴν καρδίαν καὶ τῷ 1799 ἐπανήρχετο ἐν Γαλλίᾳ διὰ νὰ νυμφευθῇ μίαν ἐξαδέλφην του.

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ (Λωζάνη).

— Ὁ Λουδοβίκος Μπατιρόπ εἰς τὸν «Λουδοβίκον Π' καὶ τὸν Δούκα τοῦ Λουβῆν» δεικνύει πόσον ζωηρὰ καὶ ἰσχυρὰ φιλία συνήνου τὸν Βασιλέα μετὰ τοῦ Δουκός. Ἐνεκα τοῦ δεσμοῦ τούτου, ὁ Λουβῆν ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἰσχυρότερος ἀ-

νὴρ τοῦ Βασιλείου μετὰ τὸν Ἄνακτα. Καὶ ὅμως ὁ Λουβῆν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ὑπῆρξεν ἀπλοῦν μέλος τοῦ Συμβουλίου, ἄνευ τινὸς χαρτοφυλακείου ἐκαλεῖτο δὲ μόνον νὰ δίδῃ συμβουλὰς.

ΟΙ ΔΟΡΔΟΙ

ΕΛΒΕΤΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ (Λωζάνη).

Ὁ κ. Γ. Βενιάρ ἐξετάζει τὴν θέσιν τῶν Δόρδων, ὡς αὕτη ἐγένετο, ἕνεκα τῶν σηματομοῦ τῶν νέων κοινωνικῶν τάξεων, καὶ τὸ βίαιον κίνημα τῶν συλλαλητηρίων τῶν ὀργανωμένων ἐναντιῶν τοῦ προαιωνίου τούτου δεσμοῦ τῆς κατηγρίας τῶν προνομιούχων.

Ἡ θύελλα αὕτη εἶνε δεικνυμένη διότι δὲν δύναται τις νὰ παρεδελθῇ ὅτι εἰς χώραν ὅπου ἐνασκειτὶ ἡ καθολικὴ ψήφοφορία ἡ Βουλὴ τῶν Δόρδων ἠμπορεῖ νὰ διατηρῇ κατὰ τὸν Κ' αἰῶνα πολιτικὰς προνομίας καὶ ἀποτελεῖ συνέλευσιν δυνάμενη νὰ ἀκυρώσῃ τὰς βουλήσεις τῆς αἰρετῆς Βουλῆς.

Ο ΜΠΥΛΩΒ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ (Σουτγάρτη).

— Ὁ Α. Γαρδιὲ χαράσσει πιστὴν εἰκόνα τοῦ Πρίγκηπος Μπύλλωβ ὡς πολιτικοῦ ἀνδρός καὶ ὡς ἰδιώτου. Ὑπῆρξε διπλωμάτης καὶ ὡς διπλωμάτης διηύθυνε τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις. Πρὸς τοῦτο εἶχε καλλισθησίαν εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν μέσων ἧτις ἐξέλεγεν ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸν σκοπὸν, τέχνην δὲ ἰδικιτέραν εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τῶν ζητημάτων καὶ τῶν λύσεων. Ἡ πολιτικὴ του ἐβασίζετο ἐπὶ ὀλίγων μὲν ἀλλ' ἐκλονήτων. Ἀφοσιώθη πρὸς τὴν Γερμανίαν πρὸς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἰσχύιν της : περιφρόνησιν σαρκαστικὴν πρὸς ὅλας τὰς κοινοτυπικὰς ἀτοπίας : ἀπόλυτον ἀνοχὴν τῶν θρησκευμάτων. Ἰδίως ὑπῆρξε μεγαλοφυῆς διότι, διετήρησε τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐμπιστοσύνην.

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

[Φαγητά, Γλυκύσματα, 'Επιδόρπια]

[Άρνι ψητό «κλέφτικα»]

Παίρνουμεν τὸ ἄρνι, τὸ καθαρίζομεν, βγάζομεν τὰ ἐντόσθια, τὸ ἀλατίζομεν, πιπερίζομεν, τὸ περνοῦμεν εἰς τὴν σοῦβλαν, ράπτομεν μὲ σπάγγον τὴν κοιλίαν καὶ τὸ δένομεν. Βάζομεν αὐτὸ εἰς σιγανὴν φωτιὰν καὶ τὸ γυρίζομεν βρέχοντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μὲ βούτυρον εἰς τὸ ὅποιον ἔχομεν στίψι: 2 λεμονιῶν ζουμί, ἀλάτι καὶ πιπέρι. Τὸ ἀφίνομεν νὰ ψηθῇ ἐπὶ 3 ἢ 4 ὥρας, καὶ κοττάζομεν ἐὰν εἶνε ψημένα τὰ πόδια, διότι αὐτὰ ψήνονται τελευταῖα.

[Κοκορέτσι]

Μετὰ τὰ ἐντόσθια τοῦ ἄρνιῦ δυνάμεθα νὰ ἐτοιμάσωμεν ὀρεκτικώτατον κοκορέτσι, τὸ ὅποιον ψήνομεν ἀντικρὺ τοῦ ἄρνιῦ πάντοτε σὲ χῶδρον. Γίνεται δὲ ὡς ἑξῆς: Παίρνουμεν τὰ γλυκάδια, κλεμόνια ἐὰν θέλομεν καὶ τὰ σηκοτάκια, τὰ κόπτομεν τετραγωνικὰ, τὰ περνοῦμεν εἰς τὴν σοῦβλαν, τὰ ἀλατοπιπερώνομεν καλὰ, ἂν θέλωμεν βάζομεν καὶ μυρωδικὰ, τὰ δένομεν μὲ τὰ ἔντερα σφιχτὰ, τὰ ἀλείφομεν βούτυρον καὶ τὸ βάζομεν εἰς τὴν φωτιάν. Ἐπὶ τρία τέταρτα ἀρκεῖ διὰ νὰ ψηθῇ. Ποτίζομεν αὐτὸ συχνὰ μὲ βούτυρον καὶ λεμόνι καὶ ρίγανιν.

[Μπουῖτι ἄρνιῦ μὲ χόρτα]

Παίρνουμεν ἓνα μπουτάκι, τὸ βάζομεν εἰς τὴν φούρνον μὲ βούτυρο, καρότα κομμένα εἰς χαλκάδες, σέλιον, ρέβες, κρομμυδάκια φρέσκα, ἀλάτι, πιπέρι, ντομάτα. Τὰ ἀφίνομεν νὰ ψηθοῦν ἀνοκτεύοντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ χόρτα διὰ νὰ μὴ καοῦν.

[Κροκέτες μὲ πουλί]

Παίρνουμεν ὀλίγον πουλί βρασμένον τὸ κόπτομεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια ρίπτομεν ἄλας πιπέρι, μισχοκάρυον. Ρίπτομεν εἰς μίαν κατσαρόλαν 1 κουταλλὰ βούτυρον νὰ κάψῃ καλὰ, ρίπτομεν μίαν κουταλλὰ ἀλεύρου νὰ καβουρδισθῇ, καὶ προσθέτομεν 100 δρὰμ. γάλα, ὅλον μαζί διὰ νὰ μὴ κάμη βόλους.

Ἄμα δέσῃ αὐτὴ ἢ σάλτσα, ρίπτομεν καὶ τὸ πουλί: καὶ ἂν ἔχωμεν ὀλίγα βραστά καὶ αὐτὰ φιλοκμμένα, ὀλίγη παρμεζάνα ἢ κεφαλοτύρι, νὰ δέσουν καλὰ.

Τὰ καταβιβίζομεν ἀπὸ τὴν φωτιάν καὶ ὅταν κρυώσων τὰ πλάθωμεν κροκέτες, τὰ βάζομεν εἰς τὸ αὐγὸ καὶ τὴν γαλέττα καὶ τὰ τηγανίζομεν εἰς ἀρκετὸν βούτυρον μαζί μὲ πάχος.

Αἱ κροκέτες αὐταὶ γίνονται ἐπίσης μὲ βραστὴν κρέας ἀντὶ πουλιοῦ, ἢ καὶ μὲ ἰχθῦν βρασμένον.

[Κοτολλέτες μὲ ἄσπρη σάλτσα]

Ἄφου ἐτοιμάσωμεν κοτολλέτες καὶ ἀλατίσωμεν αὐτὰς, κίνομεν εἰς τὴν φωτιάν ὀλίγη ἄσπρη σάλτσαν, εἰς τὴν ὅποιαν προσθέτομεν καὶ δύο αὐγά. Τὴν ἀφίνομεν νὰ δέσῃ καλὰ, βάζομεν μία μία κοτολλέτα νὰ βραχῇ καλὰ εἰς αὐτὴν τὴν σάλτσαν καὶ

μετὰ ταῦτα ἔχομεν γαλέτταν τριμμένην καὶ αὐγὰ κτυπημένα καὶ βάζομεν τὰς αὐτὰς κοτολλέτας ἀνὰ δύο φορὰς εἰς τὴν γαλέττα καὶ τὸ αὐγὸ. Μετὰ ταῦτα τηγανίζομεν αὐτὰς εἰς πολὺ βούτυρον καὶ πάχος.

[Τὰ Σάνδουις]

Μετὰ τὸ τέιν πρὸς τὸ ἐσπέρας συνηθίζονται πολὺ τὰ κρασιά μὴ σάνδουις.

Μεταξὺ ἄλλων ὅπως μὲ χαβιάρι μαῦρο, χειρμέρι, δίδονται πολὺ τὰ σάνδουις μὲ παραμσαλάτα καὶ μὲ σαρδέλλες καὶ βούτυρον. Γίνονται δὲ ὡς ἑξῆς:

Παίρνουμεν ὀλίγες σαρδέλλες, καθαρίζομεν αὐτὰς καλὰ ὥστε νὰ μὴ ἔχουν κανένα κόκκαλον. Τὰς κοπανίζομεν πολὺ εἰς ἓν γουδί, ρίπτομεν καὶ ἀρκετὴν φρέσκο βούτυρον, τὸ δουλεύομεν καλὰ μέχρις ὅτου γίνῃ ἀλλοιφή. Ἀλείφομεν μὲ αὐτὸ τὰ ψωμάκια τῆς μύρας τὰ ὅποια ἔχομεν κομμένα εἰς ψιλοὺς χαλκάδες καὶ προσφέρομεν.

[Ἄμυγδαλωτὸν]

Βάζομεν 1 1)2 ὀκῶν ζαχαρώως, μὲ 1)2 ὀκῶν νεροῦ εἰς τὴν φωτιάν. Ἄμα πάρῃ βράσι ρίπτομεν τὸν ζωμὸν μισὸν λεμονιοῦ καὶ φλοῦδα πορτοκαλιοῦ φιλοκομμένην. Ἄφου δέσουν καλὰ, τὰ κρ-εβάζομεν διὰ νὰ κρυώσουν ὀλίγον, τὰ δουλέψομεν μὲ ἓνα χουλάρι ξύλινον ἕως ὅτου ὀρχίσουν νὰ ἀσπρίζουν. Τότε ἔχομεν κοπανισμένα 150 δρὰμια ἄμυγδάλων, τὰ ρίπτομεν μέσα καὶ ἄφου τὰ δουλεύσωμεν ὀλίγον χύνομεν τὸ μίγμα αὐτὸ ἐπάνω εἰς ἓν μάρμαρον ὅπου ὑπάρχει ριγμένη ψιλὴ ζάχαρι καὶ ὀλίγον ρόδι. Τὰ πλατύνομεν, ρίπτομεν φιλοκομμένη ζάχαρι καὶ μετὰ ταῦτα τὰ κόπτομεν εἰς τεμάχια.

[Τούρτα]

Κτυποῦμεν ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν 15 αὐγά μαζί μὲ 150 δρ. ζάχαριν κοπανισμένην, βάζομεν κατόπιν 8 δρὰμια κοπανισμένα, κοσκινισμένα καὶ περασμένα ἀπὸ τριχίαν ἀμύγδαλα. Ἄφου τὰ δουλεύσωμεν ἀκόμη ὀλίγον προσθέτομεν 90 δρὰμια ἀλεύρι, εὐρωπαϊκὸ καὶ 75 δρὰμια βούτυρο καὶ ἔνῳ ἀνακατόνομεν, βγάζομεν καὶ ἓν ποτηράκι ροῦμι. Ἀλείφομεν ταῖς φόρμας μὲ βούτυρο ταῖς κοσκινίζομεν μὲ ἀλεύρι. βάζομεν τὸ μίγμα εἰς τὴν μέσην τῆς φόρμας καὶ τὰ στέλομεν νὰ ψηθῶν. Τὴν τούρταν σερβίρομεν μὲ μαρμελάταν τῆς ἀρεσκείας καὶ τὴν κοκκινίζομεν μὲ ὀλίγον ἀμύγδαλον κοπανισμένον.

[Κέικ]

Παίρνουμεν 1 ποτήρι βούτυρο τὸ δουλεύομεν καλὰ ἕως ὅτου ἀσπρίσῃ, προσθέτομεν 2 ποτήρια ζαχαρώως κοπανισμένης ψιλῆς, 10 γαρούζαλα 10 λεπτῶν κανέλλαν, 2 μισχοκάρυδα καὶ 6 αὐγά κτυπημένα. Κατόπιν ρίπτομεν 2 ποτήρια ἀλεύρι

Τριεστίνικο, 75 δρ. γάλα καὶ μετὰ ταῦτα ἄλλα 2 ποτήρια ἀλεύρι Τριεστίνικο, 100 δρὰμια σταφίδα μαύρην, 1 ποτηράκι τοῦ κρασιοῦ ροῦμι. Λούνομεν εἰς ἄλλα 75 δρὰμια γάλα 3 κουταλάκια τοῦ γλυκοῦ «Κρεμὲρ Ταρτάρ», τὸ ρίπτομεν καὶ αὐτὸ μέσα πάντοτε ἀνακατόνοντες τὸ μίγμα καὶ ε-

νὸς μαζαρινιοῦ τὴν φλοῦδα φιλοκομμένη. Εἰς ἐνὸς λεμονιοῦ τὸ ζουμί ρίπτομεν 1 κουταλλὴν τοῦ γλυκοῦ σόδα. Ἐξακολουθοῦμεν καὶ τὸ δουλεύομεν ὀρεκτὰ ὀκίμη. Ἀλείφομεν τὴν φόρμα βούτυρον βάζομεν τὸ μίγμα μέσα καὶ τὸ στέλλομεν εἰς τὸν φούρνον.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

[Διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ἀνθέων]

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὰ ἄνθη κοπτόμενα μαραινόμενα ταχέως. Ὑπάρχει ἓν τούτοις τρόπον νὰ διατηρηθοῦν νωπὰ ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας. Πρὸς τοῦτο εἰς τὸ ὕδωρ, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἐμβρακτιζονται τὰ στελέχη των, ρίπτομεν ὑδροχλωρικὴν ἄμμωνίαν, κατ' ἀναλογίαν 5 γραμμαρίων ἐπὶ ποσότητος ἐνὸς χιλιγράμμου ὕδατος.

[Ἡ νωπότης τῶν ὀν]

Διὰ νὰ γνωρίσωμεν ἐν τῷ ὡς εἶναι πρόσφατα ἢ ὄχι, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τρεῖς τρόπους: 1ον. Διαλύομεν 20 γραμμάρια μχειρικοῦ ἁλατος ἐντὸς 200 γραμμαρίων ὕδατος. Ἐὰν τὸ ὡν εἶναι νωπὸν, βυθίζομεν εἰς τὴν διάλυσιν ταύτην, μένει εἰς τὸν πυθμένα. Ἐὰν εἶναι παλαιὸν, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἐπιπέσει τόσον περισσότερο ὅσον παλαιότερον εἶναι.

2ον. Βυθίζομεν ἀποτόμως τὸ ὡν ἐντὸς βραχέος ὕδατος. Ἐὰν εἶναι πρόσφατον, τὸ κέλυφος αὐτοῦ ραγίζεται εἰς διάφορα μέρη.

3ον. Περιβάλλομεν διὰ τῆς χειρὸς μας τὸ ὡν καὶ ἐν σκοτεινῷ δωματίῳ τὸ παραθέτομεν μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ μας καὶ τοῦ φωτός μὴς λάμπας.

Τὸ πρόσφατον ὡν παρουσιάζει ἀκηλίδων διαφάνειαν. Τὸ παλαιὸν φαίνεται κηλιδωμένον ἐσωτερικῶς, τὸ δὲ ἐσθλαμμένον στερεῖται διαφανείας, παρουσιάζεται δὲ ἐντὸς αὐτοῦ ὡς μία τις μεγάλη κηλὶς.

[Ὁ κοινὸς σάπων]

Εἶναι πολὺ πρακτικὸν νὰ κίνομεν ὀρεκτὰ μεγάλην προμηθεῖαν τοῦ κοινοῦ σάπωνος, τοῦ προωρισμένου πρὸς πλύσιν.

Ὁ λόγος εἶναι, ὅτι οὕτω ὑπάρχει ὁ καιρὸς ὅπως ὁ σάπων ξηρανθῇ, ὅποτε ὄχι μόνον καθαρίζει καλῶς ἰσχυρότερον τοῦ νωποῦ, ἀλλὰ καὶ σφείρεται ἐν τῷ ὕδατι βραδύτερον. Τὸ κέρδος κατὰ συνέπειαν εἶναι διττόν: καλλιτέρα ποιότητος πλύσεως καὶ οἰκονομία χρήματος.

Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο δύνασθε νὰ προσθέσετε καὶ τὸ κέρδος, τὸ ὅποιον ἔχει τις ἐκ τῆς τιμῆς μεταξὺ χονδρικής καὶ λιανικῆς ἀγορᾶς.

[Σφράγις ὀπῶν]

Διὰ νὰ κλείσετε ὅπως εἰς μετάλλινον ἰνικεῖ-μενα, τήκετε 6 μέρη μολύβδου, 2 μέρη ἀντιμονίου καὶ ἓνα μέρος βισμούθιου καὶ χύνετε τὸ μίγμα ἐντὸς τῆς ὀπῆς.

Ἡ σφράγις ἐπέρχεται ἀσφαλῆς, διότι τὸ μίγμα τοῦτο ἔχει τὴν περιεργὸν ιδιότητα νὰ διατελέ-λεται ψυχόμενον.

[Αἱ κηλίδες τῆς σκωρίας]

Πρὸς ἀπάλειψιν κηλίδων σκωρίας ἐκ λευκῶν ὑφασμάτων ἀσφαλῆς μέτον εἶνε ἡ χρῆσις ἀραιᾶς διαλυτέως ἁλατὸς τινος τοῦ ὑποξειδίου τοῦ κασιτέρου, εἰς ὃν ἐμβρακτιζόμενον τὸ κηλιδωμένον μέρος ταχέως ἀποχρωματίζεται. Ἐν ἔλλειψι ὅμως ταύτου τινος ἁλατος ἡ χρῆσις πυκνῆς διαλυτέως ὀξυκαυτοῦ ὀξέος ἐντὸς κοχλιαρίου ἐκ κασιτέρου τιθεμένη φέρει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Ἡ παρουσία τοῦ μεταλλικοῦ κασιτέρου σπουδαίως ἐπιενεργεῖ πρὸς ταχύτεραν καὶ ἐντελεστέραν ἀπάλειψιν τῶν ἐκ τῆς σκωρίας κηλίδων. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις πρέπει τὸ ὕρασμα τῆς ἐργασίας νὰ ἀποπλύνεται καλῶς διὰ πολλοῦ ὕδατος, ἄλλως ἐπικεῖται φόβος φθορᾶς τῶν ἰνῶν τοῦ ὑφάσματος.

[Καταναγαστήρες καλλιτεχνικοῦ]

Ἀγορίζομεν ἓνα καταναγαστήρα ἑτοιμὸν ἀπὸ χάρτιν Βάτμαν ὡς ἐκείνους τοῦ μεταχειρίζονται διὰ ζωγραφικὴν. Περικόπτομεν ἄνθη ἀπὸ κρετίν τῶν ἐπίπλων καὶ τὰ προσκολλῶμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ κόλλας. Ἐπειτα τὰ θέτομεν ὑπὸ ἰσχυρὰν πίεσιν ἕως ὅτου κολλήσων ἐντελῶς. Οὕτω ὁ ἀποκτήσωμεν ἀμπαζοῦρ τὸ ὅποιον θὰ φαίνεται ὡς καλλιτεχνικωτάτη ἀκουαρέλλα. Ἡ μόνη ἐπιμέλεια ἣτις ἀπαιτεῖται εἶνε ἡ ἐκλογή καταλλήλων ἀνθῶν ἀπὸ παλαιᾶ κρετίν καὶ ἡ καλλιτεχνικῆ των προσαρμογῆ.

[Πῶς δοκιμάζεται τὸ τέιν]

Τὸ καλὸν τέιν διακρίνεται ἀπὸ πολλὰ γνωρίσματα τὰ ὅποια ὅμως οἱ νοθεύοντες αὐτὸ κατορθώνουν ν' ἀπομιμῶνται εἰς τὴν ἐντέλειαν. Ἐν τούτοις ἐὰν θέλετε νὰ ἐνοήσητε κατὰ πόσον τὸ τέιν σας εἶνε ἀγνόν, λάβετε ὀλίγον καὶ ρίψατε ἐντὸς πινακίου περιέχοντος ψυχρὸν ὕδωρ, τὸ ἀφίνοτε δὲ ἡμίσειαν ὥραν. Ἐὰν τὸ τέιν εἶνε καλὸν τὸ ὕδωρ θὰ μείνῃ διαυγὲς ἄχρουν. Ἄν εἶνε νοθευμένον θὰ χρωματισθῇ ἐλαφρῶς ὑποκίτρινον.

[Διὰ τὸ πετρέλαιον]

Ὅταν ἡ λυχνία τοῦ πετρελαίου καιεῖ κατ' ὀρεκτὰ μὲν διὰ καλῆς φλογός, εἶτα δὲ μετ' ὀλίγον ἢ φλογὲς αὐτῆς σμικρύνεται ἐνῳ καὶ ἡ θρυαλλίς εἶνε

καί ικανῶς μεγάλη καί ἡ λυχνία πλήρης ἢ ἡμι-
πλήρης πετρελαίου, ρίπτετε ἐντὸς τῆς λυχνίας
κοχλίτριον εἰνοπνεύματος κοινῆ καί ταράσσετε
καλὰ μαζῇ μετὰ τὸ πετρελαίον. Πάραυτα θὰ ἰδῆτε

—τὸ εἰνόπνευμα νὰ εἶνε καθαρὸν—ὅτι ἡ φλῆξ γί-
νεται αὐθις ζυωρὰ καί παραμένει τιαυτὴ μέχρι
τέλους. Τὸ εἰνόπνευμα ἀφίπτετε διαρκῶς εἰς τὸ
δοχεῖον τῆς λάμπας.

ΙΑΤΡΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

[Διὰ τὰ ἔγκαυματα]

Ἡ πρώτη θεραπεία τὴν ὁποῖαν πρακτικῶς δύνα-
σθε ν' ἀκολουθήσετε ἀμέσως μετὰ τὸ ἔγκαυμα εἶνε
ν' ἀλείψετε τὸ πάσχον μέρος μετὰ ἀγνὴν νωπὴν βού-
τυρον καί ζάχαριν. Μέχρις οὗτου δὲ ἔλθῃ ὁ ἰατρός
σας δύνασθε ἀκινδύνως ν' ἀκολουθήσετε τὴν θερα-
πειάν ταύτην ἥτις πολλὰκις ἔδωκε λίαν ἱκανοποιη-
τικὰ ἀποτελέσματα.

[Κατὰ τῶν ἀρθριτικῶν πόνων]

Οἱ μικροὶ ἐκείνοι πόνοι οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσι τῶσον
ἐνοχλητικῶς νὰ προσιονίζουσι τοὺς ρευματισμούς καί
τὴν ἀρθρίτιδα, δὲν πρέπει νὰ παραμελῶνται ὡς ἀ-
σήμαντοι.

Ἐν προφυλακτικῶν μέτρον τὸ ὁποῖον πολλὰκις
εἰς τὴν ἀποσώθησιν των εἶνε πολὺς χυμὸς λεμονίου,
τὸν ὁποῖον ρίπτετε εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον πίνετε
εἰς τὸ φαγητόν. Συνήθως εἰς κάθε γεῦμα δύο πο-
τήρια ὕδατος μετὰ χυμὸν ἡμίσεος λεμονίου ἕκαστον,
εἶνε φάρμακον λίαν προφυλακτικὸν καί εὐκόλον.

[Διὰ τὴν πολυφαγίαν]

Ἄμα κατόπιν πολυφαγίας αἰσθανθῆτε στενοχω-
ρίας καί βάρος εἰς τὸν στόμαχον καί πόνους εἰς τὴν
κεφαλὴν παρασκευάσατε τὸ ἐξῆς φάρμακον τῆς στιγ-
μῆς. Εὐῶσατε τὸν φλοιὸν ἑνὸς λεμονίου πολὺ λεπτὰ
καί βράσατε μετὰ ὕδωρ ἑνὸς κιαθίσκου. Ἀφίπτετε νὰ
κρυώσῃ ὀλίγον καί προσθέτετε ἐπὶ τῶς ὀκτὼ στα-
γόνας λαυδάνου, πίνετε ὅλον εἰς δύο δόσεις... καί
ἄλλοτε ἐστὶ προσηκτικώτερον.

[Διὰ τὸν πονόλαιμον]

Ἐν πρόχειρον φάρμακον κατὰ τῶν ἐνοχλητικῶν
πόνων τοὺς ὁποῖους δοκιμάζει τις κατὰ τὴν κατά-
ποσιν ὅταν ὁ φάρυγξ εἶνε ἐρεθισμένος, συνίσταται
εἰς γαργαρισμούς ἀπὸ διαλύσιν ἑντὸς 200 γραμμα-
ρίων ὕδατος 20 γραμμαρίων κοινῆ ἄλατος καί 20
γραμμαρίων στυψέως. Διὰ νὰ ἐξαλείψετε τὴν κα-
κὴν γεῦσιν ἥτις μένει εἰς τὸ στόμα ξεπλύνετε αὐτὸ
μετὰ γάλα χλιαρὸν.

[Κατὰ τῆς τριχοπωσίας]

Νὰ γίνωνται πλύσεις διὰ σάπωνος goudron μετὰ
ὕδατος θερμοῦ. Κατόπιν νὰ τίθεται διάλυσις sublimé
εἰς ἀναλογίαν 1 : 1000.

Εἶτα ἐντρίβουσι μετὰ τῆς ἐξῆς διαλύσεως :

Thymol	0,50
Alcool rectifié	240 gr.
Naptol b.	0,50
Alcool rectifié	240 gr.

[Ἀντίδοτα κατὰ ὀξείων δηλητηριάσεων]

Πολλὰκις συμβαίνουσι εἴτε ἐξ ἀπροσεξίας εἴτε
ἐκ προθέσεως δηλητηριάσεις ἐκ διαφόρων ὀργανικῶν
ἢ ἀνοργάνων δηλητηρίων ὅτι περὶ τὸν παθόντα δέον
νὰ μὴ ἀναβάλωσιν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν παρέχοντες τὰ
πρόχειρα ἀντίδοτα, αἵτινα παρεχόμενα ἐγκαίρως δύ-
νανται νὰ σώσωσιν τὸν πάσχοντα ἀπὸ βεβαίου κιν-
δύνου.

Τὰ συχνότερα τῶν δηλητηρίων εἶνε τροφὴ ἐν ἀ-
ποσυνθέσει (κρέατα, ἀλλάντες, μύκητες κλπ.) ἐνί-
στε δὲ δηλητηρία ἐκ φωσφόρου, ὑδραργύρου, ἀρσενι-
κοῦ κλπ. Ὑπάρχουσι γενικὰ τινὰ θεραπευτικὰ μέσα
αἵτινα δύναται πᾶς τις καί μὴ ἰατρός νὰ ἐπιτελέσῃ.

Οὕτω προκαλοῦμεν ἕμετον δι' ἐρεθισμοῦ τῆς στα-
φυλῆς. Παρέχομεν ἀμέσως 1,50 γραμμ. ἰπεκακου-
άνης εἰς τρεῖς δόσεις ἀνὰ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας.

Παρέχομεν κ.θαρκτικὸν 20—30 γραμμάρια θει-
κοῦ νατρίου.

Ἐγγέομεν δι' ὑποκλυσμῶν 30 σταγόνας ἀμμο-
νίας εἰς δύο ποτήρια ὕδατος.

Πρὸς τούτοις ἐπιθέτομεν θερμὰ καταπλάσματα
ἐπὶ τῆς καρδιακῆς χώρας, σιναπισμούς εἰς διάφορα
μέρη τοῦ σώματος, τεχνητὴν ἀναπνοήν.

Ὁ ἰατρός προσκαλούμενος δύναται νὰ ἐνεργήσῃ
τὰ δέοντα εἰδικῶς περὶ ἐκάστου δηλητηρίου, ἀνα-
γράφων καί τὰ εἰδικὰ φάρμακα.

[Ἡ θεραπεία τῶν ἔγκαυμάτων]

Εἶνε γνωστὸν, ὅτι τὸ πικρικὸν ὄξυ εἶνε ἐξαιρε-
τικὸν φάρμακον διὰ παντὸς εἶδους ἔγκαυματα. Παύ-
ουσι ἀμέσως διὰ τούτου οἱ πόνοι, καί ἡ ἐπικύλισις
ἐπέρχεται ταχυτάτη, διότι παρεμποδίζεται ὁ σχη-
ματισμὸς ἔλκους.

Ἦθη ὁ διάσημος ἰατρός Τιερὺ συμβουλεύει ὡς ἐ-
πιφέλεστέραν διὰ τὴν θεραπείαν ταύτην τὴν διά-
λυσιν ἑνὸς γραμμαρίου πικρικοῦ ὄξεος εἰς 75 γραμ-
μάρια ὕδατος.

Ἡ χρῆσις τοῦ φαρμάκου τούτου προσδίδει χρω-
ματισμὸν κίτρινον εἰς τὸ προσβεβλημένον μέρος, ὁ
ὅποῖος ὅμως ἐξαλείφεται ἀμέσως μετὰ πλύσεις διὰ
βορικοῦ ὄξεος.

[Ὑδωρ καλλυντικόν]

Μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας συνταγὰς πρὸς κατα-
σκευὴν ὕδατος καλλυντικοῦ ἔχοντος τὴν ιδιότητα νὰ
δρῶσιν καί ἀνακουφίσῃ τὸ δέρμα τοῦ προσώπου,
εἶνε ἡ ἐπομένη :

Εἰς 100 γραμμάρια ἐκχυλίσματος ἀνθέων πορ-
τοκαλλέας προσθέτετε 10 γραμμάρια βορικοῦ ὄξεος
καί ἄλλα 10 ροδωστάγματος. Ἀναταράσσετε κα-
λῶς καί κάνετε χρῆσιν ἐκάστην πρωΐαν μετὰ τὸ
νίψιμον.